

1988/89
AU11

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1988/89:AU11 Arbetsmarknadspolitiken

I betänkandet behandlas proposition 1988/89:100 bil. 12 (arbetsmarknadsdepartementet) såvitt gäller avsnittet B. Arbetsmarknad m.m. anslagspunkterna B 1.–B 5., B 8.–B 13. och B 17. Dessa punkter har i regeringen föredragits av statsrådet Thalén.

I anslutning till de olika anslagen tar utskottet upp ett femtiotal motioner från allmänna motionstiden i år. Dessa motioner med yrkanden redovisas i en sammanställning som följer omedelbart efter nedanstående sammanfattning.

Betänkandet är indelat i avsnitt med rubriker som i huvudsak ansluter till anslagen. Dispositionen av framställningen framgår i övrigt av innehållsförteckningen i slutet av betänkandet.

Anslagspunkterna B 6. och B 7. avseende ungdomsåtgärder behandlas i betänkandet 1988/89:AU16 och punkterna B 14.–B 16. beträffande anslag till arbetsdomstolen m.m. i betänkandet 1988/89:AU10. Avsnittet C. Arbetslivsfrågor behandlas i betänkandet 1988/89:AU12 och avsnittet D. Regional utveckling i betänkandet 1988/89:AU13.

Sammanfattning

Medelsanvisning

För arbetsmarknadspolitiska åtgärder under budgetåret 1989/90 tillstyrker utskottet att 10 561 milj. kr. anvisas enligt nedanstående fördelning:

	Milj.kr.
Arbetsmarknadsverket m.m.	2 233
Arbetsmarknadsutbildning, inkl. AMU-gruppen	2 486
Arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag	3 914
Sysselsättningsskapande åtgärder m.m.	1 928

Anslagsgivningen till ungdomsåtgärder behandlas av utskottet senare i vår med anledning av en särskild proposition.

Arbetsmarknadspolitikens förutsättningar och inriktning

Utskottet anser att den ekonomiska politik regeringen förordar ger goda förutsättningar för utvecklingen av arbetsmarknaden nästa budgetår. Utskottet avstyrker alternativa bedömningar från moderata samlingspartiet.

folkpartiet, centerpartiet och vänsterpartiet kommunisterna. Reservationer avges från de tre förstnämnda partierna gemensamt samt från vänsterpartiet kommunisterna.

När det gäller inriktningen av arbetsmarknadspolitiken under nästa budgetår tillstyrker utskottet regeringens uppläggning som innebär en tillväxtfrämjande politik för att uppnå målet arbete åt alla. Det nuvarande goda arbetsmarknadsläget måste utnyttjas för att stödja svaga grupper på arbetsmarknaden. Särskilt viktigt är att minska arbetslöshetstiden för dem som är arbetslösa samt att minska vakanstiderna för de lediga platserna. Reservationer avges av moderata samlingspartiet, folkpartiet, centerpartiet, vänsterpartiet kommunisterna och miljöpartiet.

Arbetsmarknadsverket m.m.

I detta avsnitt tillstyrker utskottet regeringens förslag om att tillfälligt förstärka arbetsförmedlingen med ytterligare 50 tjänster för att hjälpa invandrare och flyktingar på mottagningsförläggningar till arbete. Moderata samlingspartiet reserverar sig mot att ytterligare tjänster ställs till förfogande för denna verksamhet och anser att man inom ramen för nuvarande personalstyrka kan klara av detta arbete.

I detta avsnitt behandlas också ett antal motioner som bl.a. rör invandrade akademikers möjligheter att komma in på den svenska arbetsmarknaden. Reservationer avges av moderata samlingspartiet, folkpartiet och centerpartiet.

I reservationer förordar moderata samlingspartiet och centerpartiet personalminskningar inom arbetsmarknadsverket.

Arbetsmarknadsservice

Försöksverksamheten med det s.k. medflyttandebidraget, som kan utgå till arbetsgivare inom skogslänen och andra kommuner inom stödområde C, föreslås fortsätta även under budgetåret 1989/90. Centerpartiet föreslår å ena sidan att detta bidrag förstärks samt å andra sidan att övriga flyttningsbidrag begränsas och utgår endast vid flyttning till avfolkningsbygder.

Centerpartiet föreslår dessutom en avskrivning av den årliga studiemedelsavgiften så länge man bor och arbetar inom stödområdena A och B.

Reservationer avges på olika delar av detta avsnitt även av företrädarna för moderata samlingspartiet och folkpartiet.

Arbetsmarknadsutbildning

Utskottet ansluter sig till regeringens förslag att arbetsmarknadsutbildningen – med de bedömningar som nu kan göras av utbildningsbehovet – under nästa budgetår bör omfatta 122 000 deltagare. I anslutning härill behandlas skilda motionsyrkanden om utbildningsverksamheten, såsom bl.a. verksamhetens volym inom det reguljära utbildningsväsendet, olika utbildningsinsatser inom ramen för den särskilt anordnade arbetsmarknadsutbildningen samt bidraget till utbildning inom den offentliga sektorn. Reservationer avges från moderata samlingspartiet, centerpartiet och folkpartiet.

I ett inledande delavsnitt tar utskottet vidare upp mer principiella frågor om arbetsmarknadsutbildningens inriktning m.m. som aktualiserats i motioner från moderata samlingspartiet och vänsterpartiet kommunisterna och som följs upp i reservationer.

Kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag

Utskottet tillstyrker de i propositionen föreslagna lagändringarna, som berör arbetsvillkoret för arbetslöshetsersättningen och därmed sammanhängande frågor samt administrationen för KAS. I anslutning härtill behandlar utskottet lokaliseringsfrågan för KAS-administrationen och i denna del reserverar sig centerpartiet.

Vidare tillstyrker utskottet det i propositionen beräknade medelsbehovet för kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag varvid reservationer avges från moderata samlingspartiet och centerpartiet.

Under detta avsnitt behandlar utskottet även frågor om finansieringen av arbetslöshetsförsäkringen, utredning om en allmän arbetslöshetsförsäkring samt inträde i arbetslöshetskassorna. Reservationer avges av moderata samlingspartiet, centerpartiet, folkpartiet och vänsterpartiet kommunisterna.

Sysselsättningskapande åtgärder

Mot bakgrund av det goda arbetsmarknadsläget föreslår regeringen en minskning av resurserna för konjunkturberoende sysselsättningskapande åtgärder med drygt 500 milj. kr. Samtidigt föreslås att flera anslagsposter läggs samman till en större delpost och att AMS inom denna ram får större frihet att välja medel. I detta sammanhang godkänner utskottet regeringens förslag att avveckla rekryteringsstödet för svårplacerade. Centerpartiet reserverar sig på denna punkt och anser att 100 milj. kr. bör anvisas för detta ändamål.

Med anledning av motioner anlägger utskottet synpunkter på de problem som uppstår genom den konjunkturvarierade omfattningen av beredskapsarbeten inom natur- och kulturminnesvården.

Utskottet behandlar vidare de excerperingscentraler i övre Norrland, till vilka beredskapsmedel utgått i tio år. Utskottet har inhämtat att excerperingsverksamhetens värde skall klarläggas från vetenskaplig och kulturell synpunkt. I avvaktan på ett sådant klarläggande får det godtas att beredskapsmedel utnyttjas även under budgetåret 1989/90, vilket bör ges regeringen till känna. Den fortsatta medelstillelningen föreslås ske i reguljära former.

Moderata samlingspartiet anser att statsbidraget till såväl kommunala beredskapsarbeten som till strukturstödet för byggarbetsmarknaden bör trappas ned till 50 %. Centerpartiet uttalar sig för att starta-egget-bidraget utvidgas till att även omfatta jordbrukare och folkpartiet för en förlängning av bidraget.

Moderata samlingspartiet och folkpartiet reserverar sig för att lagen (1971:1204) om byggnadstillstånd m.m. avskaffas.

Propositionen

1988/89:AU11

I proposition 1988/89:100 bilaga 12 föreslås under punkt

B 1

1. att riksdagen medger att regeringen får bemyndiga AMS att under budgetåret 1989/90 besluta om avskrivning av lånefordran uppkommen inom arbetsmarknadsverket under de förutsättningar som gäller för budgetåret 1988/89,

2. att riksdagen godkänner vad som föreslagits i fråga om utnyttjande av inkomster,

3. att riksdagen till Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader för budgetåret 1989/90 anvisar ett ramanslag på 1 995 428 000 kr.

B 2

att riksdagen till Arbetsmarknadsservice för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 227 601 000 kr.

B 3 vari yrkas

1. att riksdagen godkänner förslaget om avveckling av den yrkesförberedande praktiken inom försvaret,

2. att riksdagen till Arbetsmarknadsutbildning för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 2 469 234 000 kr.

B 4 vari yrkas

1. att riksdagen antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring,

2. att riksdagen antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd,

3. att riksdagen till Kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 3 914 132 000 kr.

B 5 vari yrkas

1. att riksdagen godkänner förslaget att avveckla rekryteringsstödet för svårplacerade,

2. att riksdagen till Sysselsättningskapande åtgärder för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 1 891 000 000 kr.

B 8

vari yrkas att riksdagen till Statsbidrag till frivilliga försvarsorganisationer för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 14 310 000 kr.

B 9

vari yrkas att riksdagen till Arbetsmarknadsverket: Anskaffning av utrustning för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 10 000 000 kr.

B 10 vari yrkas

1. att riksdagen godkänner förslaget om avveckling av det tillfälliga sysselsättningsbidraget för textil- och konfektionsindustrierna,

2. att riksdagen till Tillfälligt sysselsättningsbidrag för textil- och konfektionsindustrierna för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 20 000 000 kr.

B 11

vari yrkas att riksdagen till AMU-gruppen: Uppdragsverksamhet för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr.

B 12

vari yrkas att riksdagen till AMU-gruppen: Bidrag till vissa driftutgifter för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 16 300 000 kr.

B 13

vari yrkas att riksdagen till AMU-gruppen: Investeringar för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr.

B 17

vari yrkas att riksdagen till Bidrag till vissa affärsverksinvesteringar för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr.

Motionerna

1988/89:A202 av Britta Bjelle (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en översyn av möjligheterna att förlänga den tid under vilket bidraget till nystartade företag skall utgå.

1988/89:A203 av Kurt Ove Johansson och Lars-Erik Lövdén (båda s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om de fackliga organisationernas roll vid beslut om arbetsmarknads-politiska åtgärder.

1988/89:A204 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om förnyelsearbetet vid arbetsförmedlingen,

4. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ett reformerat system för arbetslöshetsförsäkring enligt vad som anförts i motionen,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om en öppen arbetsmarknad.

1988/89:A205 av Lars Ernestam m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om beredskapsarbeten för vård av äldre odlingslandskap.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Jo718.

1988/89:A211 av Ulla Pettersson och Gunhild Bolander (s, c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om rationalisering av KAS-hanteringen och lokalisering av denna till Gotland.

1988/89:A215 av Hans Nyhage m.fl. (m, fp, c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om reglering av A-kassornas verksamhet angående ansökan från arbetstagare eller företagare i enlighet med vad i motionen anförts.

1988/89:A217 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen beslutar avskaffa lagen (1971:1204) om byggnadstillstånd m.m.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Bo405.

1988/89:A219 av Börje Hörnlund m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att en parlamentariskt sammansatt kommitté tillkallas med direktiv att lägga förslag om en allmän arbetslöshetsförsäkring i enlighet med vad som anförs i motionen.

1988/89:A220 av Hans Lindblad (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om möjligheterna att i Gävle starta grundutbildning av pressfotografer för i första hand landsortspressens behov.

1988/89:A221 av Kjell-Arne Welin (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om organisationen av arbetsförmedlingarna och om omfördelning av resurser från länsarbetsnämnderna till arbetsförmedlingarna.

1988/89:A225 av Elver Jonsson m.fl. (fp) vari yrkas

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om merkostnadsbidraget.

1988/89:A227 av Charlotte Branting och Barbro Sandberg (båda fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om en inventering av invandrarernas akademiska bakgrund, utbildning och deras nuvarande arbetsuppgifter.

1988/89:A231 av Ingrid Sundberg (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om undantag för byggnation i kulturminnesvårdande syfte vid föreslagen begränsning av byggandet.

1988/89:A233 av Sinikka Bohlin (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att körkortsutbildning anordnas i AMU:s regi för kvinnor i glesbygd.

1988/89:A234 av Lena Boström (s) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen ger arbetsmarknadsverket i uppdrag att på arbetsförmedlingarna inrätta speciella kontaktpersoner med uppdrag att hjälpa pensionärer till arbete.

1988/89:A239 av Inger Koch (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär sådan ändring av reglerna för flyttningsbidrag att tandläkare och läkare, som skall genomgå AT-tjänstgöring, får samma möjlighet att erhålla bidrag.

1988/89:A240 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande arbete för flyktingar och invandrare.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Fi226.

1988/89:A243 av Gudrun Norberg m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arbetsförmedlingarna.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:N277.

1988/89:A247 av Bruno Poromaa m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet i Norrbotten av utbildningsbidrag inom det reguljära utbildningsväsendet.

1988/89:A249 av Gullan Lindblad och Göthe Knutson (båda m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om stöd till ett industriellt tränings- och utbildningsprojekt för flyktingar i Värmlands län,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att rekryteringsstöd för anställande av flyktingar/invandrare bör tillkomma även Värmlands län,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att en utredning bör göras rörande möjligheten att rekrytera vårdpersonal bland flyktingar i hela Värmlands län på sätt som i Östergötlands län.

1988/89:A253 av Sten-Ove Sundström m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en förlängning av östra Norrbottenprojektet.

1988/89:A254 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att verksamheten med att bereda anställda med funktionshinder inom Samhall anställning hos andra arbetsgivare bör prioriteras inom arbetsförmedlingsverksamheten och resurser avsättas för ändamålet.

1988/89:A255 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär ett program för meningsfullt arbete åt alla i en god miljö i enlighet med vad i motionen anförts,

2. att riksdagen till statsbidrag för kommuner och landsting för budgetåret 1989/90 upptar ett särskilt anslag om 2 000 000 000 kr. för att förbättra arbetsmiljö, öka personaltätheten och värdera upp arbetena inom vård, omsorg och skola,

3. att riksdagen hos regeringen begär ändrad inriktning av AMV:s verksamhet i enlighet med vad i motionen anförts,

4. att riksdagen hos regeringen begär förslag till att AMU:s roll i arbetsmarknadsutbildningen förändras i enlighet med vad i motionen anförts.

1988/89:A257 av Jan Fransson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av kompetensutveckling inom små och medelstora företag.

1988/89:A258 av Ewa Hedkvist Petersen m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om framtiden för Demografiska databasen samt Nordiska museets och Riksantikvarieämbetets beredskapsarbetsplatser i Norrbotten.

1988/89:A259 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar att avskaffa lagen om byggnadstillstånd.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Bo409.

1988/89:A260 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om utbildning för vårdpersonal inom hemtjänsten i AMU:s regi enligt motionens förslag.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:So305.

1988/89:A261 av Ingrid Sundberg m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utnyttjande av AMS-medel inom kulturområdet.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Kr314.

1988/89:A264 av Börje Hörnlund m.fl. (c, m, fp, vpk, mp) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna att verksamheten vid de s.k. excerperingscentralerna i Pajala och Jokkmokk permanentas och blir enheter inom Demografiska databasen vid Umeå universitet.

2. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna att centralen i Jörn om två år permanentas på samma sätt.

3. att riksdagen beslutar att kostnader för verksamheten i Pajala och Jokkmokk, ca 3 400 000 kr. resp. ca 1 900 000 kr., totalt ca 5 300 000 kr. skall finansieras genom en överföring av arbetsmarknadsmedel till Demografiska databasen; samt att övriga kostnader som är förknippade med en permanentning av verksamheten vid excerperingscentralerna ca 1 200 000 kr. för Pajala och ca 600 000 kr. för Jokkmokk, totalt ca 1 800 000 kr. finansieras genom att ytterligare medel tillförs Demografiska databasen vid Umeå universitet från finansdepartementet.

1988/89:A265 av Börje Hörnlund och Per-Ola Eriksson (båda c) vari yrkas att riksdagen tilldelar länsarbetsnämnderna minst oförändrat antal utbildningsplatser för upphandling inom reguljära skolväsendet.

1988/89:A268 av Berndt Ekholm m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att förbättra arbetsmarknadssituationen för invandrarakademikerna.

1988/89:A276 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om arbetsmarknadspolitikens inriktning,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om decentralisering av AMS.

5. att riksdagen beslutar till AMS förvaltningskostnader för budgetåret 1989/90 anvisa ett ramanslag av 1 920 428 000 kr.,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om arbetsförmedlingens organisation och inriktning.

8. att riksdagen med avslag på proposition 1988/89:100 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av rekryteringsstöd för svarplacerad arbetskraft samt beslutar att för 1989/90 anvisa 100 000 000 kr. för detta ändamål.

9. att riksdagen med avslag på proposition 1988/89:100 som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av 5 000 ytterligare utbildningsplatser inom det reguljära utbildningsväsendet samt

beslutar anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 150 000 000 kr. förhöjt anslag till särskilt anordnad arbetsmarknadsutbildning och utbildningsbidrag för detta ändamål.

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om formerna för redovisning av intäkterna till arbetslöshetsförsäkringen.

11. att riksdagen beslutar till Kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag för budgetåret 1989/90 anvisa ett förslagsanslag på 3 854 132 000 kr..

12. att riksdagen bemyndigar regeringen att från berört konto hos riksgäldskontoret till statsbudgetens inkomsttitel överföra 2 500 000 000 kr. av intäkterna från arbetsmarknadsavgiften i enlighet med vad som anförts i motionen.

1988/89:A283 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till reformering av arbetslöshetsförsäkringen enligt vad som anges i motionen.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Fi223.

1988/89:A284 av Leif Olsson och Kenth Skårvik (båda fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att arbetsmarknadsstyrelsen ordnar utbildning i form av 20-veckorskurser för avbytare i lantbrukets tjänst.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Jo291.

1988/89:A285 av Sonja Rembo m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om åtgärder för en väl fungerande arbetsmarknad och arbetsmarknadspolitikens inriktning.

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående den offentliga arbetsmarknaden,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående AMS och arbetsmarknadsverkets verksamhet,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående sammansättningen av AMS styrelse.

8. att riksdagen beslutar att upphäva lagen (1976:157) om skyldighet att anmäla ledig plats till den offentliga arbetsförmedlingen fr.o.m. den 1 juli 1989,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående utbildning för arbetslivet,

10. att riksdagen hos regeringen begär utredning om en allmän obligatorisk arbetslöshetsförsäkring.

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående strukturstöd för byggnadsarbetare,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående åtgärder för att underlätta för arbetslösa invandrare.

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader,

15. att riksdagen till B 1. Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader för budgetåret 1989/90 anvisar ett ramanslag av 1 957 928 000 kr..

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs angående stödformen utbildning i företag vad avser stöd till utbildning inom offentlig sektor,

17. att riksdagen till B 3. Arbetsmarknadsutbildning för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag av 2 417 534 000 kr..

18. att riksdagen till B 4. Kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag av 3 694 132 kr.,

19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs angående statsbidrag till sysselsättningsskapande åtgärder,

20. att riksdagen till B 5. Sysselsättningsskapande åtgärder för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag av 1 523 000 000 kr.

1988/89:A286 av Inger Schörling m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att invandraren skall få sina meriter och betyg från andra länder godkända i Sverige; i vissa fall dock med kravet och möjligheten att göra en kompletterande kurs,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att det skall vara en merit med kunskaper i ett av de stora invandrar språken vid ansökan till utbildning och anställning i vård- och serviceyrken.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Sf545.

1988/89:A287 av Jan Sandberg m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen beslutar avskaffa lagen (1971:1204) om byggnadstillstånd m.m.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Bo278.

1988/89:A288 av Sten Svensson m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om behovet av att bättre förvalta utländska utbildningar i syfte att ge invandrare behörighet för den svenska arbetsmarknaden.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Sf547.

1988/89:Sf370 av Sonja Rembo m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en utredning om socialförsäkringssystemens effekter på arbetsutbudet.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:A285.

1988/89:A404 av Sigge Godin (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av tekniskt kunnande och teknisk utveckling vid de små och medelstora företagen i Västernorrlands län.

1988/89:A406 av Börje Hörnlund och Roland Brännström (c, s) vari yrkas att riksdagen beslutar att av regionalpolitiska skäl förlägga en "KAS handläggningscentral" till Åsele kommun.

1988/89:A407 av Per-Ola Eriksson (c) vari yrkas

2. att riksdagen beslutar att ur anslaget B 5. Sysselsättningsskapande åtgärder anslå 40 milj. kr. för särskilda utvecklingsinsatser i östra Norrbotten,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om landskapsvårdande åtgärder i östra Norrbotten.

1988/89:A459 av Görel Bohlin m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen upphäver lagen om byggnadstillstånd m.m. (1971:1204).

1988/89:AU11

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:T243.

1988/89:A460 av Iris Mårtensson m.fl. (s) vari yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande ändring i reglerna avseende flyttningsbidraget.

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att körkortsutbildning anordnas i AMU:s regi för kvinnor i glesbygd.

1988/89:A489 av Börje Hörnlund m.fl. (c) vari yrkas

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om individinriktade stödåtgärder i syfte att stimulera inflyttning till kommuner inom stödområdena A och B samt begära förslag om bidrag till arbetsgivare för medflyttande resp. avskrivning av studiemedelsavgift i enlighet med vad som anförs i motionen.

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om ändrade regler för erhållande av s.k. merkostnadsbidrag.

19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om ändrade regler för flyttningsbidrag samt beslutar, med avslag på proposition 1988/89:100, bil. 12 i denna del, till Arbetsmarknadsservice för budgetåret 1989/90 anvisa ett förslagsanslag om 137 601 000 kr.

1988/89:A754 av Elver Jonsson m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om förändringar i arbetslöshetsförsäkringen som reducerar statens kostnader med 2 miljarder kr.

1988/89:A804 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om den ofrivilliga deltidsarbetslösheten.

1988/89:Jo214 av Karl Erik Olsson m.fl. (c) vari yrkas

2. att riksdagen beslutar ge regeringen till känna vad i motionen anförts om starta-eget-bidraget.

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om bristyrkesutbildningen.

4. att avbyttarkursen om 20 veckor kan för dem som saknar praktik förlängas till 40 veckor.

Uppgifter om arbetsmarknadsläget

Antalet *sysselsatta* enligt arbetskraftsundersökningarna (AKU) fortsatte att öka under år 1988 och uppgick i slutet av året till 4 400 000 personer, vilket var 71 000 fler än i december 1987. Ökningen av sysselsättningen återfinns till stor del inom tjänstenäringarna.

Kvinnorna fortsätter att öka sitt deltagande i förvärvslivet. I december 1988 tillhörde 81,6 % av kvinnorna i åldrarna 16–64 år arbetskraften jämfört med 80,8 % ett år tidigare.

Antalet deltid arbetande, som ökade fram till år 1983, har därefter minskat. År 1988 uppgick antalet deltid arbetande totalt till 1 075 000 personer, varav kvinnorna utgjorde 85 %.

Efterfrågan på arbetskraft har varit stark under hela år 1988. Totalt under året nyanmälades närmare 800 000 lediga platser, vilket innebär en kraftig ökning jämfört med år 1987. Vid årets slut fanns 31 000 obesatta platser, varav flertalet inom industrin och inom hälso- och sjukvården.

Antalet arbetslösa uppgick i december till 51 000 personer, motsvarande 1,1 % av arbetskraften. Arbetslösheten bland ungdomar 16–24 år uppgick till 2,4 %.

Internationellt sett är den öppna arbetslösheten i Sverige mycket låg; det är bara Island och Schweiz inom OECD-området som har en lägre arbetslöshet.

Antalet personer i *arbetsmarknadspolitiska åtgärder* framgår av följande tabell som gäller januari månad resp. år.

	1985	1987	1989
Arbetsmarknadsutbildning exkl. företagsutbildning	41 000	39 400	45 900
Utbildning i företag	1 700	3 200	4 100
Beredskapsarbete	29 900	20 000	13 200
Ungdomslag	39 000	25 200	7 900
Inskolningsplatser	–	–	2 100
Offentligt skyddat arbete	–	4 800	5 600
Rekryteringsstöd	15 200	5 700	4 100
Samhall	25 900	28 200	29 700
Arbetsmarknadsinstitut	5 300	5 200	5 800
Lönebidrag	36 400	41 800	44 400
Totalt antal personer	194 400	173 500	162 800

Källa: AMS

Förutsättningar för arbetsmarknadspolitiken

Propositionen

I propositionen framhålls att den svenska ekonomin för närvarande befinner sig i en högkonjunktur med hög produktionstillväxt och högt kapacitetsutnyttjande i näringslivet samt stor efterfrågan på arbetskraft. Tillväxten under år 1988 berodde i stor utsträckning på stigande investeringar och export. På sikt kan den svenska pris- och lönestegringstakten utgöra ett hot mot exporten.

Under år 1989 förutses enligt propositionen en fortsatt stark efterfrågan på arbetsmarknaden med ett högt kapacitetsutnyttjande och en ökning av produktionsvolymen. Den starka efterfrågan avspeglas i brist på arbetskraft, bl.a. inom industrin, byggnadsbranschen och vårdsektorn.

Arbetslösheten väntas ligga kvar på nuvarande låga nivå. Samtidigt har antalet personer i beredskapsarbete kunnat minskas med drygt 40 000 under perioden 1983–1988. Behovet av konjunkturberoende sysselsättningsskapande åtgärder väntas ytterligare minska.

Sveriges höga arbetskraftstal, stigande sysselsättning och låga arbetslöshet

har under de senaste åren rönt stor internationell uppmärksamhet. Den tredje vägens politik har visat sig vara framgångsrik. 1988/89:AU11

Motionerna

I *moderata samlingspartiets* kommittémotion 1988/89:A285 anförs att det vore fel att ta det nuvarande goda sysselsättningsläget till intäkt för att problemen på den svenska arbetsmarknaden tillhör det förflutna. En internationell lågkonjunktur kan snabbt vända sysselsättningsstalen. För att i framtiden kunna upprätthålla ett gott sysselsättningsläge måste det svenska näringslivets konkurrenskraft återställas. Detta kräver att kostnadsutvecklingen kan kontrolleras och att skatterna sänks.

Den socialdemokratiska politiken med rigid lagstiftning och stark central byråkrati har resulterat i en arbetsmarknad i permanent obalans och återkommande brandkårsutryckningar. En förutsättning för ekonomisk tillväxt är en stabil politik med fasta spelregler.

Samtidigt som arbetslösheten ligger på en låg nivå råder enligt moderata samlingspartiet en så besvärande brist på arbetskraft inom stora delar av arbetsmarknaden att den ekonomiska tillväxten kan hämmas. Antalet individer som slagits ut från arbetsmarknaden har också ökat, vilket avspeglas i de mycket höga kostnaderna för arbetslöshet, långtidssjukskrivning och förtidspensioner.

I *folkpartiets* motion 1988/89:A204 framhålls att den fulla sysselsättningen, jämsides med en låg inflation, är av avgörande betydelse för att uppnå viktiga fördelningspolitiska mål och ökad jämställdhet mellan män och kvinnor. Som en följd av den långa högkonjunkturen har antalet platser på arbetsmarknaden kraftigt ökat. Det föreligger nu en brist på arbetskraft, vilken hotar att förstärka problemen i ekonomin. Löneökningstakten drivs upp och vid en konjunkturedgång kan Sverige befinna sig i en situation med försämrade konkurrensmöjligheter.

Med tanke på befolkningsutvecklingen är bristen på arbetskraft inte bara ett dagsaktuellt problem. Efter år 2000 kommer förverkligandet av de äldres rättigheter att ställa ökade krav på de åldersgrupper som befinner sig i förvärvsarbete.

Vidare framhålls i folkpartimotionen att de nuvarande höga marginalskatterna utgör hinder i ekonomin genom att utbudet av arbetskraft minskas och tillväxten hämmas.

I *centerpartiets* motion 1988/89:A276 framhålls att den socialdemokratiska regeringen, trots en långvarig internationell högkonjunktur, först nu har lyckats pressa ned arbetslösheten i förhållande till år 1982 i någon nämnvärd grad. Vidare har den förda ekonomiska politiken kraftigt förstärkt de regionala obalanserna och stimulerat en inflyttning till storstadsregionerna. Resultatet är överhettning inom vissa områden och stagnation inom andra områden. Regeringens politik har gynnat storföretagen och expansiva områden på bekostnad av småföretagen och de utsatta områdena.

Trots en långvarig högkonjunktur har kostnaderna för arbetslösheten ökat kraftigt. Främst kvinnor och ungdomar står dock utanför trygghetssystemen. Kortsiktiga arbetsmarknadspolitiska insatser förmår inte att lösa de grundläggande orsakerna till arbetslösheten.

Vänsterpartiet kommunisterna anför i motion 1988/89:A255 att den långvariga högkonjunkturen förväntas avmattas under år 1989. Runt hörnet väntar en lågkonjunktur. Trots en gynnsam arbetsmarknadsstatistik inger utvecklingen oro.

Monopoliseringen och maktkoncentrationen inom hela näringslivet har ökat. Den extrema anpassningen till imperialistiska företag och till EG-utvecklingen gör det svenska näringslivet sårbart. Priset för denna politik är enligt vpk bestående regionala obalanser.

Det framhålls vidare att löne-, inkomst- och utbildningsklyftorna ökar i samhället. Över en halv miljon människor beräknas stå utanför arbetsmarknaden på grund av förtidspensionering och långtidssjukskrivning. Många är borta från arbetslivet genom att kraven är omänskliga och arbetsmiljön dålig. Därtill kommer att knappt 400 000 människor är öppet eller latent arbetslösa eller i någon form av arbetsmarknadsåtgärder.

Utskottets överväganden

Utskottet vill för sin del framhålla följande om förutsättningarna för arbetsmarknadspolitiken. Det övergripande målet är arbete åt alla, vilket inte bara innebär att arbetslösheten skall bekämpas, utan också att deltagandet i arbetslivet skall stimuleras. Grunden för arbetsmarknadspolitiken är arbetslinjen. I nuvarande arbetsmarknadsläge med brist på arbetskraft inom flera sektorer bör tillfället utnyttjas för att stödja de grupper som trots allt har svårigheter på arbetsmarknaden. Vidare gäller det att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden. Men arbetsmarknadspolitiken måste också med hjälp av främst förmedlings- och utbildningsinsatser inriktas mot att tillgodose efterfrågan på arbetskraft och hålla nere vakanstiderna för de lediga platserna.

Arbetsmarknadspolitiken fungerar som ett komplement till de generella ekonomisk-politiska åtgärderna. Det krävs också en gynnsam närings- och industripolitik, utbildningspolitik osv.

I finansutskottets betänkande 1988/89:FiU20 behandlas den ekonomiska politiken. Enligt finansutskottet är den främsta uppgiften på kort sikt att pressa tillbaka inflationen utan att arbetslösheten ökar. I det medellånga perspektivet gäller det att höja produktivitetstillväxten och säkra en sådan internationell konkurrenskraft att full sysselsättning och tryggad materiell välfärd för hela folket kan värnas samtidigt som miljöhänsyn måste prägla verksamheten i alla sektorer. Finansutskottet har i betänkandet ställt sig bakom den socialdemokratiska regeringens ekonomiska politik. De alternativ för den ekonomiska politiken som förs fram av oppositionspartierna har därvid avvisats.

Enligt utskottets uppfattning visar den förda politiken goda resultat. Den genomsnittliga BNP-tillväxten under perioden 1982-1988 var 2,5 % per år. Sammantaget har näringslivets investeringsvolym vuxit med 36 % sedan år 1982. Det statliga budgetunderskottet på 86,6 miljarder kronor under budgetåret 1982/83 har förbytts i ett överskott vilket under budgetåret 1988/89 beräknas uppgå till 9,5 miljarder kronor. Antalet sysselsatta har under samma period ökat med över 200 000 personer och den öppna

arbetslösheten nästan halverats. Det senaste året har arbetslösheten minskat i samtliga län. Dessutom har det totala antalet arbetade timmar i Sverige ökat under perioden, särskilt under år 1988. Detta innebär att den successiva minskning, som skett av den totala arbetstidsvolymen sedan 1930-talet, har brutits under 1980-talet. Rörligheten på arbetsmarknaden har också ökat. Detta visar enligt utskottets uppfattning att den svenska arbetsmarknaden utvecklas flexibelt.

De höga arbetskraftstalen – 86 % för män och 82 % för kvinnor – och den låga arbetslösheten har rönt internationell uppmärksamhet. Den genomsnittliga arbetslösheten under år 1988 på 1,6 % kan jämföras med OECD-området, där arbetslösheten under samma år beräknas uppgå till 7,5 %. I Europa har den höga arbetslösheten huvudsakligen lett till att resurserna för kontant understöd har ökat. Sverige har i stället valt arbetslinjen med tyngdpunkten på aktiva åtgärder och utbildning. Drygt två tredjedelar av Sveriges resurser för arbetsmarknadspolitiken avsätts för aktiva åtgärder, medan flertalet länder avsätter mindre än en tredjedel till sådana åtgärder. Resultatet av den svenska politiken kan sägas tala för sig självt.

Det sagda innebär inte att situationen är problemfri. Såväl i budgetpropositionen som i motionerna A285 (m) och A204 (fp) pekas på att den svenska pris- och lönestegringstakten på sikt utgör ett hot mot konkurrenskraften och sysselsättningen.

Vidare hämmas produktionstillväxten i flera sektorer på grund av brist på arbetskraft. Som framhålls i folkpartimotionen ger befolkningsstatistiken vid handen att arbetskraftsbristen kan vara ett permanent problem till efter år 2000. Sett i ett kortare perspektiv väntas under år 1989 en något svagare tillväxt av utbudet av arbetskraft.

Med det anförda avstyrker utskottet aktuella delar av de i sammanhanget refererade motionerna A285 (m), A204 (fp), A276 (c) och A255 (vpk).

Arbetsmarknadspolitikens inriktning

Propositionen

I propositionen framhålls att arbetsmarknadspolitiken under de senaste åren har varit inriktad på att uppnå målet arbete åt alla genom en tillväxtfrämjande politik. Resurser har flyttats från sysselsättningskapande åtgärder till arbetsförmedling och utbildning. Trots den goda sysselsättningsutvecklingen finns det grupper som haft särskilda svårigheter på arbetsmarknaden. Riktade insatser har därför gjorts mot ungdomar, långtids- och deltidsarbetslösa, handikappade och invandrare.

Denna inriktning bör enligt arbetsmarknadsministern gälla även under det kommande budgetåret. I det nuvarande konjunkturläget är det angeläget att utveckla en flexibel arbetsmarknad för att tillgodose tillväxtmålet. Samtidigt måste balans mellan tillväxtmålet och fördelningsmålet uppnås för att samhället som helhet skall gagnas. Industrins arbetskraftsbehov måste tillgodoses för att undvika flaskhalsar i produktionen samtidigt som vård- och omsorgssektorn måste klara sin rekrytering. Det goda arbetsmarknadsläget måste också utnyttjas för att stödja svaga grupper på arbetsmarknaden.

Det anförs vidare att grunden för arbetsmarknadspolitiken är och förblir arbetslinjen vilket innebär att åtgärder som arbetsförmedling, vägledningsinsatser och utbildning bör prioriteras. Beredskapsarbete bör i nuvarande konjunkturläge utnyttjas restriktivt och kontantstöd skall alltid komma i sista hand.

Under det kommande budgetåret är det särskilt angeläget att minska arbetslöshetstiden för dem som är arbetslösa samt att minska vakanstiderna för de lediga platserna. Jämfört med tidigare bör fler arbetshandikappade, långtidsarbetslösa och invandrare ges ett arbete eller en lämplig arbetsmarknadsutbildning.

I det gynnsamma arbetsmarknadsläge vi nu har blir förmedlingsverksamheten ett ännu viktigare instrument enligt budgetpropositionen. Inom arbetsmarknadsverket pågår ett utvecklingsarbete för att kunna ge såväl arbetsökande som arbetsgivare en förbättrad service, bl.a. genom inrättande av teknikerförmedlingar i flertalet län. Förmedlingen har också en viktig uppgift att stödja kvinnor och män som väljer för sitt kön otraditionella arbeten.

Motionerna

I *moderata samlingspartiets* kommittémotion 1988/89:A285 anförs att en av de viktigaste uppgifterna för svensk arbetsmarknadspolitik för framtiden blir att mobilisera den arbetskraftspotential som finns. En högre sysselsättning ger både samhällsekonomiska vinster och en ökad livskvalitet för de människor som vill och kan arbeta. Enligt moderata samlingspartiet bör regeringen återkomma till riksdagen med förslag till åtgärder i syfte att såväl avlägsna hinder som skapa incitament som leder till en väl fungerande arbetsmarknad. Ett förslag i denna riktning är att – samtidigt som arbetsförmedlingsmonopolet upphävs – den obligatoriska platsanmälan avskaffas. Politiken måste i fortsättningen inriktas på att skapa ökad rörlighet på arbetsmarknaden. För att hjälpa de arbetslösa är arbetsmarknadsutbildning det mest verksamma medlet. I högre grad än nu måste den inriktas på den kompetens som erfordras i framtiden.

I kommittémotion 1988/89:Sf370 av Sonja Rembo m.fl. (m) behandlas socialförsäkringssystemens samlade effekter på utslagningen från arbetsmarknaden. Såväl vid arbetslöshet som vid sjukdom kan ersättningen i vissa fall överstiga lönen. Samtidigt har frånvaron ökat. Det finns därför anledning att anta att anställningar tvingas fram för att kompensera den höga frånvaron. Mot denna bakgrund bör riksdagen av regeringen begära en utredning av socialförsäkringssystemets effekter på arbetskraftsutbudet.

I kommittémotion 1988/89:A285 (m) anförs vidare att område efter område av den offentliga sektorn befinner sig i kris. Vantrivsel och arbetsmiljöproblem drabbar ofta arbetstagare som är hänvisade till en enda arbetsgivare. Detta talar för att stora delar av den i dag offentliga produktionen med fördel kan utföras av enskilda producenter.

Arbetsmarknadsverkets organisation bör effektiviseras enligt moderata samlingspartiet. Förändringsprocessen måste i framtiden leda till en mindre men effektivare och mer flexibel organisation.

I *folkpartiets* partimotion 1988/89:A204 föreslås en öppen arbetsmarknad med arbetskraftsrörlighet mellan Sverige och den gemensamma marknaden. I motionen framhålls att det är av största vikt att vi från svensk sida arbetar för en stor öppenhet i båda riktningarna.

Vidare bör effektiviteten på arbetsmarknaden höjas och arbetsutbudet öka. Bl.a. gäller det att tillvarata arbetsutbudet hos de grupper som ofrivilligt ställs utanför arbetsmarknaden. I detta sammanhang understryks vikten av att man framöver iakttar stor försiktighet när det gäller reformer som resulterar i sänkt arbetsutbud. Det gäller både förändringar inom socialförsäkringsområdet och inom semester- och arbetstidslagstiftningen.

Folkpartiet tar vidare upp förnyelsearbetet vid AMS, där målstyrning har ersatt detaljreglering. En väl skött statlig arbetsförmedling, med starka lokala enheter, måste vara den stabila grunden för arbetsförmedling och stödåtgärder. Enligt motionärerna skulle det vara en fördel om vissa arbetsuppgifter kunde utföras av förmedlingar knutna till yrkesområden med speciella behov. En ökad mångfald inom förmedlingsområdet skulle ytterligare stärka den flexibilitet och anpassbarhet som utgör en förutsättning för en effektivare arbetsmarknad.

I *centerpartiets* motion 1988/89:A276 framhålls att insatserna inom närings- och regionalpolitik måste syfta till att ge arbete och utbildning i alla delar av landet. Åtgärderna måste särskilt riktas till ungdomar, kvinnor och långtidsarbetslösa. Vidare måste en jämnare fördelning av män och kvinnor inom alla yrken komma till stånd.

Enligt motionärerna är det angeläget att föra en politik som minskar statens totala kostnader för arbetsmarknadspolitiska insatser. Därför måste inriktningen vara att främja småföretagen och näringslivet via STU, utvecklingsfonderna, länsstyrelserna m.fl. Därmed uppnås ett mera varaktigt resultat än de kortsiktiga arbetsmarknadspolitiska insatserna kan ge. Detta bör ges regeringen till känna.

I *vänsterpartiet kommunisternas* motion 1988/89:A255 framhålls att allas rätt till ett meningsfullt arbete i en god miljö blir allt angelägnare med hänsyn till den politiska katastrof som den tredje vägens politik inneburit. Regeringens politik fortsätter att utvecklas på kapitalets villkor, vilket innebär viss permanent arbetslöshet, fortsatt regional obalans, utslagning, sämre kvinnojobb m.m.

Hela arbetarrörelsen måste mobiliseras i kampen mot arbetslösheten vilken måste förenas med kvinnofrigörelsen. Statsföretag, löntagarfonder, regionalpolitik m.m. behöver omvandlas till redskap för en arbetsskapande politik. Bl.a. bör ett nationellt industrialiseringsprogram i samhällelig regi upprättas.

Vidare bör ett program upprättas för samhällets grundläggande sociala behov, dvs. vård, service, undervisning m.m. För detta ändamål bör man skapa ett nytt anslag avscende statsbidrag till kommuner och landsting för att förbättra arbetsmiljön, öka personaltätheten och uppvärdera arbetena. För budgetåret 1989/90 begärs 2 miljarder kronor för detta program.

Vidare föreslår vpk en ändrad inriktning av arbetsmarknadsverkets verksamhet, bort ifrån den nuvarande villkorslösa anpassningen till näringslivets krav. Kritik framförs mot den nuvarande arbetsmarknadspolitiken som enligt vpk är ensidigt inriktad på de tillväxtpolitiska målen.

Utskottet ställer sig bakom den arbetsmarknadspolitik som har förts av regeringen under senare år. Målet om arbete åt alla har fullföljts samtidigt som riktade insatser gjorts till grupper med svårigheter på arbetsmarknaden. Höga arbetskraftstal, stigande sysselsättning och låg arbetslöshet är kännetecknande för den förda politiken.

Utskottet vill därför framhålla betydelsen av att denna politik fullföljs på det sätt som föreslås i propositionen.

Mot den angivna bakgrunden med brist på arbetskraft är utbudsfaktorerna för olika grupper viktiga att studera. Utskottet kan konstatera att samtidigt som kvinnornas deltagande i arbetslivet har ökat, har också andelen heltidsarbetande kvinnor ökat. Invandrarnas och flyktingarnas problem på arbetsmarknaden tar utskottet upp i avsnittet Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader. Angående åtgärder för ungdomar har från regeringen aviserats en proposition om nya stödåtgärder.

Arbetskraftsutbudet från personer som är 65 år och äldre har undersökts av arbetsmarknadsverket (AMV). Det kan nämnas att det svenska arbetskraftstalet för män över 65 år ligger högt i förhållande till andra OECD-länder. Samtidigt har det relativa arbetskraftstalet för dessa män sjunkit från 33 % år 1968 till 13 % år 1987. Såväl ekonomiska som ideologiska och medicinska skäl kan enligt AMV utgöra motiv för olika förslag att underlätta pensionärernas deltagande i arbetslivet. Enligt utskottets uppfattning är vad som anförs i propositionen om en flexibel arbetsmarknad av stor betydelse för att olika grupper både skall vilja och ha möjlighet att delta i arbetslivet.

Som utskottet betonade i sitt yttrande till finansutskottet hösten 1988 (1988/89:AU1y) bör också frånvarons betydelse för det totala arbetskraftsutbudet tas upp. Utöver den "positiva" frånvaron för föräldraledighet, studier m.m. föreligger en ökande sjukfrånvaro, som inger oro. Bakom denna utveckling ligger bl.a. arbetsmiljöproblem och förslitningsskador. Enligt utskottet kan man hysa förhoppningar att komma till rätta med en del av den ökade sjukfrånvaron genom de insatser som den av regeringen tillsatta arbetsmiljökommissionen (dir. 1988:63) skall svara för. Målet för kommissionens arbete skall vara att minska den arbetsrelaterade sjukfrånvaron och utslagningen men även att förebygga uppkomsten av nya hälsorisker i arbetsmiljön.

Beträffande sambanden mellan arbetsutbud, arbetsmiljö och socialförsäkringarna kan utskottet konstatera att flera utredningar har tagit upp hithörande frågor. Riksförsäkringsverket redovisar i sin rapport Varför ökar sjuktalet? att olika försäkringsreformer är en av orsakerna till att sjuktalets¹ nivå har ändrats över tiden. Utöver riksförsäkringsverkets undersökningar och arbetsmiljökommissionens nyligen påbörjade arbete kan rehabiliteringsberedningen nämnas. Denna kommitté har nyligen avlämnat sitt betänkande, Tidig och samordnad rehabilitering (SOU 1988:41). Vidare beslutade regeringen i augusti 1988 att tillkalla en arbetsgrupp med uppgift att se över företagshälsovårdens verksamhet. Slutligen har riksdagens revisorer påbörjat en studie av arbetsskadeförsäkringen. Enligt utskottets uppfattning bör

¹Antal sjukpenningdagar per sjukpenningförsäkrad och år.

de nämnda utredningarna kunna ge ett värdefullt bidrag till statsmakternas vidare arbete på detta område.

I fråga om den offentliga sektorns problem och förnyelse vill utskottet hänvisa till sitt betänkande om statlig personalpolitik, 1988/89:AU7. Utskottet vill framhålla att den offentliga sektorn bärs upp av personalen och att det är en viktig uppgift att skapa former för att bättre ta till vara de anställdas initiativkraft och arbetsglädje. Förslaget i motion A255 (vpk) om ett nytt anslag avseende statsbidrag till kommuner och landsting för att förbättra arbetsmiljö, personaltäthet m.m. kan utskottet inte biträda.

Vad gäller frågan om en öppen arbetsmarknad mellan Sverige och EG vill utskottet erinra om att riksdagen har beslutat att Sverige, så långt som är möjligt inom de ramar som sätts av vår utrikes- och säkerhetspolitik, skall delta i den ekonomiska integrationen i Västeuropa. Inom regeringskansliet pågår olika studier om vad en svensk anslutning till EG skulle innebära. Bl.a. studeras frågor om personers rörlighet. Utskottet vill i detta sammanhang upplysa om att det senare under våren avser att yttra sig till utrikesutskottet i frågor rörande EG och arbetsmarknadspolitiken m.m.

I anslutning till motionskraven på närings- och regionalpolitiken vill utskottet peka på att den nyligen genomförda departementsorganisationen, som medfört att både arbetsmarknadspolitiska och regionalpolitiska frågor nu behandlas inom arbetsmarknadsdepartementet, kan möjliggöra samordningsfördelar som främjar de utgångspunkter som redovisas i motionen. Som tidigare nämnts har arbetslösheten minskat i samtliga län. När det gäller de regionala sysselsättningsfrågorna vill utskottet hänvisa till utredningen om regionalpolitikens inriktning (dir. 1987:48). Utredningens betänkande planeras föreligga till våren 1989.

Utskottet delar uppfattningen i propositionen att förmedlingsverksamheten intar en nyckelroll när det gäller att snabbt passa samman de arbetslösa med de lediga platser som finns. Det omfattande förnyelsearbetet inom AMV har syftat till att skapa förutsättningar för ett effektivt utnyttjande av resurserna och en förbättrad service till såväl arbetssökande som arbetsgivare. Inrättandet av tekniker- och artistförmedlingar ligger i linje med strävandena att förbättra servicen. Enligt utskottets sätt att se finns det inget motsatsförhållande mellan en god service från arbetsförmedlingens sida till arbetsgivarna och en god service till de arbetssökande. Vidare är företagets förtroende för arbetsförmedlingarna en grundförutsättning när förmedlarna skall skapa möjligheter till placering av arbetshandikappade, invandrare osv.

Utskottet kan inte dela den kritik som framförs mot inriktningen av förnyelsearbetet i motion A285 (m). Enligt utskottets mening innebär decentraliseringen inom verket liksom den i propositionen föreslagna friare medelsanvändningen inom AMV (avsnittet Sysselsättningskapande åtgärder) ökade möjligheter till en effektiv och flexibel organisation. Till personalfrågorna återkommer utskottet i det följande. Motionärerna föreslår även ett avskaffande av lagen om allmän platsanmälan fr.o.m. den 1 juli 1989. Enligt utskottets uppfattning har införandet av allmän platsanmälan inneburit vidgade möjligheter för platsförmedlarna att erbjuda de sökande

önskat arbete. Motionärernas förslag kan därför inte gagna en effektiv förmedlingsverksamhet. En sådan utveckling kan utskottet inte medverka till.

1988/89:AU11

Med det anförda ställer sig utskottet bakom de riktlinjer som regeringen föreslagit i budgetpropositionen beträffande arbetsmarknadspolitiken. De i sammanhanget behandlade motionerna avstyrks i aktuella delar.

Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader

1987/88	Utgift	1 926 236 000	Anslagssparande 25 325 000
1988/89	Anslag	1 903 739 000 (1)	
1989/90	Förslag	1 995 428 000	

(1) varav 3 125 000 kr. enligt prop. 1988/89:47 bil. 3, FiU10.

Av anslaget för budgetåret 1988/89 har 13 440 000 kr. inte ställts till arbetsmarknadsverkets disposition till följd av tillämpandet av en utgiftsram. Från anslaget betalas löner m.m. för verksamheten vid arbetsförmedlingen, länsarbetsnämnderna och AMS.

Under punkt B 1 (s. 74-79) föreslår regeringen att riksdagen skall

- medge att regeringen får bemyndiga AMS att under budgetåret 1989/90 besluta om avskrivning av lånefordran uppkommen inom arbetsmarknadsverket under de förutsättningar som gäller för budgetåret 1988/89,
- godkänna förslaget i fråga om utnyttjandet av inkomster,
- till *Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader* för budgetåret 1989/90 anvisa ett ramanslag på 1 995 428 000 kr.

	1988/89	Beräknad ändring 1989/90	
		Föredraganden	
Personal	7 366		-
Budget			
Utgifter			
Förvaltningskostnader	1 727 844 000 (1)	+	82 107 000
(därav lönekostnader)	(1 327 694 000) (1)	(+)	64 756 000)
Kapitalkostnader	10 000 000		-
Af/ADB, m.m.	166 595 000 (1)	+	14 082 000
Kulturarbetsförmed-			
ling	0		-
Aske kursgård	0		-
Summa utgifter	1 904 439 000	+	96 189 000
Avgår inkomster	700 000		4 500 000
Nettoutgift (=anslag)	1 903 739 000	+	91 689 000

(1) Varav 3 125 000 kr. enligt prop. 1988/89:47 bil.3, FiU 10. Av angivna belopp under budgetposterna 1. och 3. har inte 13 343 000 kr. resp. 97 000 kr. ställts till arbetsmarknadsverkets disposition till följd av tillämpningen av en utgiftsram.

Som framgår av ovanstående sammanställning är lönekostnaderna den största utgiftsposten inom anslaget.

I propositionen lämnas följande sammanställning över tjänstgörande, årsarbetare och lönekostnad den 1 juli 1988 finansierade dels över anslaget B 1. Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader, dels över andra anslag.

Placering	Antal tjänstgörande	Antal årsarbetare	Löne- kostnad (1 000-tal kr.)
AMS	587	550	117 591
Länsarbets- nämnder	2 002	1 818	316 313
Arbetsförmedling	6 320	5 500	962 920
AMU-förläggninga	99	84	14 044
Arbetsmarknads- institut	2 360	2 015	401 810
Regionkontor	—	—	16 515
SUMMA	11 368	9 967	1 829 193
Fördelning av lönekostnader budgetåret 1987/88 (1.000-tal kr.)			
Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader			1 329 484
Ami-organisationen			391 494
Anställda med lönebidrag			109 283
SUMMA			1 830 261

Sedan budgetåret 1987/88 ingår arbetsmarknadsverket i en försöksverksamhet med s.k. ramanslag. Anslaget B 1. Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader förs därför upp som ett ramanslag.

Arbetsmarknadsverkets organisation m.m.

En viss tillfällig förstärkning föreslås i propositionen för nästa budgetår. För att fullfölja, men också intensifiera, den av riksdagen nyligen (prop. 1988/89:47 bil. 3, FiU10, rskr. 94) godkända verksamheten som har påbörjats under innevarande budgetår med att hjälpa flyktingar och andra invandrare, som vistas på mottagningsförläggning, till arbete föreslås en förstärkning med 50 tjänster till en kostnad av 12,5 milj. kr. Förstärkningen skall utvärderas.

Arbetsmarknadsverket har, som utskottet redan tidigare konstaterat, under de senaste åren genomgått en genomgripande omorganisation. Förändringsarbetet har syftat till att skapa förutsättningar för ett effektivt utnyttjande av resurserna och en förbättrad service från arbetsförmedlingen till arbetssökande och arbetsgivare. Förnyelsearbetet pågår alltjämt.

Frågor om *arbetsmarknadsverkets organisation m.m.* behandlas i flera motioner. I moderata samlingspartiets motion 1988/89:A285 framhålls att arbetsmarknadsverket bör sträva efter att minska sin personal. Personalminskningen – som kan ske genom naturlig avgång – bör på årsbasis motsvara ca 4 % av årskostnaden. Dessutom anser motionärerna att arbetsförmedlingen bör klara av ytterligare arbetsuppgifter under nästa budgetår utan att tillföras de i propositionen föreslagna 50 extra tjänsterna.

I centerpartiets motion 1988/89:A276 anförs bl.a. att den påbörjade decentraliseringen av AMS bör fortsätta. Antalet anställda på centrala AMS och på länsarbetsnämnderna går att minska ytterligare med 100 respektive 200 tjänster. Motionärerna framhåller vidare att arbetsförmedlingen bör aktivt och kontinuerligt undersöka vilka arbeten som finns att tillgå och inte enbart vara mottagare av de arbeten som anmäls.

I motion 1988/89:A221 av Kjell-Arne Welin (fp) betonas hur viktigt det är att arbetsförmedlingarna får ett eget ansvar för de arbetslösa inom sitt område. Härigenom skulle också personalen vid förmedlingarna uppleva sitt arbete som mera meningsfullt och därmed skulle trivseln i arbetet öka med t.ex. minskad sjukfrånvaro som följd. De stora personalresurser som länsarbetsnämnderna har i förhållande till arbetsförmedlingarna bör omfördelas genom att resurser förs över från länsarbetsnämnderna till arbetsförmedlingarna.

Utskottet vill för sin del framhålla betydelsen av att det nu pågående förnyelsearbetet inom arbetsmarknadsverket fortsätter. Förändringsarbetet har skapat goda förutsättningar för en större flexibilitet i verksamheten och en förbättrad service till såväl de arbetssökande som arbetsgivarna.

Den kraftiga minskningen av arbetslösheten har inneburit att förmedlingens tid för varje arbetslös person har ökat. Härigenom finns det nu större resurser att bistå de arbetslösa, bland vilka många tillhör svaga grupper som trots det goda arbetsmarknadsläget har svårigheter att få arbete.

Det är viktigt att arbetsförmedlingen skapar goda kontakter till och kontinuerligt håller kontakt med företagen på orten. Arbetet med att finna nya vägar för att fördjupa företagskontakterna pågår.

Utskottet har tidigare (AU 1987/88:11, s. 33) kunnat konstatera att ett stort antal tjänster har frigjorts från central och regional förvaltning till den platsförmedlande verksamheten. Arbetet med att föra över resurser till direkt förmedlingsarbete pågår alltjämt.

Under innevarande budgetår sker en minskning med omkring 70 tjänster vid AMS till följd av den av statsmakterna beslutade utgiftsramen. Dessutom skall arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader minska med 31,9 milj. kr. under nästa budgetår enligt den fyraåriga besparingsplan som beslutades 1986. Det är inte rimligt att verket åläggs besparingsplaner och under planernas giltighetstid får nya besparingsdirektiv. Sådana åtgärder motverkar en god planering.

Med hänvisning till vad utskottet anfört om förändringsarbetet inom arbetsmarknadsverket avstyrker utskottet de i sammanhanget upptagna motionerna i aktuella delar och tillstyrker den i propositionen föreslagna personalförstärkningen för insatser bland invandrare.

Utskottet tar i detta sammanhang upp frågan om *sammansättningen av AMS styrelse*. I motion 1988/89:A285 (m) föreslås att sammansättningen av AMS styrelse ändras. Motionärerna anför att parterna på arbetsmarknaden i dag dominerar AMS styrelse vilket knappast är lämpligt med hänsyn till att samma parter sluter avtal på arbetsmarknaden och därmed påverkar sysselsättningen. Parternas möjligheter att utöva inflytande och bidra med kunskaper och erfarenheter kan tryggas på annat sätt än genom direkt styrelserepresentation.

Utskottet har vid flera tillfällen tidigare, senast i AU 1987/88:11, s. 33-34, framfört den principiella uppfattningen att parterna på arbetsmarknaden bör vara företrädare i styrelsen. Utskottet vidhåller denna uppfattning, varför motion A285 avstyrks i föreliggande del.

I folkpartiets motion 1988/89:A243 anfördes att arbetsförmedlingarna och länsarbetsnämnderna bör aktualisera hantverket mer. Motionärerna anser att regeringen bör se över frågan hur *rekryteringen till hantverksyrkena* skall kunna förstärkas och pekar på att yrkesrådgivning och arbetsförmedling då bör vara viktiga målgrupper.

Utskottet har förståelse för de synpunkter motionärerna framför och anser det viktigt att arbetsförmedlingen kan lämna adekvat information om möjligheterna att arbeta inom olika hantverksyrken. Genom det utvecklingsarbete som pågår inom arbetsmarknadsverket får förmedlarna en djupare kunskap om branscherna och de krav som ställs på olika yrken. Härigenom ökar också deras möjligheter att bistå sökande som efterfrågar möjligheter att verka inom skilda yrken. Utskottet anser dock att det i första hand bör åligga branscherna själva att främja rekryteringen till olika hantverksyrken och avstyrker därför bifall till motion A243 i aktuell del.

I vänsterpartiet kommunisternas motion 1988/89:A254 tas frågan upp om *arbetsförmedlingens arbete med att bereda de anställda inom Samhall anställning hos andra arbetsgivare*. Motionärerna förklarar sig beredda att acceptera ett oförändrat antal anställda inom Samhall om arbetet med utslussningen till den öppna arbetsmarknaden prioriteras inom arbetsförmedlingsverksamheten och resurser avsätts för ändamålet.

Det rådande goda arbetsmarknadsläget har enligt propositionen inneburit att arbetsförmedlingarna har kunnat placera fler sökande med arbetshandikapp på den öppna marknaden. Enligt statistik som har tagits fram av Samhallgruppen var det under 1987/88 1 172 Samhall-anställda som övergick till arbete hos annan arbetsgivare. Denna siffra kan jämföras med 310 utplacerade år 1980. Målsättningen för 1990 är 1 600 övergångar. Utskottet förutsätter som en självklarhet att arbetsförmedlingen medverkar till att detta mål nås. Motion A254 bör därför inte föranleda någon riksdagens åtgärd i nu aktuell del.

I motion 1988/89:A234 av Lena Boström (s) framhålls behovet av hjälp för pensionärer som vill söka arbete. Motionären begär därför att det *på arbetsförmedlingarna* inrättas speciella *kontaktpersoner* med uppdrag att hjälpa *pensionärer* till rätta.

Tidigare i denna framställning har utskottet kunnat konstatera att utvecklingsarbetet inom arbetsmarknadsverket är inriktat mot att erbjuda förbättrad service både åt arbetsökande och arbetsgivare. Härigenom ökar också möjligheterna att lösa de uppgifter förmedlingen har att hjälpa olika kategorier arbetsökande att hitta arbete som lämpar sig för deras förutsättningar på skilda områden. Enligt utskottets mening bör därför den nu aktuella motionen inte föranleda någon åtgärd.

Utskottet övergår nu till några frågor om *invandrarnas problem att komma in på arbetsmarknaden*. Situationen för utländska medborgare på arbetsmarknaden är väsentligt sämre än för svenskar. Enligt arbetskraftsundersökningarna uppgick arbetslösheten för utländska medborgare år 1987 till 4,4 % medan motsvarande siffra för svenska medborgare var 1,9 %. Under år 1988 sjönk arbetslösheten också för utländska medborgare och uppgick till 4,0 %.

en siffra som dock skall jämföras med 1,1 % som gällde för svenska medborgare.

I moderata samlingspartiets motion 1988/89:A285 betonas att bristen på kunskaper i svenska språket är ett avgörande hinder för invandrararnas möjligheter att komma in på arbetsmarknaden. Invandrarmyndigheter och arbetsförmedling måste därför intensifiera sina ansträngningar för att lösa detta problem. Det är inte realistiskt att tro att man enbart genom att utvärdera och jämföra utländska utbildningar med svenska skall kunna lösa arbetsgivarens bristande tilltro till okända läroanstalter. En arbetslös akademiker behöver hjälp att höja sin trovärdighet inför presumtiva arbetsgivare. Arbetsmarknadsmyndigheterna bör därför hjälpa denna grupp till språkträning. Också provanställning bör kunna komma i fråga, liksom möjligheter att genom objektiva tester visa sina kunskaper.

Betydelsen av kunskaper i svenska språket och möjlighet till yrkespraktik tas också upp i en annan motion från moderata samlingspartiet, 1988/89:A288. Rekryteringsstöd och aktiva arbetsförmedlingsinsatser för att tillvarata flyktingars arbetskapacitet är värdefulla insatser. Med tanke på vårdssituationen i Sverige ifrågasätter motionärerna om inte de utbildade flyktingarnas kompetens kunde komma till användning även utan krav på legitimation. Liknande synpunkter lägger motionärerna också på andra yrkesområden, t.ex. teknikområdet. De ytterligare insatser som föreslås i propositionen tillstyrks. Rutiner för att utvärdera utländska examina måste enligt motionärerna utarbetas.

I centerpartiets motion 1988/89:A240 påtalas misshushållningen med invandrararnas kompetens på arbetsmarknaden genom att de anställs i befattningar för vilka de är överkvalificerade. Centerpartiet efterlyser därför förslag från regeringen hur invandrarerna lättare skall kunna hitta vägar in på den svenska arbetsmarknaden i relevanta befattningar.

I miljöpartiets motion 1988/89:A286 begärs ett tillkännagivande om att invandrarerna skall få sina meriter och betyg godkända i Sverige och att kunskaper i något av de stora invandrar språken skall vara en merit vid ansökan till utbildning och anställning i vård- och serviceyrken.

Berndt Ekholm m. fl. (s) anser i motion 1988/89:A268 att den åtgärds katalog som presenterats av regeringen inte är tillfyllest för invandrarakademikerna och efterlyser bl.a. en kartläggning av deras arbetsmarknadssituation och åtgärder för att lösa praktikfrågan. Liksom i övriga nyss refererade motioner tas också i denna motion upp frågan om kompletterande utbildning och förbättrad svenskundervisning.

Eftersom det saknas statistik som visar hur många invandrade akademiker det finns i Sverige eller i vilken utsträckning dessa har arbete som motsvarar deras utbildning anser Charlotte Branting och Barbro Sandberg (båda fp) i motion 1988/89:A227 att det är angeläget att det görs en riksomfattande inventering av invandrare med akademisk bakgrund.

Invandrararnas problem på arbetsmarknaden skall enligt gällande invandrarpolitiska riktlinjer lösas genom att befintliga arbetsmarknadspolitiska resurser utnyttjas. Med hänsyn till det rådande läget för dessa grupper och den samtidigt kraftiga flyktinginvandringen föreslås dock i propositionen att särskilda insatser görs. De medel som riksdagen i december 1988 (1988/

89:FiU10, rskr. 94) ställde till förfogande för arbetsförmedlingen för innevarande budgetår skulle användas till att förkorta väntetiden mellan beslut om uppehålls- och arbetstillstånd å ena sidan och kommunplacering å den andra. Tillskottet, som upptog medel för ca 25 tjänster under andra hälften av innevarande budgetår, skall avse en rörlig förmedlingsstyrka, riktad mot dem som vistas vid de olika mottagningsförläggningarna.

I budgetpropositionen föreslås, som redovisats i det föregående, att de ambulerande arbetsförmedlingarna förstärks och för nästa budgetår tillförs 50 tillfälliga tjänster. För den rörliga arbetsförmedlingens verksamhet har av beredskapsmedel avsatts 30 milj. kr. AMS fördelar medlen efter ansökan från länsarbetsnämnderna. Dessutom föreslås i propositionen att den tillfälliga förstärkning av förmedlingsservicen som sedan några år har tilldelats arbetsmarknadsverket också får disponeras under nästa budgetår.

Utskottet har erfarit att flera initiativ har tagits för att underlätta för invandrarna att komma in på arbetsmarknaden. Som exempel vill utskottet nämna den enkät som gjorts av invandrarverket i samarbete med landstinget i Östergötlands län vid flyktingförläggningarna. Vid denna enkät visade det sig att ett sextiotal flyktingar hade medicinsk utbildning på högskolenivå. Efter granskning av socialstyrelsen får nu ett trettioital av dessa yrkespraktik och svenskundervisning för att genomgå prov för legitimation.

Informationsinsatser planeras i många län för arbetsgivare och fackliga organisationer för att sprida kunskap om utländska meriters värde.

För att underlätta invandrararnas möjligheter att komma in på den svenska arbetsmarknaden och få ett arbete som svarar mot deras tidigare kunskap och erfarenhet har AMS startat ett utvecklingsprojekt, en databaserad kunskapsbank, som syftar till att finna metoder för att pröva och värdera utländsk yrkeskunskap. Ett samarbete har för ändamålet inletts mellan AMS, UHÄ, SÖ, socialstyrelsen och lantbruksuniversitetet. Denna samarbetsgrupp ser även över möjligheterna till kompletterande utbildning.

Inom UHÄ finns sedan några år tillbaka en verksamhet som syftar till att bedöma och värdera utländska högskoleutbildningar. Verksamheten har dragits med problem i form av långa handläggningstider och stor personalomsättning. Enligt vad utskottet under hand har inhämtat kommer extra åtgärder att under våren 1989 vidtas inom UHÄ för att nedbringa handläggningstiderna och i övrigt intensifiera verksamheten med utvärdering av utländska betyg.

Utskottet vill först stryka under hur angeläget det är att var och en efter sin förmåga ges möjligheter att delta i arbetslivet. Detta gäller inte minst för utländska medborgare, i stor utsträckning flyktingar som funnit en fristad i vårt land. Deras kunskaper och erfarenheter från andra länder borde i många fall vara värdefulla för den svenska arbetsmarknaden. Som framgått av redogörelsen ovan har åtgärder vidtagits och andra planeras för att ge utländska medborgare som har erhållit uppehålls- och arbetstillstånd bättre möjligheter att komma in på den svenska arbetsmarknaden. Det är enligt utskottets uppfattning synnerligen angeläget att ansträngningarna från myndigheternas sida intensifieras i detta viktiga arbete.

Vad angår yrkandet i motion A286 (mp) om möjligheten att få tillgodoräkna kunskap i något av de stora invandrar språken vid ansökan till utbildning

och anställning i vård- och serviceyrkena finns redan i dag möjlighet att ta sådan hänsyn vid anställning inom den offentliga sektorn där sådana kunskaper kan vägas in i skicklighetskriteriet.

Utskottet finner att åtskilliga av de frågor som tas upp i motionerna ligger väl i linje med den förda politiken. De bör därför enligt utskottets uppfattning inte föranleda några riksdagens åtgärder.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna A285 (m), A288 (m), A240 (c) och A286 (mp) i aktuella delar.

Vad slutligen gäller yrkandet i motion A227 (fp) om en riksomfattande inventering av invandrare med akademisk bakgrund vill utskottet framhålla följande. Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna i fråga om angelägenheten av att invandrarna får arbeten som svarar mot deras utbildning och kompetens i övrigt. Utskottet gör dock den bedömningen att det torde möta stora praktiska svårigheter att i detta syfte genomföra en riksomfattande inventering. Inte heller torde det vara praktiskt genomförbart med en heltäckande kartläggning av arbetsmarknaden för invandrare, något som efterlyses i motion A268 (s). Utskottet anser därför att nu ifrågavarande motioner inte bör vinna bifall.

Medelsanvisning

I det föregående har utskottet tagit ställning till vad som anförts i propositionen om personal vid arbetsmarknadsverket. Utskottet tillstyrker även vad som i övrigt anförts under anslaget. Till anslaget Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader föreslås för nästa budgetår 1 995 428 000 kr., varav 1 392,5 milj. kr. för de sammanlagda lönekostnaderna. Av löneleden bör enligt propositionen 5 milj. kr. avsättas för tillfälliga förstärkningar av arbetsförmedlingen, medel som bör stå till regeringens förfogande.

Som en konsekvens av förslagen beträffande antalet tjänster inom arbetsmarknadsverket föreslås i motionerna 1988/89:A285 (m) och 1988/89:A276 (c) ett med 37,5 milj. kr. resp. 75 milj. kr. reducerat belopp när det gäller medelsanvisningen i denna del.

Utskottet tillstyrker vad som anförts i propositionen beträffande anvisning av medel till det här aktuella anslaget. De i sammanhanget upptagna motionerna avstyrks i motsvarande delar.

Slutligen tillstyrker utskottet att AMS liksom tidigare bemyndigas avskrika vissa lånefordringar inom verket samt att inkomster av annonser m.m. av AMS får utnyttjas för kostnader för annonser m.m.

Arbetsmarknadsservice

1987/88	Utgift	178 543 000
1988/89	Anslag	183 816 000 (1)
1989/90	Förslag	227 601 000

(1) varav 53 750 000 kr. enligt prop. 1988/89:47 bil. 3, FiU10.

Från anslaget betalas dels reseersättningar och traktamenten m.m. åt arbetsökande vid besök på arbetsförmedlingen (utredningskostnader), dels kostnader för flyttningsbidrag och inlösen av egna hem m.m.

	1988/89	Beräknad ändring 1989/90	
		Föredraganden	
Utredningskostnader	8 316 000	+	416 000
Flyttningsbidrag	174 500 000(1)	+	43 369 000
Inlösen av egnahem m. m.	1 000 000		—
	183 816 000	+	43 785 000

(1) Varav 53 750 000 kr. enligt prop. 1988/89: 47 bil. 3, FiU 10.

Under punkt B 2 (s. 79–80) föreslår regeringen att riksdagen skall till Arbetsmarknadsservice för budgetåret 1989/90 anvisa ett förslagsanslag på 227 601 000 kr.

Utredningskostnader

Utskottet tillstyrker den begärda medelstillelningen, 8,7 milj. kr., under denna punkt.

Flyttningsbidrag

Flyttningsbidrag till en arbetssökande kan enligt förordningen (1987:407) om flyttningsbidrag m.m. vara respenning, starthjälp och merkostnadsbidrag. En arbetsgivare som anställer en medflyttande familjemedlem kan få medflyttandebidrag.

Respenning kan utgå till den som är eller riskerar att bli arbetslös, inte kan få arbete på hemorten eller i närheten av hemorten och som söker arbete genom den offentliga arbetsförmedlingen. Starthjälp får lämnas till den som har en kvalificerad yrkesutbildning, inte kan få arbete på hemorten och som har fått anställning i yrket vid företag inom stödområde om sådan arbetskraft inte kan erhållas på orten. Möjlighet att erhålla merkostnadsbidrag infördes från och med den 1 januari 1989. Bidraget utgår vid anvisning till arbete på annan ort än hemorten, dock inte i Stockholms län samt Malmö och Göteborgs kommuner. Bidrag får heller inte lämnas vid tillträde av den första anställningen efter avslutad reguljär utbildning. Vidare föreskrivs att den nya anställningen beräknas vara minst sex månader.

I centerpartiets motion 1988/89:A489 framhålls att avfolkningen i vissa kommuner har nått så långt att det krävs införande av avsevärda individuella stimulanser för att få en inflyttning till stånd. Motionärerna föreslår därför *nya riktlinjer för flyttningsbidragen m.m.* Flyttningsbidragen (respenning m.m.) bör framdeles utformas så att de både främjar en bättre regional balans och ytterligare minskar belastningen på statsbudgeten. Arbetsgivarna bör i expansionsorterna svara för kostnaderna vid rekrytering av arbetskraft från utflyttningsorter. Flyttningsbidrag bör därför i framtiden bara utgå vid flyttningar till regionalpolitiskt prioriterade områden.

Utskottet framhöll vid sitt ställningstagande till ett liknande motionsyrkande förra året (AU 1987/88:11, s. 36) att ett genomförande av förslaget skulle innebära att ersättning för de reella flyttningskostnaderna inte längre skulle kunna utgå vid arbetsmarknadspolitiskt motiverade flyttningar i andra delar av landet än avfolkningsbygderna. Utskottet avstyrkte därför bifall till

motionen. Utskottet vidhåller denna uppfattning och finner inte heller i övrigt skäl att biträda ett sådant förslag. Den behandlade motionen A489 (c) avstyrks därför i aktuell del.

Merkostnadsbidrag bör enligt förslaget i motion 1988/89:A489 (c) endast utgå för flyttning till stödområdena, Bergslagskommunerna och sydöstra Sverige – med undantag för de mest expansiva kommunerna inom dessa områden. Bidragen kan då fördubblas till 10 000 kr. per person.

I folkpartiets motion 1988/89:A225 framhålls att reglerna för det nyligen införda merkostnadsbidraget inte ger tydlig ledning för tillämpningen. Motionärerna anser därför att regeringen senare bör återkomma med en redovisning om hur bidraget har fungerat och, vid behov, med förslag till åtgärder.

Utskottet har i november 1988 i samband med sitt yttrande till finansutskottet över proposition 1988/89:47 om den ekonomiska politiken jämte motioner (1988/89:AU1y) tagit ställning för merkostnadsbidragets nuvarande utformning. Utskottet tog då också ställning till ett motsvarande motionsyrkande från centerpartiet. Utskottet anförde därvid att centerpartiets förslag skulle innebära en alltför snäv avgränsning med hänsyn till de arbetslösas intressen och avstyrkte därför förslaget. Det finns enligt utskottets mening inte skäl att frångå denna uppfattning. Med det anförda avstyrks motion A489 (c) i föreliggande del.

Beträffande yrkandet i motion 1988/89:A225 vill utskottet erinra om sitt nyssnämnda yttrande till finansutskottet. I detta yttrande utgick utskottet från att bidraget utvärderades utan att riksdagen gjorde något särskilt uttalande härom. Utskottet avstyrker därför motion A225 (fp) i denna del.

Utskottet tar härefter upp frågan om *bidraget för medflyttande*. Regeringen föreslår att försöksverksamheten med bidrag till arbetsgivare för anställning av medflyttande bör få bedrivas även under budgetåret 1989/90 inom en oförändrad kostnadsram.

I centerpartiets motion 1988/89:A489 föreslås att bidragsprocenten till arbetsgivaren höjs från nuvarande 50 % till 90 % av den totala lönekostnaden för den anställde under det första året och utgår till arbetsgivare inom stödområdet.

Utskottet anser inte att det föreligger skäl att ändra bidragsreglerna med hänsyn till att det fortfarande är en försöksverksamhet som pågår. Inte heller bör området ändras inom vilket medflyttandebidraget utgår. Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag om fortsatt försöksverksamhet under budgetåret 1989/90 beträffande medflyttandebidraget och avstyrker det aktuella motionsyrkandet.

I centerpartiets nyssnämnda motion vill motionärerna främja rekrytering av kvalificerad arbetskraft till näringsliv och offentlig tjänst inom t.ex. sjukvården genom att det införs möjlighet till *avskrivning av den årliga studiemedelsavgiften* så länge man bor och arbetar inom stödområdena A och B.

Riksdagen behandlade under föregående riksmöte ett likartat motionsyrkande som då gällde möjligheten att rekrytera läkare till arbete i glesbygd (SfU 1987/88:26, s. 17). Yrkandet avlogs med motiveringen att förslaget innebar i det närmaste olösliga rättviseproblem mellan olika studerandekate-

gorier och olika delar av landet. Utskottet anser inte att riksdagen bör frågå denna uppfattning och avstyrker därför bifall till nu ifrågavarande motion i aktuell del.

I motion 1988/89:A460 av Iris Mårtensson m.fl. (s) påtalas den oroande utvecklingen i glesbygdskommunerna i fråga om de unga kvinnornas utflyttning. Som ett led i strävandena att underlätta för kvinnor att återvända till hemorten föreslår motionärerna att bestämmelserna om *flyttningsbidrag* ändras. Ändringen skulle bestå i att bidrag även lämnas *till kvinnor i glesbygdskommuner* med brist på arbetskraft. Bidraget skulle utgå utan att nuvarande kriterier är uppfyllda.

Utskottet konstaterar att den regionalpolitiska kommittén beträffande det regionalpolitiska stödet bl.a. har till uppgift att åstadkomma att en sammanvägning av olika faktorer som bedöms ha betydelse för levnadsnivån sammantaget skall ge så likartade levnads- och sysselsättningsförhållanden som möjligt. Den fråga som motionärerna tar upp ligger således inom ramen för kommitténs uppdrag. Utskottet föreslår därför att motion A460 lämnas utan bifall.

Inger Koch (m) tar i motion 1988/89:A239 upp frågan om ändring av reglerna för flyttningsbidrag. Syftet är att ge tandläkare som skall genomgå AT-tjänstgöring möjlighet att erhålla nämnda bidrag. Motionären framhåller att reglerna om *flyttningsbidrag* tillämpas olika *för tandläkare* respektive läkare som skall genomgå *AT-tjänstgöring*. En läkare kan således beviljas flyttningsbidrag i samband med AT-tjänstgöring om denne löper risk för arbetslöshet på hemorten/utbildningsorten. Motsvarande gäller inte för tandläkare.

Flyttningsbidrag kan enligt fastlagd praxis hos AMS inte lämnas för en anställning som är ett led i en pågående utbildning. Till skillnad från nyutexaminerade läkare, som har möjlighet att arbeta inom sitt yrke utan att ha genomgått AT-tjänstgöring, måste nämligen tandläkare för att kunna utöva sitt yrke genomgå sådan tjänstgöring som ett led i utbildningen. Läkares AT-tjänstgöring har därmed jämförts med vanlig anställning och inte som en obligatorisk del av utbildningen. Utskottet har inte funnit skäl att göra en annan bedömning än AMS i denna fråga och avstyrker därför bifall till motion A239.

Inlösen av egna hem m.m.

Utskottet tillstyrker den begärda medelstildelningen, 1 milj. kr., under denna punkt.

Medelsanvisning

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget Arbetsmarknadsservice för budgetåret 1989/90 har i propositionen beräknats till 227 601 000 kr.

Centerpartiets förslag beträffande flyttningsbidragen i motion 1988/89:A 489 innebär att anslaget bör räknas ned med 90 milj. kr.

Utskottet tillstyrker vad som anförs i propositionen beträffande anvisning av medel till det aktuella anslaget. Den i sammanhanget upptagna motionen avstyrks i motsvarande del.

Arbetsmarknadsutbildning

1988/89:AU11

1987/88	Utgift	2 421 214 000	Reservation 285 915 000
1988/89	Anslag	2 737 398 000 ¹	
1989/90	Förslag	2 469 234 000	

¹ Härin ingår 77 milj. kr. enligt prop. 1988/89:47 bil. 3, FiU 10. Av medlen skall 43,8 milj. kr. föras bort från anslaget enligt beslut av regeringen.

Från anslaget betalas utgifterna för upphandling av särskilt anordnad arbetsmarknadsutbildning och annan utbildning, bidrag för utbildning i företag, elevsocial verksamhet inom AMU-gruppen samt för AMS boendeservice till deltagare i arbetsmarknadsutbildning. Utbildningsbidrag till deltagare i arbetsmarknadsutbildning finansieras över anslaget B 4. Kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag.

Arbetsmarknadsutbildning är sådan utbildning som en person genomgår av arbetsmarknadsskäl och till vilken bidrag beviljas av arbetsförmedlingen. Det kan vara utbildning för personer som är eller riskerar att bli arbetslösa och som uppbär utbildningsbidrag under utbildning vid särskilt anordnade kurser eller i det reguljära utbildningsväsendet, eller utbildning av anställda för vilka bidrag från arbetsmarknadsverket utgår till arbetsgivaren.

Regeringen föreslår under punkt B 3 (s. 82–89) att riksdagen *dels* godkänner det i propositionen framlagda förslaget om *avveckling* av den yrkesförberedande praktiken inom försvaret, *dels* till *Arbetsmarknadsutbildning* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag av 2 469 234 000 kr.

	1988/89	Beräknad ändring 1989/90
	Föredraganden	
Särskilt anordnad arbetsmarknadsutbildning	2 353 630 000 (1)	- 150 430 000
Bidrag för utbildning i företag m.m.	296 000 000 (2)	- 87 200 000
Yrkesförberedande praktik inom försvaret	30 000 000	- 30 000 000
Elevsocial verksamhet	57 768 000	- 534 000
	2 737 398 000	- 268 164 000

(1) Av medlen skall 43,8 milj. kr. föras bort från anslaget enligt beslut av regeringen.

(2) Härin ingår 77 milj. kr. enligt prop. 1988/89:47 bil. 3, FiU 10.

Anslagsposten Särskilt anordnad arbetsmarknadsutbildning avser kostnaderna för sådan utbildning som länsarbetsnämnderna upphandlar från såväl AMU-gruppen som från bl.a. komvux, högskola, folkhögskola, studieförbund eller företag. Bestämmelser om särskilt anordnad arbetsmarknadsutbildning finns i förordningen (1987:406) om arbetsmarknadsutbildning.

Anslagsposten Bidrag för utbildning i företag m.m. avser kostnader för bidrag enligt förordningen (1984:518, omtryckt 1987:514) om bidrag till sådan utbildning.

Elevsocial verksamhet avser hälsovård och kurativt stöd som arbetsmark-

nadsmyndigheterna upphandlar hos AMU-organisationen för deltagare i AMU-kurser. Vidare avser den arbetsmarknadsmyndigheternas ansvar för att ordna bostad för dem som deltar i arbetsmarknadsutbildning utanför hemorten.

Arbetsmarknadsutbildningens allmänna inriktning

I propositionen framhålls att arbetsmarknadsutbildningen vid sidan om arbetsförmedlingen är det viktigaste arbetsmarknadspolitiska instrumentet och spelar en central roll när det gäller att underlätta anpassningen på arbetsmarknaden. Vidare framhålls att arbetsmarknadsutbildningen är ett aktivt instrument som förbättrar den enskildes möjligheter att få arbete, underlättar strukturomvandlingen och förbättrar produktionsförutsättningarna i företagen. Den stora efterfrågan på utbildad arbetskraft inom ett flertal sektorer liksom arbetslivets förändrade kompetenskrav fordrar omfattande utbildningsinsatser.

Under budgetåret 1987/88 deltog 132 000 personer i arbetsmarknadsutbildning varav 74 000 i den särskilt anordnade arbetsmarknadsutbildningen. Yrkesutbildningarnas andel har ökat och utgjorde 83 % av arbetsmarknadsutbildningen exkl. utbildning i företag. Det framhålls som angeläget att andelen yrkesutbildningar bibehålls på en hög nivå, men också att dessa får en inriktning som bättre svarar mot arbetsmarknadens efterfrågan. Enligt propositionen måste också arbetsmarknadsutbildningen användas som ett aktivt instrument för att bredda både mäns och kvinnors utbildnings- och yrkesval för att härigenom bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden.

Mot denna bakgrund föreslås i propositionen att arbetsmarknadsutbildningen bör bibehållas på en hög nivå. Det beräknas att 122 000 personer kommer att behöva erbjudas arbetsmarknadsutbildning i olika former under nästa budgetår. Merparten av resurserna bör därvid beräknas för särskilt anordnad utbildning.

Arbetsmarknadsutbildningens inriktning m.m. tas upp i två motioner. I motion 1988/89:A285 av Sonja Rembo m.fl. (m) framhålls vikten av utbildning för och i arbetslivet. Kompetensen och kunskaperna hos den enskilde individen är helt avgörande för möjligheterna till framgång på arbetsmarknaden. I dagens samhälle är återkommande utbildning betydelsefull för individernas förmåga att anpassa sig till de förändringar som sker, och sådan utbildning är också av stor betydelse för företags och förvaltningars utveckling. Behovet av utbildning för arbetslivet kommer, enligt motionärerna, att öka i framtiden. Sådan utbildning kan ske i olika former, och i motionen nämns lärlingsutbildning, företagsintern utbildning och arbetsmarknadsutbildning. Utbildning är enligt motionärerna den mest effektiva metoden för att motverka långvarig arbetslöshet. Arbetsmarknadsutbildning är därför den viktigaste statliga insatsen för att bekämpa existerande arbetslöshet. Höga krav ställs dock på flexibilitet i utbildningen då den dels skall motsvara kompetenskraven för de lediga arbetena, dels skall motsvara den enskildes intressen och förutsättningar. Stora krav måste också ställas på AMU:s planering av utbildningen. Bl.a. får den nuvarande länsvisa organisationsformen inte bli ett hinder för samarbete över länsgränserna. Nya vägar

för finansiering av AMU:s verksamhet kan också öppnas i takt med att den återkommande utbildningen ökar i betydelse. I motionen framhålls också att arbetsmarknadsverkets nya frihet att upphandla utbildning måste användas till att ge även andra utbildningsanordnare än AMU möjligheter att få genomföra arbetsmarknadsutbildning. Motionärerna begär ett tillkännagivande om utbildning för arbetslivet i enlighet med det anförda.

I motion 1988/89:A255 av Lars Werner m.fl. (vpk) begärs förslag till förändring av AMU:s roll i arbetsmarknadsutbildningen. Motionärerna är kritiska mot den nya organisationen av arbetsmarknadsutbildningen och anser att den innebär en kvalitativ förändring av AMU:s verksamhet och målinriktning mot en ännu större företagsanpassning än tidigare. Arbetsmarknadsutbildningens fördelningspolitiska mål skjuts i bakgrunden till förmån för de tillväxtpolitiska målen. Enligt motionärerna bör arbetsmarknadsutbildningen i stället utgöra en del av samhällets vuxenutbildning. Den bör ge stöd åt dem som har den svagaste ställningen på arbetsmarknaden genom åtgärder som syftar till att överbrygga utbildningsklyftorna. Vidare bör utbildningen vara allsidig och bred samt hållas på en så hög nivå som möjligt. Följaktligen bör målgrupperna för verksamheten i första hand vara de som är eller riskerar att bli arbetslösa.

När det gäller de i motion A285 framförda synpunkterna på arbetsmarknadsutbildningens inriktning vill utskottet erinra om att ett motionsyrkande av likartad innebörd behandlades och avstyrktes av utskottet under våren 1988 i det av riksdagen godkända betänkandet AU 1987/88:11. Utskottet framhöll därvid att arbetsmarknadsutbildningen kompletterar brister i kompetens hos den enskilde, medverkar till att lösa omställnings- och anpassningsproblem på arbetsmarknaden samt bidrar till att begränsa arbetslösheten. Den har också stor betydelse för att stärka de svaga gruppernas ställning. Vidare framhöll utskottet att utbildning är en samhälls-ekonomiskt lönsam åtgärd och därför bör prioriteras bland de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Genom utbildning ges möjlighet att kunna undanröja inflationsdrivande flaskhalsar och tillgodose behoven av nyckelpersonal. Arbetsmarknadsutbildningen måste därför kunna erbjuda kurser i olika steg för att fylla tomrummen i de vakanskedjor som uppstår på arbetsmarknaden, och inom AMU-gruppen pågår kontinuerligt en sådan inriktning av verksamheten. Vad särskilt gällde frågan om upphandling av utbildning erinrade utskottet om att det numera ankommer på länsarbetsnämnderna att sköta upphandlingen när det gäller arbetsmarknadsutbildning. Länsarbetsnämnderna, som har att beakta såväl kostnads- som kvalitetsaspekter, har då möjlighet att vända sig till andra utbildningsanordnare än AMU-gruppen.

Utskottet anser att riksdagen bör vidhålla sin ovan redovisade uppfattning och avstyrker därmed motion A285 i förevarande del.

I fråga om de kritiska synpunkter på arbetsmarknadsutbildningens inriktning som förs fram i motion A255 vill utskottet framhålla att den nya organisationen av arbetsmarknadsutbildningen inte har inneburit någon förändring av utbildningens inriktning. Som utskottet uttalade redan hösten 1984 (se AU 1984/85:9) bör arbetsmarknadsutbildningens fördelningspolitiska mål ligga fast. Vidare har utskottet ovan framhållit att arbetsmarknadsutbildningen kompletterar brister i kompetens hos den enskilde, medverkar till

att lösa omställnings- och anpassningsproblem på arbetsmarknaden samt bidrar till att begränsa arbetslösheten. Utbildningens inriktning styrs dock givetvis av utbuds- och efterfrågesituationen på arbetsmarknaden. Beträffande utbildningens innehåll framhålls i propositionen att det är väsentligt att arbetsmarknadsutbildningen är anpassad både till den aktuella efterfrågan på kompetens och till behoven av yrkesutbildning hos olika grupper av arbetssökande. Stödresurser i form av allmänna teoretiska ämnen såväl som orienterande och mera avancerade datainslag i de yrkesinriktade kurserna bör ses som en naturlig del i denna anpassning. Det förtjänar också att påpekas att arbetsmarknadsutbildningen endast är ett komplement till den utbildning som bedrivs inom det reguljära utbildningsväsendet och således inte har till uppgift att tillgodose det långsiktiga behovet av allmän och yrkesinriktad utbildning i samhället. Med det anförda avstyrker utskottet motion A255 i nu behandlad del.

Särskilt anordnad arbetsmarknadsutbildning

Med särskilt anordnad arbetsmarknadsutbildning avses sådan utbildning som länsarbetsnämnden upphandlar som arbetsmarknadsutbildning oavsett huvudman eller anordnare.

I propositionen förordas att den särskilt anordnade arbetsmarknadsutbildningen planeras utifrån en omfattning av verksamheten som motsvarar 78 000 deltagare. En sådan volym bör kunna tillgodose behovet av såväl grundläggande som kompletterande yrkesutbildningar. Vidare bör även orienterande, vägledande och motivationshöjande insatser inför och parallellt med yrkesutbildningen liksom det ökade inslaget av mera avancerade kurser kunna inrymmas i denna volym. Medelsbehovet för verksamheten beräknas i propositionen till 2 203,2 milj. kr. för budgetåret 1989/90.

Utskottet har ingen erinran mot den föreslagna omfattningen av den särskilt anordnade arbetsmarknadsutbildningen, och utskottet tillstyrker följaktligen regeringens förslag till medelsberäkning i denna del.

Utskottet behandlar i detta sammanhang ett antal motioner, i vilka tas upp frågor om vissa speciella utbildningsinsatser inom ramen för den särskilt anordnade arbetsmarknadsutbildningen.

I motion 1988/89:A220 av Hans Lindblad (fp) föreslås att en ettårig *grundutbildning för pressfotografer* startas i Gävle för att i första hand tillgodose landsortspressens behov av pressfotografer. Motionären pekar på att de fortbildningskurser för yrkesverksamma pressfotografer i AMU:s regi som de senaste åren anordnats i Gävle har gett mycket goda erfarenheter, och det bör därför öppnas möjlighet att erbjuda även grundutbildning för pressfotografer. En sådan utbildning skulle med fördel kunna bedrivas i AMU:s regi med kompletterande köp från högskolan i Gävle/Sandviken av de allmänna ämnena.

Utskottet anser – i likhet med vad som framhålls i propositionen – att det är väsentligt att arbetsmarknadsutbildningen är anpassad både till den aktuella efterfrågan på kompetens och till behoven av yrkesutbildning hos olika grupper av arbetssökande. Det ankommer dock på arbetsmarknadsverket, företrätt av länsarbetsnämnderna, att genom upphandling skaffa den utbildningskapacitet som erfordras. Länsarbetsnämnderna har således att avgöra

vilka utbildningar som svarar mot de sökandes behov och arbetsmarknadens efterfrågan och därefter göra erforderlig upphandling. Frågan om behovet av en grundutbildning för pressfotografer i Gävle bör därför prövas på sedvanligt sätt av länsarbetsnämnden, och utskottet avstyrker motion A220.

Lars Werner m.fl. föreslår i motion 1988/89:A260 (vpk) att *utbildning för vårdpersonal inom hemtjänsten* startas i AMU:s regi. Enligt motionärerna behöver personalen inom hemtjänsten utbildning för att kunna få ett större ansvar och inflytande över arbetet. Arbetet blir därigenom mer attraktivt och personalomsättningen blir lägre. Således kommer kommunernas kostnader att minska på sikt, men till en början ökar givetvis utgifterna i samband med att utbildningarna startar. Staten bör därför under en övergångsperiod svara för viss del av utbildningskostnaderna.

Utskottet konstaterar att det inom ramen för arbetsmarknadsutbildningen anordnas vårdutbildning. Det ankommer dock på länsarbetsnämnderna att avgöra om det föreligger behov av ett större utbud eller ett förändrat innehåll i utbildningen. Utskottet vill i sammanhanget också erinra om att en förutsättning för att bevilja arbetsmarknadsutbildning med därtill knutna utbildningsbidrag är att den sökande är arbetslös eller riskerar att bli arbetslös. Med det anförda avstyrker utskottet motion A260.

Två motioner tar upp frågan om *arbetsmarknadsutbildning för avbytare i jordbruket*. I motion 1988/89:A284 av Leif Olsson och Kenth Skårvik (fp) framhålls att det råder stor brist på avbytare i hela landet och att det därför behövs en ökad satsning på jordbruksutbildning. Enligt motionärerna är en lämplig väg att arbetsmarknadsstyrelsen ordnar grundutbildning i form av 20-veckorskurser för avbytare i lantbruket, och de begär ett tillkännagivande i enlighet härmed. Även i motion 1988/89:Jo214 av Karl Erik Olsson m.fl. (c) framhålls att det behövs fler avbytare inom jordbruket, och de begär att bristyrkesutbildning för detta ändamål startas. Motionärerna begär vidare att avbytarutbildningen förändras så att en förberedande praktik ingår i utbildningen och ur ersättningssynpunkt betraktas som arbetsmarknadsutbildning. Kursen bör då omfatta 40 veckor.

Utskottet är väl medvetet om de behov som föreligger av avbytare i jordbruket. Inom arbetsmarknadsutbildningens ram anordnas också särskilda kurser för avbytare. Länsarbetsnämnderna, som har att bedöma såväl behovet av utbildningskapacitet som förändrat kursinnehåll i avbytarutbildningen, samråder därvid med Lantbrukarnas riksförbund och avbytar-nämnden. I den mån behov av fler avbytare får anses föreligga förutsätter utskottet att länsarbetsnämnderna anordnar ytterligare utbildning. En viktig förutsättning är dock att det finns tillräckligt många arbetsökande som är lämpade för och intresserade av utbildningen i fråga. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna A284 och Jo214 i nu behandlade delar.

Slutligen tas i två motioner upp frågan om *körkortsutbildning för kvinnor i glesbygd*. I motion 1988/89:A233 av Sinikka Bohlin (s) framhålls att bristen på kommunikationer i glesbygdskommunerna kan vara ett stort förvärvshinder. Detta gäller särskilt för kvinnor som i många fall saknar körkort. Med hänsyn till att kvinnor i glesbygd allmänt sett är en mycket svag grupp på arbetsmarknaden anser motionären att en möjlighet till körkortsutbildning i AMU:s regi bör öppnas för dessa kvinnor, och i motionen begärs ett

tillkännagivande härom. Även motionärerna i motion 1988/89:A460 av Iris Mårtensson m.fl. (s) begär ett tillkännagivande om att körkortsutbildning bör anordnas i AMU:s regi för kvinnor i glesbygd.

Körkortsutbildning kan i dag ges inom ramen för arbetsmarknadsutbildning under vissa förutsättningar, nämligen om den är ett komplement till en yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning och körkort behövs för att utöva yrket eller om den sökande är berättigad till bidrag enligt förordningen om bilstöd till handikappade. Länsarbetsnämnderna har således att utifrån nämnda kriterier bedöma behovet av körkortsutbildning inom arbetsmarknadsutbildningen. Någon ytterligare utvidgning av körkortsutbildningen inom ramen för arbetsmarknadsutbildningen är utskottet inte berett att medverka till, och utskottet avstyrker därför motionerna A233 och A460 i aktuella delar.

Elevsocial verksamhet

Den elevsociala verksamheten inom arbetsmarknadsutbildningen består av två delar, dels hälsovårdande och kurativ verksamhet som bedrivs som uppdragsverksamhet av AMU-gruppen och upphandlas tillsammans med utbildningen, dels boendeservice till kursdeltagarna för vilken AMS svarar.

Beträffande boendeservicen anføres i propositionen följande. Den särskilda arbetsgrupp som såg över den elevsociala verksamheten föreslog i sin rapport (Ds A 1987:5) Kursdeltagarstöd inom arbetsmarknadsutbildningen att deltagarna i fortsättningen själva skulle få betala den faktiska hyreskostnaden och i stället kompenseras genom en höjning av traktamentena. Mot bakgrund av arbetsgruppens förslag gav regeringen AMS i uppdrag att ytterligare klargöra och redovisa konsekvenserna av föreslagna förändringar. AMS, som redovisade sitt förslag i mars 1988, delar arbetsgruppens uppfattning och bedömer att det är möjligt att genomföra de föreslagna förändringarna successivt under en treårsperiod.

Departementschefen instämmer i arbetsgruppens och AMS förslag och anför att hon har för avsikt att senare föreslå regeringen att ge AMS i uppdrag att avveckla sitt boendeansvar och den boendeservice som bedrivs i samband med arbetsmarknadsutbildning. Avvecklingen bör dock inte forceras utan genomföras i den takt som krävs för att inte förorsaka kursdeltagarna bostadsproblem. För att underlätta avvecklingen av hyressubventionerna föreslås i propositionen en höjning av traktamentsersättningen för kursdeltagare som studerar utanför hemorten från 75 kr. till 80 kr. per dag. Kostnaden för denna traktamentshöjning beräknas till 6 milj. kr. och finansieras över anslaget B 4. Kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag, vilket behandlas nedan.

För den elevsociala verksamheten beräknas totalt 57,2 milj. kr., varav 31,6 milj. kr. för upphandling av den elevsociala verksamheten inom AMU-gruppen och 25,6 milj. kr. för AMS boendeansvar.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsberäkning i denna del.

Antalet personer som kan behöva beviljas utbildningsbidrag för utbildning inom det reguljära utbildningsväsendet eller hos vissa andra utbildningsanordnare under nästa budgetår beräknas i propositionen till högst 20 000. Här avses bl.a. sökande med mer speciella utbildningsproblem såsom flyktingar och vissa handikappade, vilka kan erbjudas lämpliga förberedande utbildningar. Vidare kan också de som av olika anledningar är lokalt bundna få möjlighet till en yrkesutbildning på hemorten som svarar mot den lokala arbetsmarknadens efterfrågan på arbetskraft.

I motion 1988/89:A276 av Olof Johansson m.fl. (c) begärs ett tillkännagivande om att ytterligare 5 000 utbildningsplatser inrättas inom det reguljära utbildningsväsendet. Kostnaden härför beräknas i motionen till 150 milj. kr. och belastar anslaget B 4, vartill utskottet återkommer nedan.

I motion 1988/89:A285 av Sonja Rembo m.fl. (m) framhålls att i det nu rådande arbetsmarknadsläget är det troligt att efterfrågan på utbildning av allmänt kompetenshöjande karaktär får stå tillbaka för mer specifikt inriktade yrkesutbildningar. Mot denna bakgrund bedömer motionärerna att det endast kommer att behövas 15 000 platser inom det reguljära utbildningsväsendet. Denna minskning av antalet platser med 5 000 beräknar motionärerna medföra en besparing med 220 milj. kr. på anslaget B 4, vartill utskottet återkommer nedan.

I två motioner behandlas frågan om *fördelning av utbildningsplatser*. Bruno Poromaa m.fl. (s) framhåller i motion 1988/89:A247 behovet av ett ökat antal platser med utbildningsbidrag inom det reguljära utbildningsväsendet i Norrbotten. För att tillgodose detta behov krävs antingen att det totala antalet personer som kan beviljas bidrag utökas eller att Norrbotten får en större andel än hittills av totalantalet. Motionärerna begär ett tillkännagivande i enlighet med det anförda.

Även motionärerna i motion 1988/89:A265 av Börje Hörnlund m.fl. (c) pekar på det stora behovet av utbildningsplatser i Norrlandslänen. Motionärerna begär därför att länsarbetsnämnderna tilldelas minst oförändrat antal utbildningsplatser för upphandling inom det reguljära skolväsendet.

Det i propositionen föreslagna antalet personer – 20 000 – som kan beviljas utbildningsbidrag för utbildning inom det reguljära utbildningsväsendet är en bedömning av det förväntade behovet. Enligt utskottets mening synes denna bedömning vara rimlig och väl avvägd, och utskottet ansluter sig därför till propositionen i denna del. När det sedan gäller den regionala fördelningen av utbildningsplatser med utbildningsbidrag ankommer det på arbetsmarknadsverket att inom ramen för tilldelade medel avgöra hur platserna skall fördelas. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna A276 och A285 i nu behandlade delar samt motionerna A247 och A265.

Yrkesförberedande praktik inom försvaret

I propositionen framhålls att den yrkesförberedande praktiken inom försvaret för ungdomar tillkom under de år då efterfrågan på arbetskraft var låg och ungdomskullarna stora. Med hänsyn till att situationen nu snarast är den omvända och ungdomarna bör ha goda möjligheter att få arbete på den

öppna arbetsmarknaden föreslås i propositionen att denna stödform avvecklas fr.o.m. budgetåret 1989/90.

Utskottet har ingen erinran utan godkänner förslaget om avveckling av den yrkesförberedande praktiken inom försvaret.

Bidrag till utbildning i företag m.m.

Med bidrag till utbildning i företag avses utbildning som anordnas i företag med stöd av bidrag från AMU.

I propositionen framhålls att utbildning i företag måste upprätthållas på en hög nivå. Sålunda föreslås att medel beräknas för bidrag till 24 000 deltagare under nästa budgetår. Kostnaden härför bedöms uppgå till 208,8 milj. kr., under förutsättning att kostnaden för bidrag vid utbildning i stället för permittering eller uppsägning inte kommer att överstiga 10 milj. kr. samt att 15 milj. kr. avsätts för utbildning inom tekoindustrin. Av resterande 183,8 milj. kr. föreslås att högst 20 % får utnyttjas för bidrag till offentliga arbetsgivare.

I motion 1988/89:A285 av Sonja Rembo m.fl. (m) anføres att den del av *anslaget till utbildning i företag* som får utnyttjas av *offentliga arbetsgivare* har dåliga förutsättningar att skapa varaktiga arbeten för arbetslösa utan tenderar snart bli ett bidrag från en del av den offentliga sektorn till en annan. Motionärerna begär därför att reglerna förändras så att bidrag inte längre utgår till utbildning inom den offentliga sektorn. Denna förändring medför enligt motionärerna en minskning av anslaget med 51,7 milj. kr.

Utskottet vill inledningsvis framhålla att bidrag till utbildning i företag är en betydelsefull form av arbetsmarknadsutbildning och utgör ett komplement till de mera omfattande utbildningsinsatser som arbetsgivarna svarar för. Med hänsyn till att det råder en stark efterfrågan på arbetskraft inom bl.a. vård- och omsorgssektorerna anser utskottet det värdefullt att bidrag kan utgå till sådan utbildning för att därigenom underlätta rekryteringen av arbetskraft. Därtill kommer att enligt reglerna för bidrag till offentliga arbetsgivare krävs en arbetsmarknadspolitisk motprestation från arbetsgivaren för att bidraget skall utgå. Denna motprestation kan utgöras av exempelvis tillsvidareanställning eller visstidsanställning av arbetslösa. Övervägande skäl talar således enligt utskottets mening för att bidrag till utbildning inom den offentliga sektorn även fortsättningsvis bör utgå i enlighet med vad som föreslås i propositionen. Utskottet ansluter sig därmed till regeringens medelsberäkning för bidrag till utbildning i företag m.m. och avstyrker motion A285 i nu behandlad del.

I motion 1988/89:A257 av Jan Fransson m.fl. (s) anføres att *ytterligare resurser bör tilldelas Skaraborgs län* för att möjliggöra en fortsatt *utveckling av länets små och medelstora företag* som saknar förnyelsefonder. Motionärerna begär därför ett tillkännagivande om behovet av ökad företagsutbildning i Skaraborgs län.

Enligt vad utskottet erfarit har regeringen genom beslut den 9 februari 1989 beviljat medel till bl.a. länsarbetsnämnden i Skaraborgs län för att ge möjlighet att genomföra inventeringar av rekryterings- och utbildningsbehovet inom tillverkningsindustrin. Mot denna bakgrund anser utskottet att

någon riksdagens åtgärd med anledning av motion A257 inte är påkallad, och utskottet avstyrker motionen. 1988/89:AU11

Medelsanvisning

För budgetåret 1989/90 beräknas i propositionen att de totala utgifterna under anslaget kommer att uppgå till 2 469,2 milj. kr., varav 2 203,2 milj. kr. för upphandling av särskilt anordnad arbetsmarknadsutbildning, 57,2 milj. kr. för den elevsociala verksamheten och 208,8 milj. kr. för bidrag till utbildning i företag m.m.

Utskottet har ovan avstyrkt yrkandet i motion 1988/89:A285 av Sonja Rembo m. fl. (m) om att bidrag inte längre skall utgå till utbildning inom den offentliga sektorn. I konsekvens härmed avstyrker utskottet även den i samma motion begärda anslagsminskningen om 51,7 milj. kr.

Av den tidigare framställningen framgår att utskottet tillstyrkt den omfattning m.m. av arbetsmarknadsutbildningen som föreslås i propositionen. Utskottet tillstyrker i enlighet härmed den begärda medelstillelningen för budgetåret 1988/89.

Kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag

Från anslaget betalas stöd enligt lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag vid arbetsmarknadsutbildning och yrkesinriktad rehabilitering. Under anslaget redovisas även beräknade kostnader för arbetslöshetsförsäkringen och permitteringslöneersättning. Dessa stödformer finansieras dock inte med anslagsmedel utan med arbetsgivaravgifter.

Regeringen föreslår under punkt B 4 (s. 89-99) att riksdagen *dels* antar inom arbetsmarknadsdepartementet upprättade förslag till lag om ändring i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring och lag om ändring i lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd, *dels* till *Kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag av 3 914 132 000 kr.

Lagförslagen återfinns i bilagor till betänkandet.

Det begärda anslaget fördelas på olika poster enligt följande sammanställning i propositionen.

	1988/89	Beräknad ändring 1989/90
		Föredraganden
Kontant arbetsmarknadsstöd	574 100 000	- 179 900 000
Utbildningsbidrag, arbetsmarknadsutbildning	3 173 548 000 (1)	- 38 261 000
Utbildningsbidrag, yrkesinriktad rehabilitering	345 404 000 (2)	+ 39 241 000
	4 093 052 000	- 178 920 000

(1) Varav 38 000 000 kr. enligt prop. 1988/89: 47 bil. 3, FiU 10.

(2) Varav 3 500 000 kr. enligt prop. 1988/89: 47 bil. 3, FiU 10.

I propositionen framläggs förslag till ändringar i vissa villkor för arbetslöshetsersättning. Det gäller arbetsvillkoret och därmed sammanhängande om tid som får jämföras med arbete, överhoppningsbar tid samt bisyssla. Förslagen, som föranleder ändringar i lagen om arbetslöshetsförsäkring och lagen om kontant arbetsmarknadsstöd (se bilaga), innebär i korthet följande.

För att få ersättning från arbetslöshetskassan skall den försäkrade bl.a. ha uppfyllt ett *arbetsvillkor* som innebär att den försäkrade skall ha förvärvat arbetat i minst 75 dagar. Dessa dagar skall vara fördelade på minst fyra månader – i stället för som för närvarande på minst fem månader – under en ramtid av tolv månader omedelbart före arbetslöshetens inträde. Endast den dag då den försäkrade har arbetat minst tre timmar får tillgodoräknas.

I fråga om *tid som får jämföras med arbete* föreslås att tid då en ersättningssökande har fullgjort värnplikt eller åtnjutit föräldrapenningförmån även i fortsättningen skall få jämföras med tid då förvärvat arbete har utförts för att uppfylla arbetsvillkoret. Vidare skall en arbetsmarknadsutbildning eller yrkesinriktad rehabilitering normalt ha fullföljts för att få jämföras med tid då förvärvat arbete har utförts för att uppfylla arbetsvillkoret.

Som *överhoppningsbar tid* skall vid fastställande av den ramtid under vilken arbetsvillkoret skall ha fullgjorts få räknas den tid då en ersättningssökande har fått föräldrapenningförmån, i den mån tiden inte får tillgodoräknas i arbetsvillkoret. Vidare skall en utbildning på heltid som den sökande har avslutat efter fyllda 25 år eller som har föregåtts av minst fem månaders sammanhängande förvärvat arbete på heltid likaså få överhoppas vid fastställande av ramtiden.

Slutligen skall en *bisysla* som en försäkrad har utfört varaktigt före arbetslösheten vid sidan av heltidsarbete minska arbetslöshetsersättningen endast om den utvidgas under arbetslösheten och hindrar den försäkrade från att anta lämpligt arbete.

Propositionens förslag i nu behandlade delar har inte föranlett några motionsyrkanden, och utskottet biträder förslagen.

I propositionen framläggs också förslag till ändring när det gäller *administrationen av KAS*. Förslaget, som grundas på en framställning från AMS, innebär att administrationen av KAS skall koncentreras till en eller några länsarbetsnämnder. I propositionen anförs att antalet KAS-ärenden har minskat kraftigt bl.a. på grund av en ökad anslutning till de erkända arbetslöshetskassorna och en höjd minimiålder för att beviljas KAS. Resurserna för att administrera stödet har emellertid inte kunnat minskas i någon större omfattning, eftersom den nuvarande ordningen för prövning av KAS-ärenden kräver att det skall finnas kompetens på området i varje län. Enligt departementschefen bör därför möjligheterna att koncentrera KAS-administrationen till en eller några länsarbetsnämnder utredas närmare, och hon har för avsikt att föreslå regeringen att uppdraga åt AMS att göra en sådan utredning. För att en omläggning av administrationen skall bli möjlig bör det dock ankomma på regeringen att fastställa vid vilken eller vilka länsarbets-

nämnder ansökan om KAS skall göras. Detta föranleder en ändring i 30 § lagen om kontant arbetsmarknadsstöd i vilken paragraf för närvarande föreskrivs att ansökan om KAS skall göras i det län där sökanden är bosatt.

I två motioner tas upp frågan om *valet av lokaliseringsort för KAS-administrationen*. Ulla Pettersson (s) och Gunhild Bolander (c) anför i motion 1988/89:A211 att förslaget om att koncentrera KAS-administrationen till en eller några länsarbetsnämnder är väl motiverat. Motionärerna framhåller vidare att vid valet av lokaliseringsort bör beaktas att Gotland är en av de sysselsättningsmässigt svagaste regionerna i landet samt att det där finns alla förutsättningar för att skapa en enhet för KAS-administrationen. I motionen begärs ett tillkännagivande härom.

I motion 1988/89:A406 av Börje Hörnlund (c) och Roland Brännström (s) begärs att riksdagen beslutar att av regionalpolitiska skäl förlägga en central för KAS-administrationen till Åsele kommun.

Enligt utskottets uppfattning är det angeläget att arbetsmarknadsverket fortsätter på den inslagna linjen att rationalisera och effektivisera administrationen så att resurser frigörs för mer direkt förmedlingsservice. Utskottet är därför positivt till förslaget i propositionen om koncentration av KAS-administrationen. Såsom framgår av propositionen är dock avsikten att AMS skall få i uppdrag att närmare utreda vilka effekter en sådan förändring får för bl.a. personalen, kompetensen och kostnaderna. I avvaktan på resultatet av denna utredning anser utskottet att riksdagen inte bör göra några uttalanden i lokaliseringsfrågan. Med det anförda tillstyrker utskottet propositionen i nu behandlad del och avstyrker motionerna A211 och A406.

Medelsanvisning

Under våren 1988 beslutade riksdagen om vissa ändringar i fråga om bl.a. arbetslöshetsersättning (prop. 1987/88:114, AU 18, rskr. 387). Enligt riksdagens beslut är den högsta dagpenningen i arbetslöshetsförsäkringen 450 kr. under år 1989. Stödbeloppet i KAS är under samma tid 158 kr.

Vidare har regeringen nyligen beslutat att anpassa nivåerna på utbildningsbidraget vid arbetsmarknadsutbildning och yrkesinriktad rehabilitering till dagpenningen i arbetslöshetsförsäkringen. Under år 1989 är således utbildningsbidraget högst 450 kr. för den som är berättigad till ersättning från erkänd arbetslöshetskassa. För den som är lägst 20 år och inte har rätt till ersättning från arbetslöshetskassa är bidraget 270 kr. I övriga fall är bidraget 191 kr.

Fr.o.m. år 1990 gäller enligt riksdagens ovannämnda beslut att nivåerna på arbetslöshetsersättningarna och utbildningsbidragen årligen skall anpassas till löneutvecklingen för vuxna industriarbetare.

I propositionen anförts att uppgifter om den aktuella löneutvecklingen som har betydelse för nivåerna under år 1990 kommer att finnas tillgängliga först under senhösten 1989. Med hänsyn härtill är beräkningarna av medelsbehovet för nästa budgetår överslagsmässiga.

Kontant arbetsmarknadsstöd

I propositionen beräknas att antalet stöddagar med KAS under budgetåret 1989/90 kommer att uppgå till 2,7 miljoner och det genomsnittligt utbetalade

stödbeloppet till 130 kr. Den totala kostnaden för KAS blir således 394,2 milj. kr., vilket innebär en minskning med 179,9 milj. kr. i förhållande till innevarande budgetår.

I motion 1988/89:A276 av Olof Johansson m.fl. (c) redovisas en rad förslag inom olika områden i syfte att utveckla och stimulera arbetsmarknaden. Enligt motionärerna kommer dessa förslag att medföra en väsentlig minskning av antalet stöddagar inom såväl arbetslöshetsförsäkringen som KAS. I motionen beräknas att *antalet stöddagar med KAS* under nästa budgetår kommer att uppgå till 2,3 miljoner, och i motionen begärs därför en minskning av anslag till KAS med 60 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag.

Såsom framgår av propositionen beräknas avsevärt minskade kostnader för KAS under nästa budgetår. Enligt utskottets mening är det osäkert om ytterligare besparingar kan göras i ett ännu bättre arbetsmarknadsläge. De personer som får KAS har ofta de största svårigheterna på arbetsmarknaden och kommer därför många gånger sist i åtnjutande av de fördelar som ett förbättrat arbetsmarknadsläge innebär. Med hänsyn härtill anser utskottet att den i propositionen gjorda beräkningen av kostnaderna för KAS bör godtas, och utskottet avstyrker motion A276 i förevarande del.

Utbildningsbidrag

I propositionen beräknas de totala kostnaderna för utbildningsbidrag, inkl. den under anslaget B 3 föreslagna traktamentshöjningen, till deltagare i arbetsmarknadsutbildning och yrkesinriktad rehabilitering uppgå till 3 520 milj. kr. under nästa budgetår. Antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildning med utbildningsbidrag har därvid beräknats till 98 000 med en genomsnittlig utbildningstid av 19 veckor, och antalet deltagare i yrkesinriktad rehabilitering till 25 000 med tolv veckors utbildningstid.

Olof Johansson m.fl. (c) begär i motion 1988/89:A276 att *anslaget till utbildningsbidrag* ökas med 150 milj. kr. till följd av den i samma motion föreslagna ökningen av antalet platser med 5 000 inom det reguljära utbildningsväsendet.

I motion 1988/89:A285 av Sonja Rembo m.fl. (m) begärs en *minskning av anslaget till utbildningsbidrag* med 220 milj. kr. till följd av en i motionen beräknad minskning av antalet utbildningsplatser inom det reguljära utbildningsväsendet med 5 000.

Utskottet har ovan under avsnittet Arbetsmarknadsutbildning inom det reguljära utbildningsväsendet (s. 12) anslutit sig till propositionens bedömning av antalet utbildningsplatser och således avstyrkt förslagen i motionerna A276 och A285 om en höjning resp. en minskning av antalet platser. I konsekvens härmed avstyrker utskottet även de i motionerna begärda anslagsförändringarna.

Med det anförda ansluter sig utskottet till de i propositionen gjorda anslagsberäkningarna och föreslår att riksdagen till *Kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag av 3 914 132 000 kr.

Enligt nu gällande regler betalas statsbidragen till arbetslöshetsförsäkringen inte med anslagsmedel utan med arbetsgivaravgifter samt fr.o.m. i år med finansieringsavgifter från arbetslöshetskassorna.

Kostnaderna för statsbidragen bestäms huvudsakligen av nivån på arbetslösheten bland kassornas medlemmar och storleken på den genomsnittligt utbetalade dagpenningen. I propositionen bedöms att arbetslösheten kommer att motsvara 6,5 dagar per medlem och år under nästa budgetår. Med denna arbetslöshet, en genomsnittligt utbetalad dagpenning på 355 kr. och ett medlemsantal på 3,6 miljoner i arbetslöshetskassorna beräknas kostnaderna för statsbidragen under budgetåret 1989/90 uppgå till 7 890 milj. kr. efter avdrag för finansieringsavgifter.

Frågor som berör *finansieringen av arbetslöshetsförsäkringen* tas upp i tre motioner. I motion 1988/89:A276 av Olof Johansson m.fl. (c) framhålls att det med hänsyn till den överfinansiering av arbetslösheten som nu uppenbarligen sker på nytt bör prövas om inte intäkterna till arbetslöshetsförsäkringen bör balanseras mot statsbudgeten, såsom a-kassekommittén föreslog, i syfte att få ett effektivt utnyttjande av inbetalda medel. Motionärerna begär ett tillkännagivande i enlighet härmed. I motionen framhålls vidare att de förslag som motionärerna lägger fram inom olika områden i syfte att utveckla och stimulera arbetsmarknaden bör leda till att överskottet i arbetslöshetsförsäkringen för år 1989 kan beräknas uppgå till drygt 5 miljarder kronor. Med hänsyn till konjunkturutvecklingen bör enligt motionärerna arbetsmarknadsavgiften inte sänkas utan i stället bör 2 500 milj. kr. som en engångsförstärkning överföras från berört konto i riksgäldskontoret till statsbudgetens inkomsttitel, och de begär att riksdagen ger regeringen ett bemyndigande i enlighet härmed.

Såsom framhålls i motionen föreslog a-kassekommittén att över- eller underskott av avgiftsmedel skulle balanseras mot statsbudgeten. Förslaget avvisades emellertid i proposition 1987/88:114 med förslag till ändring i lagen om arbetslöshetsförsäkring, m.m. Departementschefen anförde i frågan att övervägande skäl i stället talade för att variationer i utbetalningsbehovet skulle klaras inom det nya finansieringssystemet. Överskottsmedel borde därför behållas inom systemet för att kunna utnyttjas vid perioder med ökade utbetalningar. Enligt departementschefen borde dessutom till systemet knytas en rörlig kredit om högst 1 000 milj. kr. som får utnyttjas när befintliga medel inte räcker till för att täcka utgifterna. Detta blev också riksdagens beslut (AU 1987/88:18, rskr. 387). – Enligt utskottets mening saknas det skäl att nu pröva frågan på nytt, och utskottet avstyrker därför bifall till motion A276 i denna del.

Även när det gäller frågan om överföring av medel som en engångsförstärkning till statsbudgeten äger enligt utskottets mening ovan redovisade skäl giltighet. Utskottet anser sålunda att överskottsmedel bör behållas inom systemet för att kunna utnyttjas vid perioder med ökade utbetalningar. Därutöver vill utskottet erinra om finansutskottets principiella uttalande med anledning av motion A276 i det nyligen avgivna betänkandet 1988/89:FiU20. Finansutskottet anför följande.

För närvarande föreligger ett visst överskott på medel som satts av för arbetslöshetsersättning. Överskottet i A-fonden väntas vid slutet av innevarande budgetår uppgå till ca 3 miljarder kronor. Därmed finns det alltså förutsättningar att göra den av motionärerna föreslagna överföringen. Dispositioner av denna typ är emellertid rent bokföringsmässiga och motsvaras inte av något reallt sparande. De kan således varken användas för att finansiera realla utgifter av bestående karaktär eller ingå som en verksam beståndsdel i en stram finanspolitik.

Med det anförda avstyrker utskottet motion A276 även i denna del.

I två motioner behandlas frågan om *ökade egenavgifter m.m. inom arbetslöshetsförsäkringen*. I motion 1988/89:A283 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) anför att arbetslöshetsförsäkringen bör ändras så att den dels i större utsträckning än i dag finansieras direkt av parterna, dels i sin tur får finansiera en större del av de arbetsmarknadspolitiska åtgärder som blir nödvändiga om avtalen skulle bli så höga att arbetslösheten ökar. Enligt motionärerna är syftet med en sådan reform förebyggande genom att den kan förmå parterna att komma fram till avtalsuppgörelser som ligger inom den samhällsekonomiska ramen. Motionärerna begär förslag i enlighet med det anförda.

Elver Jonsson m.fl. (fp) begär i motion 1988/89:A754 ett tillkännagivande om sådana förändringar i arbetslöshetsförsäkringen att medlemmarna själva betalar en högre premie i syfte att reducera statens kostnader med 2 miljarder kronor.

Utskottet behandlade motionsyrkanden med samma syfte som de nu aktuella i sitt förenämnda betänkande AU 1987/88:18. Utskottet kunde därvid inte ansluta sig till motionärernas uppfattning att det var en aktuell åtgärd att med ökade egenavgifter hålla nere statens kostnader för ersättningarna vid arbetslöshet. Enligt utskottets uppfattning framstod det som mer angeläget att försöka utjämna de stora avgiftsskillnaderna mellan kassorna samt att söka tillskapa ett mindre krångligt statsbidragssystem. Utskottet ansåg att förslagen i proposition 1987/88:114 tillgodosåg dessa syften, och med bifall till propositionen avstyrkte utskottet motionsyrkandena. – Enligt utskottets mening saknas det skäl att nu göra en annan bedömning, och utskottet avstyrker motionerna A283 och A754.

Utskottet behandlar i detta sammanhang även tre motioner som tar upp frågan om *en allmän arbetslöshetsförsäkring*. I motion 1988/89:A285 av Sonja Rembo m.fl. (m) begärs att en parlamentarisk utredning tillsätts med uppgift att skyndsamt utreda frågan om en allmän, obligatorisk arbetslöshetsförsäkring som skall omfatta alla förvärvsarbetande. Försäkringen skall ge en grundtrygghet vid arbetslöshet, och därutöver bör prövas möjligheterna till frivilliga tilläggsförsäkringar. Utredningen bör även pröva möjligheterna att inom ramen för en ny arbetslöshetsförsäkring lösa problemen med förtida avgång, den s.k. 58,3-pensioneringen.

Bengt Westerberg m.fl. (fp) anför i motion 1988/89:A204 att det skydd som i dag erbjuds dem som drabbas av arbetslöshet inte är tillfredsställande, eftersom det inte omfattar alla. Enligt motionärerna finns det därför starka skäl att införa en allmän arbetslöshetsförsäkring, som i princip bör omfatta alla i åldern 18–65 år och som står till arbetsmarknadens förfogande. Ersättningen bör utgå till såväl löntagare som företagare. Ett sådant system

skulle enligt motionärernas mening sannolikt medverka till en effektivare arbetsmarknad, och i motionen begärs förslag från regeringen i enlighet med det anförda.

I motion 1988/89:A219 av Börje Hörnlund m.fl. (c) framhålls att nu gällande system för arbetslöshetsunderstöd inte fyller de rättvise- och trygghetskrav som bör ställas på en i huvudsak statsfinansierad försäkring. Den som drabbas av arbetslöshet måste få en rimlig ekonomisk trygghet. Enligt motionärernas uppfattning bör en allmän arbetslöshetsförsäkring för alla införas. Denna försäkring skall ge ett grundskydd på en rimlig nivå med möjlighet att bygga på med avtalsenliga eller enskilt tecknade försäkringar. I motionen begärs därför att en parlamentariskt tillsatt kommitté tillkallas med direktiv att snabbt lägga fram förslag om en allmän arbetslöshetsförsäkring på sätt som anförts.

I samband med riksdagens behandling av proposition 1987/88:114 med förslag till ändring i lagen om arbetslöshetsförsäkring, m.m. behandlades även frågan om en allmän arbetslöshetsförsäkring med anledning av motioner härom. I sitt ovannämnda betänkande AU 1987/88:18 redovisade utskottet utvecklingen inom arbetslöshetsförsäkringen och konstaterade att till försäkringen var ca 3,5 miljoner medlemmar anslutna. Utskottet konstaterade vidare att trots den ökade täckning som arbetslöshetsförsäkringen har uppnått är det fortfarande omkring en fjärdedel av de arbets sökande hos arbetsförmedlingen som saknar rätt till arbetslöshetsersättning, vartill kommer en del sökande som enbart är berättigade till KAS. Detta kunde enligt utskottet motivera att man inför 1990-talets arbetsmarknad ser över möjligheterna att vidga arbetslöshetsförsäkringen så att man i den kan fånga in grupper som fortfarande står utanför. Vid en sådan utbyggnad bör man dock självfallet ta till vara erfarenheterna av det nuvarande försäkringssystemet och sträva efter att bevara de fördelar som detta har inneburit. Som utskottet såg det innebär det bl.a. att man även i fortsättningen bör bygga på arbetslöshetskassornas medverkan.

En annan utgångspunkt borde enligt utskottet vara att de ökade finansieringskrav som följer med en utbyggd försäkring inte helt eller delvis får tillgodoses av de försäkrade själva genom höjda egenavgifter.

Vid bedömningen av utredningsfrågan ansåg utskottet vidare att man också hade att ta hänsyn till att regeringens förslag sammantagna leder till en väsentlig reformering av det nuvarande systemet. Utskottet pekade särskilt på förslaget att slopa karensdagarna som i den delen innebär ett länge önskat närmande till sjukförsäkringens regelsystem och samtidigt ger en påtaglig förbättring av det ekonomiska skyddet vid arbetslöshet. Andra angelägna reformönskemål som tillgodoses var anpassningen av ersättningsbeloppen till löneutvecklingen och utjämningen av skillnaderna i medlemsavgifter mellan olika kassor.

Enligt utskottets mening borde effekterna av nyssnämnda och övriga åtgärder som förordas i propositionen avvaktas innan man slutgiltigt tar ställning till frågan om att starta ett nytt utredningsarbete om en allmän arbetslöshetsförsäkring med den inriktning som utskottet nyss har angivit. Utskottets slutsats härav var att i dåvarande läge borde motionernas yrkanden om utredning av frågan om en allmän och obligatorisk försäkring inte leda till någon åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet konstaterar att de ovan redovisade förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen trädde i kraft den 1 juli 1988. Enligt utskottets mening har alltför kort tid förflutit för att man skall kunna se vilka effekter förändringarna har gett, och det är således för tidigt att nu slutgiltigt ta ställning till frågan om ett nytt utredningsarbete om en allmän arbetslöshetsförsäkring. Motionerna A285, A204 och A219 i nu aktuella delar bör därför inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottet behandlar slutligen i detta avsnitt motion 1988/89:A215 av Hans Nyhage m.fl. (m, fp, c) vari på nytt aktualiseras frågan om *inträde i arbetslöshetskassorna* för personer som inte är fackligt anslutna. Motionärerna anser att staten som motprestation för statsbidraget bör kräva att kassorna tillhandahåller separata ansökningsblanketter för inträde i a-kassan och att sådana blanketter automatiskt tillhandahålls sökande som så önskar samt att det bör stipuleras en längsta tid för kassornas handläggning av ansökningar om medlemskap.

Vid tidigare behandling av motsvarande yrkande (se senast AU 1987/88:11 s. 25) har utskottet hänvisat till att missnöje med kassornas handläggning av ärendena kan anmälas till AMS som är tillsynsmyndighet och till att AMS ingripit i en del fall av det slag som nu åsyftas. Mot den bakgrunden har utskottet inte funnit motiverat för riksdagen att reglera kassornas verksamhet i de begärda hänseendena. Utskottet vidhåller denna ståndpunkt och avstyrker sålunda motion A215.

Sysselsättningsskapande åtgärder

1987/88	Utgift	2 326 476 000	Reservation 1 318 557 000
1988/89	Anslag	2 432 500 000 (1)	
1989/90	Förslag	1 891 000 000	

(1) Av beloppet skall 317 300 000 kr. föras bort från anslaget enligt beslut av regeringen.

Regeringen har i budgetpropositionen under punkt B 5 (s. 99–108) föreslagit riksdagen att

1. godkänna förslaget att avveckla rekryteringsstödet för svårplacerade,
2. till Sysselsättningsskapande åtgärder för budgetåret 1989/90 anvisa ett reservationsanslag på 1 891 000 000 kr.

	1988/89	Beräknad ändring 1989/90	
		Föredraganden	
Beredskapsarbeten m. m. (1)	1 580 000 000(2)	-	5 000 000
Åtgärder för lång- tidsarbetslösa	370 000 000	-	370 000 000
Rekryteringsstöd för svårplacerade	166 000 000	-	166 000 000
Bidrag till arbetslösa för att starta egen verksamhet	94 000 000		-
Industribeställ- ningar	15 000 000	-	15 000 000
Strukturstöd för bygg- arbetsmarknaden	40 000 000	+	45 000 000
Försöksverksamhet med sysselsättnings- skapande åtgärder	15 000 000		-
Nordiska handlings- planen	500 000	-	500 000
Särskilda medel (1)	100 000 000(3)	-	50 000 000
Insatser för flyktingar och invandrare	52 000 000	+	20 000 000
	2 432 500 000	-	541 500 000

(1) Anslagsposterna Beredskapsarbeten m.m. och Särskilda medel måste räknas ihop för att få fram medelsbehovet för beredskapsarbeten m.m.

(2) Av beloppet skall 270 000 000 kr. föras bort från anslaget enligt beslut av regeringen.

(3) Av beloppet skall 47 300 000 kr. föras bort från anslaget enligt beslut av regeringen.

Allmänna frågor

Medlen under anslaget Sysselsättningsskapande åtgärder är under innevarande budgetår fördelade på olika poster på sätt som framgår av sammanställningen ovan. Det bör noteras att anslagsposten Nordiska handlingsplanen avvecklas fr.o.m. budgetåret 1989/90 eftersom försöksverksamheten som planerat avslutas under innevarande budgetår.

Mot bakgrund av det goda arbetsmarknadsläget föreslår regeringen för nästa budgetår en minskning av resurserna för konjunkturberoende sysselsättningsskapande åtgärder med drygt 500 milj. kr.

I propositionen anförs att den traditionella uppdelningen i olika delposter och den begränsning som det innebär ibland kan motverka insättandet av rätt medel och därmed ett effektivt utnyttjande av resurserna. Därför föreslås fr.o.m. nästa budgetår ett mindre reglerat och mer offensivt användande av vissa delposter inom de sysselsättningsskapande åtgärderna. För åtgärder avseende långtidsarbetslösa och andra som har svårt att finna arbete föreslås totalt 1 625 milj. kr. Medlen bör få användas till beredskapsarbete, till sådana åtgärder som i dag gäller långtidsarbetslösa och deltidsarbetslösa, till industribeställningar och för särskilda insatser av icke-traditionellt slag. För de sistnämnda bör AMS få disponera högst 200 milj. kr. Arbetsmarknadsministern avser att senare föreslå en utvärdering av användningen och effekterna av den friare medelsanvändningen.

Vidare föreslås i budgetpropositionen att det nuvarande *rekryteringsstödet* för svårplacerade, som kan utgå under högst tre månader, avskaffas vid utgången av innevarande budgetår. Förslaget motiveras dels av den rådande arbetsmarknadssituationen, dels av de ökade möjligheterna till arbetsplacering av de svårplacerade som bör följa av den friare medelsanvändningen inom AMS.

I centerpartiets kommittémotion 1988/89:A276 framhålls att det är särskilt viktigt att de sysselsättningsskapande insatserna intensifieras och att de medel som reserverats för dessa ändamål utnyttjas effektivt. Mot bakgrund av att problemen för de svårplacerade på arbetsmarknaden kvarstår yrkas avslag på propositionen i denna del. Enligt centern bör 100 000 000 kr. anvisas för detta ändamål.

Även utskottet anser att det är angeläget att medlen för de sysselsättningsskapande åtgärderna utnyttjas effektivt. Detta är också bakgrunden till att utskottet ser positivt på AMV:s ökade möjligheter att välja insatser inom ramen för anslagsposten Beredskapsmedel m.m. I motsats till motionärerna anser utskottet att den nya ordningen bör kunna ge bättre förutsättningar för att hjälpa de svårplacerade personerna. Med hänvisning till det anförda tillstyrks propositionens förslag och avstyrks motion A276 i aktuell del.

I moderata samlingspartiets kommittémotion 1988/89:A285 anføres att *statsbidraget till de sysselsättningsskapande åtgärderna* – både kommunala beredskapsarbeten och nya former av sysselsättningsinsatser som arbetsmarknadsverket självt får möjlighet att utforma – bör sänkas. Normalt bör 50 % bidragsandel tillämpas.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att grundbidraget till kommunala beredskapsarbeten i normalfallet har sänkts från 70 till 60 % av lönekostnaden fr.o.m. föregående budgetår. Förslag om ytterligare sänkning kan utskottet inte biträda med hänsyn till det aktuella stödbehovet. Utskottet vill därutöver betona att AMV:s ökade möjligheter att självt utforma insatserna för de berörda grupperna i sig kan innebära en effektivisering. Med hänvisning till det anförda avstyrks motion A285 i föreliggande del.

I motion 1988/89:A203 av Kurt Ove Johansson och Lars-Erik Lövdén (båda s) begärs att det bör vara obligatoriskt med *yttrande från den fackliga organisationen vid ansökan om arbetsmarknadspolitiskt stöd*. Deltidsarbetslösheten är enligt motionen ett särskilt påtagligt problem inom servicenäringarna. Motionärerna pekar på den intressekonflikt som kan uppstå mellan två olika grupper av arbetslösa, nämligen den deltidarbetande som inte kan återfå sin tidigare heltid och den arbetslösa person som anvisas det aktuella arbetet med hjälp av t.ex. rekryteringsstöd. Denna konflikt bör lösas genom ett obligatoriskt yttrande från den fackliga organisationen innan en arbetsmarknadspolitisk åtgärd sätts in.

Som framhålls i motionen kan det uppstå vissa problem i avvägningen mellan de redan anställdas önskemål om en längre arbetstid och arbetsförmedlingens önskan att placera en arbetslös. Enligt instruktionen för AMV gäller den generella regeln att de fackliga organisationerna bereds tillfälle att yttra sig i samband med beslut om samhällsstöd till en arbetsgivare. Undantag medges dock beträffande exempelvis rekryteringsstöd, där AMV dock har åtagit sig att informera berörda fackliga organisationer. Principiella

ärenden m.m. kan också tas upp i arbetsförmedlingsnämnderna, i vilka bl.a. de lokala arbetsmarknadsparterna ingår.

Med tanke på att de arbetsmarknadspolitiska stöden måste kunna sättas in snabbt för att ge önskvärd effekt är utskottet inte berett att förorda att de fackliga organisationernas yttrande måste inhämtas i samtliga stödärenden. När det gäller möjligheterna till inflytande för de redan anställda vid företaget vill utskottet hänvisa till arbetsgivarens informationsplikt enligt medbestämmandelagen. Med hänvisning till det anförda avstyrks motion A203.

Beredskapsarbeten

I anslagsposten Beredskapsarbeten m.m. inräknas fr.o.m. budgetåret 1989/90 statliga beredskapsarbeten, statsbidrag till kommunala och enskilda beredskapsarbeten, åtgärder för långtidsarbetslösa och deltidsarbetslösa, industribeställningar och särskilda insatser av icke-traditionellt slag. Enligt propositionen bör i första hand insatserna gälla dem som helt saknar arbete. Totalt beräknas 1 625 milj. kr. för dessa ändamål, inkl. 50 milj. kr. till regeringens disposition (under anslagsposten Särskilda medel). Enligt propositionen bör högst 250 milj. kr. få användas för rekryteringsstöd och högst 200 milj. kr. för särskilda insatser av icke-traditionellt slag.

I motion 1988/89:A261 av Ingrid Sundberg m.fl. (m) anföras att *utnyttjande av AMS-medel inom kulturområdet* utgör en betydande del av insatserna för kulturminnesvården. Detta leder till ryckighet och osäkerhet i anslagsgivningen. Regeringen bör därför överföra en del av dessa medel till riksantikvarieämbetet som ett särskilt anslag.

Likartade motionsförslag har behandlats av utskottet ett flertal gånger. Utskottet vill liksom föregående år uttrycka sin förståelse för de problem som kan uppstå för kulturminnesvården på grund av osäkerheten i anslagsgivningen. Liksom tidigare vill dock utskottet hävda att utnyttjandet av de arbetsmarknadspolitiska resurserna bör bedömas utifrån arbetsmarknads-synpunkter och inte användas som basresurs för olika angelägna samhällsområden. När behovet av beredskapsarbeten har minskat i takt med de senaste årens förbättringar i sysselsättningsläget, har självfallet problem uppstått för kulturminnesvården. Enligt utskottets betänkande från föregående år är det angeläget att natur- och kulturminnesvården blir mindre beroende av de arbetsmarknadspolitiska medlen.

I regeringens proposition 1987/88:104, Kulturmiljövård, diskuteras bl.a. mål för den statliga kulturmiljövården. Fyra områden utpekats inom kulturmiljövården som prioriterade för ökade insatser. Bland dessa områden ingår vård av kulturlandskap och fornlämningar samt stöd till byggnadsvården. Riksantikvarieämbetet föreslås få utökade resurser för dessa ändamål. I sitt av riksdagen godkända betänkande anför kulturutskottet följande med anledning av propositionen (KrU 1987/88:21, rskr. 390):

Utskottet ser mot den angivna bakgrunden med tillfredsställelse att regeringen nu föreslår att särskilda medel beräknas till riksantikvarieämbetet såväl för att säkerställa kulturlandskapets värden som för att göra insatser för fornvården.

Med hänsyn till den ökade vikt vid kulturmiljövården som regeringen ger uttryck åt i propositionen anser sig utskottet kunna utgå från att regeringen i den kommande budgetbehandlingen ägnar frågan om behovet av en fortsatt utbyggnad av de här behandlade resurserna stor uppmärksamhet.

En avsevärd del av den statliga kulturmiljövården bedrevs tidigare som beredskapsarbeten. Arbetsmarknadsutskottets ovannämnda beslut innebar inte något ställningstagande till verksamhetens omfattning.

Utskottet vill understryka att det är väsentligt att bevaka att förändringar i anslagsgivningen inte får konsekvenser som är negativa ur sysselsättnings-synpunkt. Med hänvisning till vad som anförts påkallar motion A261 i aktuell del inget ytterligare uttalande från riksdagens sida.

Landskapsvård i samband med arbetsmarknadspolitiska insatser tas upp i två motioner.

I kommittémotion 1988/89:A205 av Lars Ernestam m.fl. (fp) anfördes att beredskapsarbeten länge har spelat en viktig roll för att restaurera och vårda äldre odlingslandskap. Under senare år har omfattningen minskat. Folkpartiet anser att sådana beredskapsarbeten, som är väl lämpade för äldre, lokalt bunden arbetskraft, bör ökas genom omprioritering inom arbetsmarknadsverkets ram.

I motion 1988/89:A407 av Per-Ola Eriksson (c) framhålls att insatser för naturvården bör kunna utföras inom ramen för de arbetsmarknadspolitiska medlen. Naturvårdsverket och AMS bör utveckla nya former för att stödja landskapsvårdande åtgärder, varvid östra Norrbotten bör utses till försöksområde.

Som ovan anförts är det riksdagens uppfattning att vård av kulturlandskap är ett av de områden inom kulturmiljövården som skall prioriteras för ökade insatser. Därutöver vill utskottet erinra om att AMV genom den i budgetpropositionen föreslagna ordningen med ett mindre reglerat och ett mer offensivt användande av de sysselsättningsskapande medlen får ett större ansvar att i varje situation välja den rätta insatsen. Vad nu anförts leder till att utskottet avstyrker motionerna A205 (fp) och A407 (c) i aktuell del.

Folkpartiet tar i motion 1988/89:A804 upp frågor om *ofrivillig deltidsarbetslöshet*. Enligt motionärerna är det anmärkningsvärt att de 60 milj. kr. som regeringen har avsatt för åtgärder mot ofrivillig deltidsarbetslöshet endast utnyttjats till hälften. Regeringen bör snarast intensifiera arbetet för att motverka den ofrivilliga deltidsarbetslösheten enligt folkpartiet.

Utskottet delar uppfattningen att ofrivillig deltidsarbetslöshet måste bekämpas. Antalet registrerade deltidsarbetslösa uppgick vid utgången av år 1988 till 36 210 personer, vilket kan jämföras med 42 548 personer ett år tidigare. När statistiken började tas fram – i september 1987 – uppgick antalet deltidsarbetslösa till 34 114 personer. Eftersom statistiken har varit under uppbyggnad finns enligt AMS vissa brister i redovisningen. Statistikserien är också för kort för att man skall kunna bedöma vad som är normal säsongsvariation.

Mot bakgrund av att deltidsarbetslösheten inte har minskat i samma takt som arbetslösheten i övrigt har AMS styrelse i februari 1989 beslutat att rekommendera samtliga kommuner och landsting att i samverkan med

arbetsförmedlingen erbjuda alla kommunalt och landstingskommunalt anställda som är deltidarbetslösa den arbetstid de efterfrågar.

Vidare bedrivs från länsarbetsnämndernas/arbetsförmedlingarnas sida bl.a. samverkansprojekt tillsammans med fackliga organisationer och arbetsgivare. Samverkansprojekten kan gälla t.ex. uppsökande verksamhet och utbildningssatsningar eller projekt med inriktning på att förbättra de personaladministrativa rutinerna kring vikarieförmedling och schemaläggning etc. Samverkansprojekten finansieras ur många olika källor, och från länens sida kan man ofta välja mellan att nyttja de ordinarie anslagen eller de särskilda deltidsmedlen.

Det faktum att mindre än hälften av de anslagna deltidsmedlen har förbrukats betyder inte enligt utskottets uppfattning att åtgärder inte vidtas för att bekämpa deltidarbetslösheten. AMS-styrelsens rekommendation och arbetsmarknadsmyndigheternas intensiva arbete på den kommunala sektorn bör enligt utskottets uppfattning ge resultat. Den nya anslagskonstruktionen med en friare användning av medlen kan härvid vara till fördel. Utskottet kommer uppmärksammat att följa utvecklingen.

Med hänvisning till det anförda är någon riksdagens åtgärd med anledning av motion A804 i denna del inte påkallad.

I två motioner berörs verksamheten med *utvecklingsinsatser i östra Norrbotten*.

I motion 1988/89:A253 av Sten-Ove Sundström m.fl. (s) begärs en förlängning av Östra Norrbottenprojektet. Motionärerna pekar på att projektet har varit lyckosamt genom att utflyttningen har bromsats och 500 arbetstillfällen nyskapats. Utsikterna att fullfölja projektet minskar drastiskt om Norrbotten skall konkurrera med övriga landet om medel. Projektet bör därför förlängas.

Per-Ola Eriksson (c) begär i motion 1988/89:A407 att riksdagen anslår 40 milj. kr. för särskilda utvecklingsinsatser i östra Norrbotten ur anslaget Sysselsättningsskapande åtgärder. För att befolkningen i östra Norrbotten skall känna tilltro till statsmakterna måste åtgärderna garanteras under en längre tid. Regionen måste göras intressant för företagsetableringar och inflyttning. 40 milj. kr. bör därför anslås i enlighet med förslaget från AMS.

Utskottet har inhämtat att Östra Norrbottenprojektet varit ett effektivt komplement till ordinarie arbetsmarknads- och regionalpolitiska medel. Utvecklingen har varit mer positiv i östra Norrbotten än i länet som helhet. Trots detta kvarstår arbetslösheten på en hög nivå. Länsarbetsnämnden i Norrbottens län har därför anhållit att AMS – från ramen om högst 200 milj. kr. till särskilda insatser av icke traditionellt slag – anslår 15 milj. kr. för att projektet skall kunna fortsätta under budgetåret 1989/90. Prioriterade insatsområden är kompetenshöjande åtgärder, träningsverkstad för blivande företagare, utveckling av den företagsmässiga infrastrukturen m.m.

Mot bakgrund av de positiva resultaten av Östra Norrbottenprojektet har AMS deklarerat sin avsikt att avsätta en viss del av de flexibla medlen för att fullfölja projektet. Utskottet har erfarit att AMS planerar att tilldela länsarbetsnämnden i Norrbotten det begärda beloppet för projektets fullföljande. Med hänsyn till vad som anförts påkallar motionerna A253 (s) och A407 (c) i aktuell del ingen åtgärd från riksdagens sida. Motsvarande yrkanden avstyrks därmed.

Motion 1988/89:A404 av Sigge Godin (fp) tar upp frågor om *teknisk utveckling vid de små och medelstora företagen i Västernorrlands län*. I motionen anförts att Västernorrland är det län som under 1980-talet förlorat flest invånare. För att bromsa den negativa sysselsättningsutvecklingen måste stora satsningar göras för att höja de små och medelstora företagens teknikkunnande och kompetens. Med hjälp av särskilda projektmedel, inom ramen för AMS budget, föreslås att nyutbildade tekniker stimuleras att söka praktik eller anställning vid de mindre och medelstora företagen i Västernorrland.

Likartade motionsförslag har tidigare behandlats av utskottet. Liksom tidigare delar utskottet motionärens uppfattning när det gäller betydelsen av teknikspridning i de små och medelstora företagen i Norrland. Det kan erinras om att de tekniker som det här är fråga om är sådana nyckelpersoner som kan beviljas starthjälp för att tillträda anställningar i de delar av Norrland som avses. Rekryteringen av tekniker bör också främjas av medflyttandebidraget, som får lämnas till en arbetsgivare som anställer en familjemedlem.

Utskottet vill därutöver erinra om att arbetsmarknads- myndigheternas möjligheter att välja insatser – även insatser av icke-traditionellt slag – väsentligt har ökat genom budgetpropositionens förslag. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionen.

Demografiska databasen och excerpingscentralerna i Pajala, Jokkmokk och Jörn

I utskottets betänkande AU 1987/88:19 beskrivs Demografiska databasen och de s.k. excerpingscentralerna på följande sätt:

Demografiska databasen har till uppgift att registrera och bearbeta huvudsakligen demografiska och sociala historiska data för forsknings-, utbildnings- och arkivändamål samt att göra dessa data tillgängliga för forskare. Demografiska databasens verksamhet, som ursprungligen startades som ett beredskapsprojekt i Haparanda 1973, fick sin nuvarande fasta form 1978 som en särskild enhet under Umeå universitet. Demografiska databasen leds av en styrelse med representanter för institutioner med anknytning till verksamheten samt arbetsmarknadsmyndigheterna. Verksamheten är förlagd till Umeå och Haparanda. Produktionsenheten med huvuddelen av arbetsstyrkan är lokaliserad till Haparanda. I Umeå finns ledningen samt en forsknings- och utvecklingsenhet.

Till Demografiska databasen har också knutits de tre nämnda excerpingscentralerna. De bekostas med medel från arbetsmarknadsmyndigheterna och drivs således som beredskapsprojekt.

Totalt finns vid Demografiska databasen ca 60 anställda, varav ett tjugotal i Umeå. Därutöver finns vid excerpingscentralerna totalt ca 50 beredskaps-tjänster.

Efter denna beskrivning gjorde utskottet följande uttalanden om verksamheten:

Som ovan redovisats bygger verksamheten i Pajala, Jokkmokk och Jörn på att medel utgår från länsarbetsnämnderna. När tilldelningen av beredskapsmedel till länen av olika skäl dras ner kan detta självklart komma att drabba verksamheter, som i likhet med här aktuella centraler är beroende av

personal, som till stor del finansieras med dessa medel. Utskottet har inhämtat att så kan vara fallet beträffande de aktuella centralerna.

Utskottet vill mot den angivna bakgrunden stryka under betydelsen av att utnyttjandet av de arbetsmarknadspolitiska resurserna bedöms utifrån arbetsmarknadspolitiska utgångspunkter. Dessa medel bör sålunda inte användas som en basresurs för olika angelägna samhällsområden. Det framstår som väsentligt att verksamheter av här aktuellt slag blir mindre beroende än hittills av de arbetsmarknadspolitiska medlen. Det sagda leder fram till slutsatsen att det bör ankomma på berörda departement och myndigheter att ta initiativ till att angelägna verksamheter i första hand finansieras över ordinarie sakanslag.

Utskottet har inhämtat att frågan om den fortsatta verksamheten vid de tre centralerna för närvarande prövas inom regeringskansliet. Därvid utgår man från att olika lösningar för finansieringen av verksamheten kan komma i fråga. Det förutsätts bl.a. att man kan ta ut avgifter för tjänster som utförs, vilket var en utgångspunkt när verksamheten startades.

I avvaktan på resultatet av dessa överväganden bör enligt utskottets mening arbetsmarknadspolitiska medel övergångsvis kunna användas. Utskottet förutsätter att en långsiktig lösning av frågan snarast kommer till stånd.

I årets budgetproposition anføres att finansieringen av verksamheten vid excerperingscentralerna med arbetsmarknadspolitiska medel på kort sikt är möjlig då det motiveras av en svag arbetsmarknad. Arbetsmarknadspolitiken kan däremot inte långsiktigt trygga sysselsättningen genom åtgärder som beredskapsarbete. Enligt propositionen måste frågan om verksamhetens långsiktiga lösning avgöras utifrån nuvarande huvudmans, Umeå universitet, möjlighet att inom ramen för sina resurser prioritera denna verksamhet. Mot denna bakgrund anmäls för riksdagens kännedom att regeringen den 8 december 1988 avslagit en ansökan från universitetet om medel för att förlänga verksamheten i Pajala och Jokkmokk till utgången av budgetåret 1989/90.

I motion 1988/89:A264 av Börje Hörnlund m.fl. (c, m, fp, vpk, mp) begärs att verksamheten vid Pajala och Jokkmokk permanentas och blir enheter inom Demografiska databasen vid Umeå universitet samt att centralen i Jörn permanentas på motsvarande sätt om två år. För verksamheten vid Pajala och Jokkmokk begärs att arbetsmarknadsmedel på ca 5,3 milj. kr. tillförs Demografiska databasen. De ytterligare kostnader som är förknippade med en permanentning, ca 1,8 milj. kr., finansieras enligt motionsförslaget genom att medel tillförs Demografiska databasen vid Umeå universitet från finansdepartementet.

Enligt motionärerna har beredskapsprojekten under de tio år som de drivits av Demografiska databasen kommit att bli en integrerad del av verksamheten. Nyttan av densamma för forskningen är erkänd inom universitetsvärlden. Det faktum att universitetet inte kunnat prioritera verksamheten får inte utgöra ett hinder för dess fortsättning. Vidare ger verksamheten bra arbetstillfällen och ökad kompetens i en av arbetslöshet hårt drabbad region.

I motion 1988/89:A258 av Ewa Hedkvist Petersen m.fl. (s) pekas på nödvändigheten av ett ökat samarbete mellan Demografiska databasen samt nordiska museets och riksantikvarieämbetets beredskapsplatser i Norrbot-

ten. Motionärerna anför att länsarbetsnämnden, som i och för sig planerar en avveckling av sin finansiering vid halvårsskiftet 1989, kan tänka sig en etappvis nedtrappning av beredskapsmedlen om andra finansieringsvägar kan skönjas. Då verksamheten har stort värde för såväl huvudmän och forskare som för arbetsmarknadspolitiken, vore det otillfredsställande om dessa arbetsplatser skulle försvinna.

Verksamheten vid excerperingscentralerna kom till för tio år sedan och skall ses mot bakgrund av det då rådande svåra sysselsättningsläget i övre Norrland, inte minst för kvinnor i inlandskommunerna. Med åren har verksamheten utvecklats till ett i viss mening permanent sysselsättningsinslag på de berörda orterna. I samma mån har den blivit en permanent del av verksamheten vid den demografiska databasen i Haparanda och Umeå.

Med denna utveckling måste ifrågasättas om det längre är försvarligt att driva en verksamhet av detta slag med medel som är avsedda för temporära beredskapsarbeten. Det var av detta skäl som utskottet förra våren förutsatte att en långsiktig lösning av frågan snarast borde komma till stånd. Är det ett angeläget forskningsbehov att excerperingsverksamheten fortsätter i hittillsvarande omfattning bör den bedrivas som en reguljär del av Demografiska databasens verksamhet och med reguljära medel. Att göra sådana bedömningar faller dock utanför utskottets normala kompetensområde.

Utskottet har inhämtat att det genom Umeå universitet för närvarande görs en bedömning av det fortsatta behovet av excerperingsverksamheten från vetenskaplig synpunkt. I avvaktan på ett sådant klarläggande anser utskottet att det får godtas att excerperingscentralerna i Jokkmokk och Pajala i samråd med länsarbetsnämnden får drivas som beredskapsarbete även under budgetåret 1989/90. Utskottet förutsätter att denna tidsförlängning används för att närmare klarlägga den fortsatta omfattningen av excerperingsverksamheten vid Demografiska databasen och vid centralerna i Jokkmokk, Pajala och i Jörn utifrån de vetenskapliga och kulturella behov som behöver tillgodoses. Utskottet utgår vidare från att med sådana klarlägganden som grund skall den fortsatta medelstildelningen för ändamålet ske i reguljära former och i enlighet med gängse prioriteringsnormer för statens satsningar på universitetsforskningen.

Utskottet vill slutligen erinra om att det ankommer på de berörda länsarbetsnämnderna att med anlitande av de medel som ställs till förfogande för sysselsättningskapande åtgärder pröva vilka objekt som bör komma i fråga för ändamålet. Vid valet mellan olika objekt som står till förfogande har man att ta hänsyn till sysselsättningsbehovets omfattning och de arbetslösas förutsättningar. Utskottet är medvetet om att datatekniken och annan modern informationsteknologi medger att även sysselsättningen genom beredskapsarbeten kan ske i nya och förändrade former.

Vad utskottet anfört med anledning av motionerna A258 (s) och A264 (c, m, fp, vpk, mp) bör delges regeringen.

Bidrag till arbetslösa för att starta egen verksamhet

Anslagsposten Bidrag till arbetslösa för att starta egen verksamhet avser bidrag till personer som är 20 år eller äldre för att dessa vid start av eget företag skall klara sin försörjning under ett initialskede. Bidrag lämnas under högst sex månader.

Under innevarande budgetår har 94 milj. kr. anslagits till detta ändamål. Det kan erinras om att starta-egget-bidraget permanentades den 1 juli 1987, varvid bidraget också blev pensionsgrundande. Drygt 2 000 bidrag har beviljats per år. Under budgetåret 1987/88 utgjorde kvinnorna 36 % och ungdomarna 16 % av bidragstagarna.

För budgetåret 1989/90 föreslås oförändrat 94 milj. kr. för denna anslagspost.

I motion 1988/89:Jo214 av Karl Erik Olsson m.fl. (c) föreslås att *starta-egget-bidraget* skall kunna utgå även till *jordbrukare*. Motionärerna anför att omställningen i jordbruket medför att många jordbrukare tvingas lägga ner eller minska sin jordbruksrörelse. Sådana jordbrukare kan vara intresserade av att starta ny eller kompletterande verksamhet till den egna gården. Förutsättningen att vara berättigad till arbetslöshetsstöd uppfylls i allmänhet inte av jordbrukarna och därför bör reglerna ändras. Kostnaderna torde inte bli högre än vad flyttning och arbetsmarknadsåtgärder skulle uppgå till.

Utskottet vill liksom föregående år erinra om att starta-egget-bidraget har tillkommit som ett alternativ till reguljär arbetslöshetsersättning, vilken förutsätter att de arbetslösa står till arbetsmarknadens förfogande. Bidrag lämnas med samma belopp som personen annars skulle ha varit berättigad till i form av a-kassa eller kontant arbetsmarknadsstöd, om verksamheten som rörelseidkare inte hade påbörjats. Jordbrukare är liksom andra företagare berättigade till kontant arbetsmarknadsstöd när deras verksamhet i jordbruket har upphört annat än tillfälligt.

I enlighet med vad utskottet redovisade i föregående års betänkande kan jordbrukare i de sju nordligaste länen – inom ramen för åtgärdsprogrammet för Norrlandsjordbruket – få bidrag för att starta verksamhet som kompletterar deras sysselsättning inom jordbruket. Detta stöd belastar dock inte det här aktuella anslaget Sysselsättningsskapande åtgärder.

Med hänvisning till vad som ovan anförts är utskottet inte berett att tillmötesgå motionärernas önskemål, utan motion Jo214 avstyrks i här aktuell del.

Britta Bjelle (fp) föreslår i motion 1988/89:A202 att regeringen skall göra en *översyn av möjligheterna att förlänga tiden för starta-egget-bidraget*. Enligt motionärerna är det svårt att få ett nystartat företag att på sex månader bli så inarbetat att det ger inkomster som både täcker företagarens lön och övriga omkostnader i företaget. Bidraget till nystartade företag borde därför kunna beviljas under en tid av ett år.

Som utskottet redovisade föregående år har AMS uppföljning visat att 80 % av bidragstagarna fortfarande varit verksamma i sina företag ett till två år efter bidragsperiodens slut. Därmed måste enligt utskottets mening bidragsperioden uppfattas som tillräcklig av de flesta som erhåller bidraget. Andra rapporter visar att de nya företagarna har stora behov av information, utbildning, fadderverksamhet etc. Nuvarande informations- och kursverksamhet för nyföretagare inom AMV:s ram fyller därför en viktig funktion. Med hänvisning till det anförda avstyrks motion A202.

Strukturstöd för byggarbetsmarknaden omfattar stöd för anställning av arbetslösa byggnadsarbetare som är arbetshandikappade eller har fyllt 55 år och är svårplacerade. Verksamheten är organiserad i ett moderbolag – Centralgalaxen Bygg AB – och ett antal dotterbolag på länsnivå – Länsgalaxen Bygg AB. Stödet utgår till länsbolagen, som anställer de arbetslösa byggnadsarbetarna, och uppgår till högst 75 % av lönekostnaden under tre år för en och samma arbetstagare. Har en arbetstagare efter denna period inte kunnat beredas annan anställning, får strukturstöd lämnas med 50 % av lönekostnaden under ytterligare högst två år. Galaxenorganisationens uppgift är dels att ordna arbete, dels att skapa möjligheter till rehabilitering för den aktuella gruppen. Den år 1986 inledda försöksperioden har bestämts till fem år och bör omfatta högst 2 000 personer. En detaljerad redovisning av bakgrund m.m. lämnas i utskottets betänkande AU 1985/86:19.

För innevarande budgetår disponerar AMS högst 80 milj. kr. för anslagsposten Strukturstöd för byggarbetsmarknaden (varav 40 milj. kr. genom överföring från anslagsposten Beredskapsarbeten), vilket beräknas ge sysselsättning åt 700 personer i medeltal per månad. I budgetpropositionen föreslås för nästa budgetår en oförändrad nivå för verksamheten, vilket medför ett medelsbehov på högst 85 milj. kr.

Reglerna för strukturstöd för byggnadsarbetare tas upp i moderata samlingspartiets kommittémotion 1988/89:A285. I motionen anförts att Galaxenverksamheten fyller en välbehövlig social och rehabiliterande funktion. Dock borde det vara möjligt för branschen, framför allt i nuvarande goda konjunkturläge, att själv ta ett större ansvar för de byggnadsarbetare som ådrar sig skador eller som på grund av ålder inte orkar med ett hårt tempo. Motionärerna anser att deras förslag om flexibelt lönebidrag skulle kunna utgöra ett alternativ för många av de aktuella byggnadsarbetarna. Statsbidraget till Galaxen bör därför successivt trappas ner. För nästa budgetår bör bidraget fastställas till 50 %, varvid Galaxen bör ha frihet att disponera medlen så att bidraget i största möjliga utsträckning motsvarar den faktiskt nedsatta arbetsförmågan i varje enskilt fall.

Utskottet har inhämtat att 623 personer var anställda inom Galaxen vid utgången av år 1988. Beträffande de 85 personer som lämnade Galaxen under år 1988 gick 26 personer tillbaka till den ordinarie arbetsmarknaden, 20 personer gick i pension, 8 personer gick över till annan bransch och 31 personer lämnade Galaxen av annan orsak.

Riksrevisionsverket (RRV) har på regeringens uppdrag utarbetat en modell för uppföljning av verksamheten med strukturstöd inom byggarbetsmarknaden (Galaxen – strukturstöd inom byggarbetsmarknaden, Dnr 1987:773). AMS anför i sitt samrådsyttrande till RRV:s rapport att den hittills bedrivna verksamheten har medfört en bättre kartläggning av de arbetslösas situation med hänsyn till arbetshandikapp, utbildning och behov av särskilda åtgärder. Med hänsyn till att verksamheten är en försöksverksamhet bör enligt AMS eventuella kompletteringar senare kunna göras till uppföljningsmodellen.

Utskottet anser att Galaxenverksamheten är ett värdefullt komplement till

övriga arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Med hänsyn till att verksamheten fortfarande är i ett uppbyggnadsskede och att försöksverksamheten årligen kommer att följas upp är utskottet inte berett att nu förorda några nya regler för verksamheten. Utskottet anser mot denna bakgrund att motion A285 i denna del bör avslås.

Anslagsposten Försöksverksamhet med sysselsättningskapande åtgärder avser olika ändamål för att utveckla de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Bl.a. har medel utnyttjats för projekt inom kampanjen "Hela Sverige skall leva" samt till försöksverksamheter med Ungdomens utvecklingsfond och artistförmedling. För budgetåret 1989/90 beräknas oförändrat 15 milj. kr. för denna anslagspost.

Insatser för flyktingar och invandrare

Innevarande budgetår disponerar AMS totalt 52 milj. kr. till dels rekryteringsstöd för flyktingar och invandrare, dels särskilda insatser för att öka möjligheterna till arbetsplacering för dem som vistas på mottagningsförläggningar i avvaktan på kommunplacering. I budgetpropositionen anförs att det är utomordentligt angeläget att ta till vara dessa flyktingars och invandrades arbetsutbud. För budgetåret 1989/90 föreslås att 72 milj. kr. anslås till insatser för flyktingar och invandrare. Därav bör högst 32 milj. kr. få användas till rekryteringsstöd med ett högsta statsbidragsbelopp om 85 % av lönekostnaden. Inom den totala medelsramen bör högst 50 milj. kr. få användas även för åtgärder som inte ryms inom det ordinarie regelsystemet.

I motion 1988/89:A249 av Gullan Lindblad och Göthe Knutson (båda m) anförs att det sedan 1 juli 1988 pågår vissa försöksverksamheter, bl.a. insatser av projektkaraktär med förhöjt rekryteringsstöd till arbetsgivare som tar emot flyktingar. Enligt motionärerna koncentreras dessa insatser för närvarande till storstadsområdena. Motionärerna begär *stöd* till ett industriellt tränings- och utbildningsprojekt för *flyktingar i Värmlands län*. Länsarbetsnämnden i Värmland bör för detta projekt få stöd från AMS. Vidare bör enligt motionärerna det rekryteringsstöd för flyktingar och invandrare som omnämns i budgetpropositionen även komma Värmland till del. Motionärerna anför också att en utredning bör göras rörande möjligheterna att rekrytera vårdpersonal bland flyktingar i hela Värmlands län på samma sätt som i Östergötlands län.

Beträffande invandrarernas problem att komma in på den svenska arbetsmarknaden och de initiativ som har tagits för att underlätta deras situation vill utskottet hänvisa till avsnittet Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader.

Enligt utskottets uppfattning innebär förslagen i propositionen ökade möjligheter till sådana satsningar som motionärerna tar upp. Vid sidan av den försöksverksamhet med förhöjt rekryteringsstöd på vissa orter, som utskottet redovisade i sitt betänkande 1987/88:22, har under innevarande budgetår högst 10 milj. kr. kunnat användas till förhöjt rekryteringsstöd. Motsvarande belopp för nästa budgetår anges till 32 milj. kr.

Utskottet har inhämtat att AMS vid sin fördelning av medel till länsarbetsnämnderna för arbete med flyktingar och invandrare under innevarande

budgetår tagit hänsyn till bl.a. följande kriterier: antalet flyktingar/invandrare, antalet arbetssökande flyktingar/invandrare, arbetsmarknadsläget i länet samt projektansökningarna. Värmlands län har under innevarande budgetår fått 1 milj. kr., varav 750 000 kr. för förhöjt rekryteringsstöd. Inom denna ram är det länsarbetsnämndens uppgift att bedöma projekten.

Med hänsyn dels till den utökade medelsramen, dels till den friare medelsanvändningen torde möjligheterna att genomföra sådana slags åtgärder som motionärerna förespråkar ha förbättrats. Enligt utskottets mening bör den nu aktuella motionen inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Medelsanvisning

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget Sysselsättningskapande åtgärder anges i propositionen till 1 891 000 000 kr., varav som tidigare redovisats 1 625 milj. kr. beräknats för beredskapsarbeten och 94 milj. kr. för starta-egget-bidraget. Resterande 172 milj. kr. avser strukturstöd för byggarbetsmarknaden, försöksverksamhet med sysselsättningskapande åtgärder samt insatser för flyktingar och invandrare.

Moderata samlingspartiet anser i sin kommittémotion 1988/89:A285 att anslaget till sysselsättningskapande åtgärder bör uppgå till 1 523 000 000 kr. Minskningen i förhållande till regeringens förslag beror främst på det goda arbetsmarknadsläget som minskar behovet av beredskapsarbeten m.m. mer än regeringen räknat med. Därutöver är det minskade medelsbehovet en konsekvens av förslagen om 50 % statsbidrag till kommunala beredskapsarbeten och 50 % statsbidrag inom strukturstödet till byggarbetsmarknaden. Om förändringar i arbetsmarknadsläget inträffar under budgetåret förutsätts att regeringen på sedvanligt sätt erhåller en finansfullmakt.

Utskottet har i det föregående med avstyrkande av föreliggande motioner i motsvarande delar godtagit regeringens förslag beträffande de olika åtgärdernas omfattning och inriktning. Som en konsekvens av dessa ställningstaganden tillstyrks den av regeringen begärda medelsanvisningen. Motion A285 bör således avslås i motsvarande del.

Lagen (1971:1204) om byggnadstillstånd m.m.

Byggnadsreglering har i en eller annan form praktiserats sedan 1940-talet. Den 1 januari 1972 ersattes tidigare lag om igångsättningstillstånd av lagen (1971:1204, senast ändrad 1984:420) om byggnadstillstånd m.m. Denna lag ger regeringen fullmakt att förordna om:

- byggnadstillstånd, om det behövs för att begränsa byggnadsverksamheten med hänsyn till samhällsekonomiska förhållanden eller läget på arbetsmarknaden eller andra väsentliga allmänna intressen,
- igångsättningstillstånd, om det visat sig att jämn sysselsättning under olika delar av året inte kan upprätthållas på annat sätt för byggnadsindustrins arbetskraft.

I samband med ett regeringsförslag om vissa insatser för att öka bostadsbyggandet utfärdade regeringen i slutet av år 1986 en ny förordning (1986:777)

om byggnadstillstånd. Enligt de nya bestämmelserna får AMS medge att tillståndskravet inte skall tillämpas i visst eller vissa län. Dock får ett sådant medgivande tills vidare inte lämnas för Stockholms samt Göteborgs och Bohus län. Utanför de nämnda storstadslänen tillämpas ett nytt planeringssystem fr.o.m. den 1 juli 1987. Detta system bygger på överenskommelser mellan byggherrar och arbetsmarknadsmyndigheter i syfte att bereda en jämn sysselsättning för byggnadsarbetarna.

Regeringen uppdrog i november 1986 åt AMS att med utnyttjande av byggnadstillståndsgivningen medverka till att byggnadsverksamheten i Stockholms samt i Göteborgs och Bohus län under åren 1987 och 1988 inte översteg 1986 års volym. Ett senare regeringsuppdrag till AMS innebär att volymen för annat byggande än bostadsbyggande skall minska med 5 % under år 1989 jämfört med perioden den 1 november 1987–den 31 oktober 1988. Nuvarande begränsningar i Stockholms samt Göteborgs och Bohus län skall fortsätta även under år 1990.

För att underlätta AMV:s hantering av tillståndsgivningen i Stockholms län samt i övrigt medverka till ett vidgat bostadsbyggande har regeringen i oktober 1986 beslutat att inrätta en särskild delegation. Delegationen har bl.a. till uppgift att följa utvecklingen av bostadsbyggandet inom området samt att ge länsarbetsnämnden underlag för dess bedömningar av hur frågor om byggnadstillstånd enligt lagen (1971:1204) om byggnadstillstånd m.m. skall avvägas mot andra väsentliga intressen än läget på arbetsmarknaden.

I fyra motioner begärs att *lagen (1971:1204) om byggnadstillstånd m.m.* avskaffas.

Moderata samlingspartiet anför i motion 1988/89:A217 (med motivering i motion 1988/89:Bo405) att en avreglering av svensk bostadspolitik är nödvändig för att få fram ett bostadsbyggande som styrs av de enskilda människorna och inte som i dag av offentlig reglering. Förhoppningen att regleringen skulle resultera i ett avsevärt ökat bostadsbyggande har enligt motionärerna inte infriats. I vissa bostadsområden kommer angelägen kommersiell och samhällelig service inte att kunna erbjudas medborgarna under lång tid på grund av byggstoppet. Riksdagen bör därför avskaffa möjligheten för regeringen att med användande av lagen (1971:1204) om byggnadstillstånd tillgripa regleringar som byggstoppet.

Även i folkpartiets motion 1988/89:A259 (med motivering i motion 1988/89:Bo409) yrkas på ett avskaffande av lagen med hänvisning till att ram begränsningar inte kan accepteras som metod för att påverka omfattningen av ombyggnadsverksamheten.

Också i motion 1988/89:A287 av Jan Sandberg m.fl. (m) och i motion 1988/89:A459 av Görel Bohlin m.fl. (m) begärs att lagen avskaffas. Som motivering anförts bl.a. att många bostadsprojekt, som till viss del finansieras genom samtidigt byggande av affärs- och kontorslokaler, har hindrats på grund av regleringen.

I motion 1988/89:A231 av Ingrid Sundberg (m) begärs undantag från den föreslagna begränsningen i byggandet vad gäller byggnation i kulturminnesvårdande syfte. I motionen anförts att restauration vanligtvis fordrar lång förberedelsestid på grund av tidsödande kontakter med expertis av olika slag.

Avslag vad gäller igångsättande kan därför få katastrofala följder för såväl byggnaden i fråga som för ekonomin.

Utskottet vill erinra om att krav på avskaffande av lagen (1971:1204) om byggnadstillstånd m.m. endast för kort tid sedan behandlats av riksdagen (1988/89:FiU10, rskr. 94). I sitt av riksdagen godkända betänkande anför finansutskottet att överhettningen på byggmarknaden har drivit fram en kostnadsutveckling inom byggbranschen som börjar nå oroväckande nivåer. För att dämpa överhettningen och frigöra resurser för angelägen produktion av nya bostäder ämnar regeringen utnyttja vissa regleringar för att hålla igen annat byggande än bostäder. Finansutskottet delar bostadsutskottets uppfattning att det i rådande läge finns anledning att tillgripa byggreglerande åtgärder för att öka nybyggandet av bostäder.

Utskottet ställer sig bakom finansutskottet i dess bedömning av byggmarknaden. Utskottet vill därutöver peka på att huvudvikten i det system som nu råder utanför de båda nämnda storstadslänen ligger på överenskommelser mellan arbetsmarknadsmyndigheterna och byggherrarna i stället för tidigare detaljstyrning med länsarbetsnämndernas beslut i enskilda ärenden. Enligt utskottets uppfattning har den nuvarande ordningen tillkommit som en följd av en avvägning mellan samhällsekonomiska faktorer och önskvärheten av att – inom de ramar som statsmakterna beslutar – låta berörda parter själva svara för åtgärderna. Utskottet är inte berett att tillstyrka ändring i den nuvarande ordningen och avstyrker därför de här aktuella motionerna.

Statsbidrag till frivilliga försvarsorganisationer

1987/88	Utgift	16 290 000
1988/89	Anslag	13 760 000
1989/90	Förslag	14 310 000

Regeringen föreslår under punkt B 8 (s. 109–110) att riksdagen till Statsbidrag till frivilliga försvarsorganisationer för budgetåret 1988/89 skall anvisa ett förslagsanslag på 14 310 000 kr.

Från anslaget betalas utgifter för statsbidrag till frivilliga försvarsorganisationer som är engagerade i utbildning av personal för arbete i krigstid inom totalförsvarets civila del.

Försvarsutskottet, som bl.a. bereder anslagsfrågor för totalförsvarets civila del, har den 7 mars 1989 (1988/89:FöU12) beslutat föreslå riksdagen att inom den ekonomiska ramen för denna verksamhet göra en annan fördelning av anslagen än den regeringen gjort. Förslaget innebär bl.a. att anslaget till statsbidrag till frivilliga försvarsorganisationer höjs med 3 milj. kr.

Utskottet ansluter sig till den av försvarsutskottet gjorda bedömningen såvitt angår medel till statsbidrag till frivilliga försvarsorganisationer. Anslaget bör därför anvisas med ett belopp på 17 310 000 kr.

Arbetsmarknadsverket: Anskaffning av utrustning

1987/88	Utgift	24 236 000	Reservation 7 391 000
1988/89	Anslag	10 000 000	
1989/90	Förslag	10 000 000	

Regeringen föreslår under punkt B 9 (s. 110) att anslaget för budgetåret 1988/89 skall föras upp med 10 000 000 kr.

1988/89AU11

Från anslaget bekostas arbetsmarknadsverkets utgifter för investeringar i telefonutrustning vid AMS, länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingen. Andra investeringar betalas från anslaget B 1. Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader.

Utskottet tillstyrker den begärda medelstildelningen under denna punkt.

Tillfälligt sysselsättningsbidrag för textil- och konfektionsindustrierna

1987/88	Utgift	113 850 000
1988/89	Anslag	71 000 000
1989/90	Förslag	20 000 000

Regeringen föreslår under punkt B 10 (s. 111–112) att riksdagen skall

1. godkänna förslaget om avveckling av det tillfälliga sysselsättningsbidraget för textil- och konfektionsindustrierna,

2. till Tillfälligt sysselsättningsbidrag för textil- och konfektionsindustrierna för budgetåret 1989/90 anvisa ett förslagsanslag på 20 000 000 kr.

Det tillfälliga sysselsättningsbidraget för äldre arbetskraft inom tekoindustrin, det s.k. äldrestödet, har trappats ned under en sexårsperiod. Bidragsnivån uppgår under innevarande budgetår till 3 % av lönekostnaderna för tillverkande personal.

Regeringen föreslår i budgetpropositionen (bil. 14) ett nytt branschprogram för tekoindustrin. De insatser som föreslås bör enligt regeringen inte innefatta någon förlängning av äldrestödet. Detta föreslås upphöra i och med utgången av budgetåret 1988/89.

Vissa utbetalningar behöver dock göras under nästa budgetår för att slutreglera ärenden för vilka utbetalningar ännu inte gjorts vid budgetårsskiftet.

Utskottet godkänner förslaget om avveckling av det tillfälliga sysselsättningsbidraget för textil- och konfektionsindustrierna. Det begärda anslaget bör anvisas av riksdagen.

AMU-gruppen: Uppdragsverksamhet

1987/88	Utgift	0
1988/89	Anslag	1 000
1989/90	Förslag	1 000

Regeringen föreslår under punkt B 11 (s. 112–115) att riksdagen skall till AMU-gruppen: Uppdragsverksamhet för budgetåret 1989/90 anvisa ett förslagsanslag på 1 000 kr.

AMU-gruppens verksamhet skall bedrivas så att intäkterna täcker uppkommande kostnader. För budgetåret 1987/88 redovisas en vinst på 44,6 milj. kr. AMU-gruppen räknar för innevarande budgetår med ett visst överskott. För nästa budgetår bedöms det att AMU-gruppen genom fortsatta effektiviseringar kan uppnå besparingar som motsvarar 3 % av de fasta kostnaderna för den utbildningsverksamhet som säljs till arbetsmarknadsverket.

Anslaget bör som regeringen föreslagit anvisas med ett formellt belopp på 1 000 kr.

1988/89:AU11

AMU-gruppen: Bidrag till vissa driftutgifter

1987/88	Utgift	25 300 000	Reservation	0
1988/89	Anslag	21 300 000		
1989/90	Förslag	16 300 000		

Regeringen föreslår under punkt B 12 (s. 115–116) att riksdagen skall till AMU-gruppen: Bidrag till vissa driftutgifter för budgetåret 1989/90 anvisa ett reservationsanslag på 16 300 000 kr.

Från anslaget betalas kostnader dels för utvecklingsarbete, personalutbildning och marknadsföring som föranleds av omorganisationen av arbetsmarknadsutbildningen, dels eventuellt underskott vid Nordkalottens AMU-center. Anslaget skall årligen minskas med 5 milj. kr. när det gäller utvecklingsarbete, personalutbildning och marknadsföring.

Medelsberäkningen i propositionen lämnas av utskottet utan erinran.

AMU-gruppen: Investeringar

1987/88	Utgift	0	Reservation	30 000 000
1988/89	Anslag	15 000 000		
1989/90	Förslag	1 000		

Regeringen föreslår under punkt B 13 (s. 116–117) att riksdagen skall till AMU-gruppen: Investeringar för budgetåret 1989/90 anvisa ett förslagsanslag på 1 000 kr.

Detta anslag har avsett lån till AMU-gruppen för finansiering av sådan utrustning som skrivs av enligt en särskild plan som fastställts av AMU-styrelsen. Huvuddelen av den utrustning som AMU-gruppen anskaffar har emellertid finansierats genom avskrivningsmedel, och ifrågavarande anslag har inte utnyttjats.

I budgetpropositionen föreslås att anslaget görs om till ett förslagsanslag och ställs till AMU-styrelsens förfogande i form av tillskott av statskapitalet i stället för i form av investeringslån i det fall anskaffning av erforderlig utrustning inte kan finansieras genom avskrivningsmedel.

Det bör ankomma på regeringen att avgöra när anslaget får utnyttjas. Anslaget bör som regeringen föreslagit föras upp med ett formellt belopp på 1 000 kr.

Bidrag till vissa affärsverksinvesteringar

1987/88	Utgift	1 000
1988/89	Anslag	1 000
1989/90	Förslag	1 000

I enlighet med regeringens förslag under punkt B 17 (s. 120) bör anslaget som hittills uppföras med endast ett formellt belopp på 1 000 kr.

Utskottet hemställer

Riktlinjer för arbetsmarknadspolitiken

1. beträffande *förutsättningar för arbetsmarknadspolitiken*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:A204 yrkande 5 i motsvarande del, 1988/89:A255 yrkande 1 i motsvarande del, 1988/89:A276 yrkande 1 i motsvarande del och 1988/89:A285 yrkande 1 i motsvarande del,
2. beträffande *arbetsmarknadspolitikens inriktning*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:A204 yrkandena 2 och 5 i motsvarande del, 1988/89:A255 yrkandena 1 i motsvarande del, 2 och 3, 1988/89:A276 yrkande 1 i motsvarande del, 1988/89:A285 yrkandena 1 i motsvarande del, 3, 5 och 8 samt 1988/89:Sf370,

Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader

3. beträffande *arbetsmarknadsverkets organisation m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:A221, 1988/89:A276 yrkandena 4 och 6 samt 1988/89:A285 yrkande 14,
4. beträffande *sammansättningen av AMS styrelse*
att riksdagen avslår motion 1988/89:A285 yrkande 6,
5. beträffande *rekryteringen till hantverksyrkena*
att riksdagen avslår motion 1988/89:A243,
6. beträffande *arbetsförmedlingens arbete med att bereda de anställda inom Samhall anställning hos andra arbetsgivare*
att riksdagen avslår motion 1988/89:A254 yrkande 4,
7. beträffande *kontaktpersoner för pensionärer på arbetsförmedlingarna*
att riksdagen avslår motion 1988/89:A234,
8. beträffande *invandrarnas problem att komma in på arbetsmarknaden*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:A227, 1988/89:A240, 1988/89:A268, 1988/89:A285 yrkande 13, 1988/89:A286 och 1988/89:A288,
9. beträffande *medelsanvisning till Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader*
att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1988/89:A276 yrkande 5 och 1988/89:A285 yrkande 15 till Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader för budgetåret 1989/90 anvisar ett ramanslag på 1 995 428 000 kr.,
10. beträffande *avskrivning av lånefordran*
att riksdagen medger att regeringen får bemyndiga AMS att under budgetåret 1989/90 besluta om avskrivning av lånefordran uppkommen inom arbetsmarknadsverket under de förutsättningar som gäller för budgetåret 1988/89,
11. beträffande *inkomster av annonser m.m.*
att riksdagen godkänner regeringens förslag om utnyttjande av inkomster,

12. beträffande *nya riktlinjer för flyttningsbidragen m.m.*
att riksdagen avslår motion 1988/89:A489 yrkande 19 i motsvarande del,
13. beträffande *merkostnadsbidraget*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:A225 yrkande 7 och 1988/89:A489 yrkande 18,
14. beträffande *bidraget för medflyttande*
att riksdagen avslår motion 1988/89:A489 yrkande 17 i motsvarande del,
15. beträffande *avskrivning av den årliga studiemedelsavgiften*
att riksdagen avslår motion 1988/89:A489 yrkande 17 i motsvarande del,
16. beträffande *flyttningsbidrag för kvinnor vid återflyttning till glesbygdskommuner*
att riksdagen avslår motion 1988/89:A460 yrkande 5,
17. beträffande *flyttningsbidrag i samband med tandläkares AT-tjänstgöring*
att riksdagen avslår motion 1988/89:A239,
18. beträffande *medelsanvisning till Arbetsmarknadsservice*
att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del och med avslag på motion 1988/89:A489 yrkande 19 i motsvarande del till Arbetsmarknadsservice för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 227 601 000 kr.,

Arbetsmarknadsutbildning

19. beträffande *arbetsmarknadsutbildningens inriktning m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:A255 yrkande 4 och 1988/89:A285 yrkande 9,
20. beträffande *grundutbildning för pressfotografer*
att riksdagen avslår motion 1988/89:A220,
21. beträffande *utbildning för vårdpersonal inom hemtjänsten*
att riksdagen avslår motion 1988/89:A260,
22. beträffande *utbildning för avbytare i jordbruket*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:A284 och 1988/89:Jo214 yrkandena 3 och 4,
23. beträffande *körkortsutbildning för kvinnor i glesbygd*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:A233 och 1988/89:A460 yrkande 6,
24. beträffande *antalet utbildningsplatser inom det reguljära utbildningsväsendet m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:A247, 1988/89:A265, 1988/89:A276 yrkande 9 i motsvarande del och 1988/89:A285 yrkande 18 i motsvarande del,
25. beträffande *yrkesförberedande praktik inom försvaret*
att riksdagen godkänner det i propositionen framlagda förslaget om avveckling av den yrkesförberedande praktiken inom försvaret,
26. beträffande *bidrag till utbildning inom den offentliga sektorn*
att riksdagen avslår motion 1988/89:A285 yrkande 16,

27. beträffande *ökad företagsutbildning i Skaraborgs län för utveckling av små och medelstora företag* 1988/89:AU11

att riksdagen avslår motion 1988/89:A257,

28. beträffande *medelsanvisning till Arbetsmarknadsutbildning*
att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del och med avslag på motion 1988/89:A285 yrkande 17 till Arbetsmarknadsutbildning för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 2 469 234 000 kr.,

Kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag

29. beträffande *lokalisering av KAS-administrationen*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:A211 och 1988/89:A406,

30. beträffande *lagförslagen*
att riksdagen antar de i propositionen framlagda förslagen till
1. lag om ändring i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring,
2. lag om ändring i lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd,

31. beträffande *statsbidraget till KAS*
att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del avslår motion 1988/89:A276 yrkande 11 i motsvarande del,

32. beträffande *medelsanvisning till Kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag*
att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del och med avslag på motion 1988/89:A276 yrkandena 9 och 11 i motsvarande delar och motion 1988/89:A285 yrkande 18 i motsvarande del till Kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 3 914 132 000 kr.,

33. beträffande *balansering av avgiftsmedel mot statsbudgeten*
att riksdagen avslår motion 1988/89:A276 yrkande 10,

34. beträffande *överföring av avgiftsmedel till statsbudgeten*
att riksdagen avslår motion 1988/89:A276 yrkande 12,

35. beträffande *ökade egenavgifter m.m. i arbetslöshetsförsäkringen*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:A283 och 1988/89:A754,

36. beträffande *en allmän arbetslöshetsförsäkring*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:A204 yrkande 4, 1988/89:A219 och 1988/89:A285 yrkande 10,

37. beträffande *inträde i arbetslöshetskassa*
att riksdagen avslår motion 1988/89:A215,

Sysselsättningskapande åtgärder m.m.

38. beträffande *rekryteringsstöd*
att riksdagen med avslag på motion 1988/89:A276 yrkande 8 godkänner förslaget i propositionen att avveckla rekryteringsstödet för svårplacerade,

39. beträffande *statsbidrag till sysselsättningskapande åtgärder*
att riksdagen avslår motion 1988/89:A285 yrkande 19,

40. beträffande *yttrande från den fackliga organisationen vid ansökan om arbetsmarknadspolitiskt stöd*
att riksdagen avslår motion 1988/89:A203,

41. beträffande *utnyttjande av AMS-medel inom kulturområdet*
att riksdagen avslår motion 1988/89:A261 yrkande 1,
42. beträffande *landskapsvård i samband med arbetsmarknadspolitiska insatser*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:A205 och 1988/89:A407 yrkande 4,
43. beträffande *ofrivillig deltidsarbetslöshet*
att riksdagen avslår motion 1988/89:A804 yrkande 4,
44. beträffande *utvecklingsinsatser i östra Norrbotten*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:A253 och 1988/89:A407 yrkande 2,
45. beträffande *teknisk utveckling vid små och medelstora företag i Västernorrlands län*
att riksdagen avslår motion 1988/89:A404,
46. beträffande *Demografiska databasen och excerperingscentralerna i Pajala, Jokkmokk och Jörn*
att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:A258 och 1988/89:A264 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
47. beträffande *starta-eget-bidrag till jordbrukare*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo214 yrkande 2,
48. beträffande *översyn av möjligheterna att förlänga tiden för starta-eget-bidrag*
att riksdagen avslår motion 1988/89:A202,
49. beträffande *reglerna för strukturstöd till byggnadsarbetare*
att riksdagen avslår motion 1988/89:A285 yrkande 12,
50. beträffande *stöd för flyktingar i Värmlands län*
att riksdagen avslår motion 1988/89:A249,
51. beträffande *medelsanvisning till Sysselsättningskapande åtgärder*
att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del samt med avslag på motion 1988/89:A285 yrkande 20 till Sysselsättningskapande åtgärder för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 1 891 000 000 kr.,
52. beträffande *lagen (1971:1204) om byggnadstillstånd m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:A217, 1988/89:A231, 1988/89:A259, 1988/89:A287 och 1988/89:A459,
53. beträffande *medelsanvisning till Statsbidrag till frivilliga försvarsorganisationer*
att riksdagen med anledning av propositionen i motsvarande del till Statsbidrag till frivilliga försvarsorganisationer för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 17 310 000 kr.,
54. beträffande *medelsanvisning till Arbetsmarknadsverket: Anskaffning av utrustning*
att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del till Arbetsmarknadsverket: Anskaffning av utrustning för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 10 000 000 kr.,
55. beträffande *avveckling av tillfälligt sysselsättningsbidrag*
att riksdagen godkänner regeringens förslag om avveckling av det

tillfälliga sysselsättningsbidraget för textil- och konfektionsindustrierna,

1988/89:AU11

56. beträffande *medelsanvisning till Tillfälligt sysselsättningsbidrag för textil- och konfektionsindustrierna*

att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del till Tillfälligt sysselsättningsbidrag för textil- och konfektionsindustrierna för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 20 000 000 kr.,

57. beträffande *medelsanvisning till AMU-gruppen: Uppdragsverksamhet*

att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del till AMU-gruppen: Uppdragsverksamhet för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr.,

58. beträffande *medelsanvisning till AMU-gruppen: Bidrag till vissa driftutgifter*

att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del till AMU-gruppen: Bidrag till vissa driftutgifter för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 16 300 000 kr.,

59. beträffande *medelsanvisning till AMU-gruppen: Investeringar*
att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del till AMU-gruppen: Investeringar för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr.,

60. beträffande *medelsanvisning till Bidrag till vissa affärsverksinvesteringar*

att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del till Bidrag till vissa affärsverksinvesteringar för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr.

Stockholm den 7 mars 1989

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Lars Ulander

Närvarande: Lars Ulander (s), Elver Jonsson (fp), Kjell Nilsson (s), Sonja Rembo (m), Lahja Exner (s), Anders G Högmark (m), Gustav Persson (s), Sten Östlund (s), Bo Nilsson (s), Mona Saint Cyr (m), Charlotte Branting (fp), Kersti Johansson (c), Lars-Ove Hagberg (vpk), Anna Horn af Rantzien (mp), Monica Öhman (s), Göran Engström (c) och Bengt-Ola Rytter (s).

Reservationer

1. Förutsättningar för arbetsmarknadspolitiken (mom. 1)

Elver Jonsson (fp), Sonja Rembo (m), Anders G Högmark (m), Mona Saint Cyr (m), Charlotte Branting (fp), Kersti Johansson (c) och Göran Engström (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "Utskottet vill" och på s. 15 slutar med "och A255 (vpk)" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motionerna A285 (m), A204 (fp) och A276 (c) att det fordras en omläggning av den förda politiken så att en god ekonomisk utveckling främjas och en långsiktigt positiv sysselsättningsutveckling därmed underlättas. En positiv utveckling måste komma hela landet till del, om inte problem skall uppstå såväl i storstadsområdena som i glesbygden. Utskottet vill framhålla att en väsentlig förutsättning för en tillväxtfrämjande politik är att staten respekterar hushållens och företagens krav på stabila spelregler. En god arbetsmarknad förutsätter en god produktivitet utveckling såväl i företag som inom den offentliga sektorn.

De grundproblem som den svenska ekonomin har brottats med under lång tid har inte förändrats till det bättre. Inflations- och löneökningstakten fortsätter att stiga, samtidigt som produktivitet utvecklingen är svag och den regionala utvecklingen är ojämn. Arbetsmarknaden är i obalans och på många håll överhettad. Delar av industrin slår i kapacitetstaket. Flera branscher rapporterar brist på arbetskraft.

Därmed drivs löneökningstakten upp ytterligare. Vid en internationell konjunkturnedgång kommer svenska företag och svensk ekonomi att drabbas hårdare än konkurrentländerna.

Den förda politiken har kraftigt förstärkt de regionala obalanserna och medfört betydande regionala skillnader i arbetslöshetstalen. Ett stort antal människor befinner sig utanför den reguljära arbetsmarknaden – trots en långvarig högkonjunktur har kostnaderna för arbetslöshetsersättningar och kontant arbetsmarknadsstöd ökat kraftigt. Detta är en oroande utveckling enligt utskottets uppfattning.

Motionärerna pekar vidare på betydelsen av att den ekonomiska politiken inriktas på att undanröja utvecklings- och tillväxthinder. Detta gäller bl.a. skattepolitiken som bör utformas så att arbetsutbudet kan främjas och de mindre företagen kan utvecklas på ett positivt sätt. Såväl inom som fristående från den offentliga sektorn måste privata entreprenörer och kooperativa alternativ främjas. Detta ger ökad valfrihet, ökad konkurrens och möjlighet till effektivitetsjämförelser samt positiva erfarenhetsutbyten.

Med denna politik skapas bättre förutsättningar för att bryta nuvarande uppdelning i mans- och kvinnoyrken. Kvinnors och mäns olika erfarenheter bör utnyttjas bättre; inte minst i situationer med arbetskraftsbrist är det viktigt att använda alla resurser på ett effektivt sätt.

Vad utskottet anfört i anslutning till motionerna A204, A276 och A285 om förutsättningarna för arbetsmarknadspolitiken bör ges regeringen till känna. Motion A255 (vpk) avstyrks i motsvarande del.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *förutsättningar för arbetsmarknadspolitiken*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:A204 yrkande 5 i motsvarande del, 1988/89:A276 yrkande 1 i motsvarande del och 1988/89:A285 yrkande 1 i motsvarande del samt med avslag på motion 1988/89:A255 yrkande 1 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "Utskottet vill" och på s. 15 slutar med "och A255 (vpk)" bort ha följande lydelse:

Utskottet ställer sig bakom vad som anförs om den ekonomiska politiken i motion A255 (vpk). Regeringens politik fortsätter att utvecklas på kapitalets villkor. Arbetarrörelsens bas har sopats undan varför samhällets utveckling och framtid hotar att undergrävas.

Den förda ekonomiska politiken har inneburit ett accepterande av viss permanent arbetslöshet och utsortering från arbetsmarknaden med fortsatt regional obalans. Som exempel kan nämnas:

- Stora förluster av jobb i Sverige på grund av kapitalets exportinriktning.
- Otillräckliga investeringar i svenskt näringsliv vilket undergräver sysselsättningen på sikt.
- Den nya tekniken.
- Strypningen av den offentliga sektorn.
- Medel för att förhindra arbetslösheten som t.ex. sextimmarsdagen används inte.
- Regionalpolitiken underordnas kapitalets strukturomvandling och dess koncentrationssträvanden.
- Arbetsmiljön försämras.

Som vpk:s företrädare har framhållit i finansutskottets betänkande 1988/89:FiU20 anser utskottet att den av regeringen förordade ekonomiska politiken i alltför hög grad ägnas löneutvecklingen och dess betydelse för inflationen. De ekonomisk-politiska förslagen tar i alltför liten del sikte på ett rationellt utnyttjande av de samlade resurserna. Trots att överhettningstendenser kan skönjas inom vissa delar av ekonomin kvarstår det faktum att de regionala problemen har förstärkts och att den offentliga sektorns vitala delar brottas med stora ekonomiska problem.

Det finns anledning att befara att de som inte får så stort utbyte av de planerade marginalskatteminskningarna är grupper som redan tidigare har halkat efter när vinstårens överskott fördelats. Dessa grupper tvingas därför kompensera sig både för fördelningsorättvisorna och de nya orättvisa skatteskalorna.

Den kritik som utskottet redovisat när det gäller regeringens ekonomiska politik kan i samma höga grad riktas mot den politik som förordas i de borgerliga partiernas motioner A204 (fp), A276 (c) och A285 (m). Dessa tre motioner avstyrks därför i aktuella delar.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *förutsättningar för arbetsmarknadspolitiken* att riksdagen med bifall till motion 1988/89:A255 yrkande 1 i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1988/89:A204 yrkande 5 i motsvarande del, 1988/89:A276 yrkande 1 i motsvarande del och 1988/89:A285 yrkande 1 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar med "Utskottet ställer" och på s. 20 slutar med "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Grundläggande är den ekonomiska politik som förs i landet. I likhet med vad moderata samlingspartiets företrädare i finansutskottet har anfört (1988/89:FiU20) anser utskottet att målet är att öka den enskildes frihet och välfärd. Detta förutsätter god ekonomisk tillväxt, stabila priser och arbete åt alla som vill arbeta. Vidare måste tillväxthindren avlägsnas, bl.a. genom en ordentlig sänkning av marginalskatterna och en sänkning av bolagsskatten. Utskottet vill också framhålla vikten av att ekonomins spelregler hålls någorlunda stabila över tiden.

Som anförs i moderata samlingspartiets motion A285 måste arbetsmarknadspolitikens inriktning vara att skapa en flexibel arbetsmarknad och att hjälpa enskilda arbetslösa. I högre grad än tidigare bör politiken inriktas på att underlätta arbetsmarknadens funktion och på att skapa ökad rörlighet. Bland de statliga insatserna är arbetsmarknadsutbildning det mest verksamma medlet.

En av de viktigaste uppgifterna för svensk arbetsmarknadspolitik är att mobilisera den arbetskraftspotential som finns och häva de nuvarande utslagningseffekterna. Här kan bl.a. nämnas de arbetslösa och de undersysselsatta, vissa invandrare och de som är frånvarande på grund av förtidspensioneringar, arbetsskador och långtidssjukskrivningar. En faktor som kan bidra till att minska utbudet av arbetskraft är de samlade effekterna av olika socialförsäkringssystem. Det finns anledning att anta att en orsak till dagens höga sysselsättningsstal är att anställningar har tvingats fram för att kompensera den höga frånvaron på arbetsplatserna.

Även en liten minskning av antalet personer utanför arbetskraften skulle ge såväl samhällsekonomiska vinster som ökad livskvalitet till de människor som både vill och kan arbeta. Därför bör riksdagen av regeringen begära en utredning av socialförsäkringssystemens effekter på arbetsutbudet.

Den offentliga sektorns arbetsmarknad är omfattande och påverkar sysselsättningsituationen i hela landet. Många är på grund av monopolsituationen hänvisade till en enda arbetsgivare. Beträffande de kvinnligt dominerade sektorerna inom främst vård och utbildning försämras produktivitetens utvecklingen genom vantrivsel och arbetsmiljöproblem. Enligt utskottets uppfattning måste arbetsmarknaden för de offentliganställda breddas genom att de offentliga servicemonopolen bryts upp.

Utskottet har med tillfredsställelse konstaterat att verksamheten inom AMV under senare år effektiviserats. Inom de ramar som statsmakterna drar upp för verksamheten har AMV nu bättre möjligheter att snabbt fatta beslut och sätta in rätta arbetsmarknadsåtgärder. Denna förändringsprocess måste fortgå samtidigt som effektivitetsförbättringarna även bör kunna leda till en personalmässigt sett mindre organisation.

Enligt utskottets uppfattning finns det ingenting som talar för att arbetsförmedling fungerar bäst i form av ett offentligt monopol. Snarare är förhållandet det motsatta. Såväl arbetsförmedlingsmonopolet som den obligatoriska platsanmälan bör därför avskaffas.

Sammanfattningsvis ansluter sig utskottet till den övergripande syn beträffande arbetsmarknadspolitiken som framförs i moderata samlingspartiets kommittémotioner A285 och Sf370. Med utskottets ställningstagande bör övriga i sammanhanget behandlade motioner lämnas utan åtgärd.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *arbetsmarknadspolitikens inriktning*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:A285 yrkandena 1 i motsvarande del, 3, 5 och 8 samt 1988/89:Sf370 samt med avslag på motionerna 1988/89:A204 yrkandena 2 och 5 i motsvarande del, 1988/89:A255 yrkandena 1 i motsvarande del, 2 och 3 samt 1988/89:A276 yrkande 1 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

4. Arbetsmarknadspolitikens inriktning (mom. 2)

Elver Jonsson och Charlotte Branting (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar med "Utskottet ställer" och på s. 20 slutar med "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till uppfattningen i folkpartiets motion A204 att målet är full sysselsättning och att arbetslöshet inte kan accepteras som medel för att uppnå andra mål. Utskottet vill också framhålla att grunden för politiken är en positiv inställning till fortsatt ekonomisk omvandling och utveckling.

Som framhålls i motionen gäller det nu att höja effektiviteten på arbetsmarknaden. I rådande arbetsmarknadsläge med brist på arbetskraft inom flera sektorer är det av stor vikt att tillgängliga arbetskraftsresurser kan sysselsättas på ett rationellt sätt. Man måste också sträva efter att introducera ny teknik på ett sådant sätt att arbetsplatserna klarar en situation med minskande årskullar i de aktiva åldrarna.

Med hänsyn till arbetskraftsbristen vill utskottet framhålla behovet av åtgärder som höjer arbetsutbudet. I detta sammanhang är det givet att försiktighet måste iaktas när det gäller reformer som minskar arbetsutbudet.

Som folkpartiets företrädare har anför i finansutskottets betänkande 1988/89:FiU20 anser utskottet att en omfattande skattereform är nödvändig. Såväl det totala skattetrycket som marginalskatterna bör sänkas för att bl.a. skapa bättre förutsättningar för avtalsförhandlingarna och främja ett ökat arbetsutbud.

Arbetsmarknadens effektivitet och flexibilitet främjas också av en öppnare arbetsmarknad. Det kan inte vara rimligt att företag konsekvent hindras att rekrytera arbetskraft utifrån om den inte finns att tillgå inom landet. Enligt utskottets uppfattning bör man sträva efter en stor öppenhet för arbetskraftsrörlighet både till och från Sverige.

Utskottet vill ansluta sig till uppfattningen i motion A204 att en effektiv förmedling bör leda till att behovet av andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder minskar. AMS har under senare år genomfört ett förnyelsearbete som innebär ökad service till både företag och arbetssökande. Förändringsarbetet får dock inte innebära att arbetsförmedlingen tar över uppgifter som

å ligger företagen; inte heller att förmedlingarna förlorar insikten att deras främsta uppgift är att hjälpa arbetslösa till arbete. Utskottet vill samtidigt framhålla att en ökad mångfald inom förmedlingsområdet inte står i konflikt med kraven på en effektiv offentlig arbetsförmedling.

Huvudinriktningen skall vara den s.k. arbetslinjen. För den ofrivilliga arbetslöshet som trots allt kan uppträda finns det starka skäl att införa en allmän arbetslöshetsförsäkring.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet vad som anförs i aktuella delar av motion A204 om riktlinjer för arbetsmarknadspolitiken. Övriga i sammanhanget behandlade motioner avstyrks i tillämpliga delar.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *arbetsmarknadspolitikens inriktning*
att riksdagen med bifall till motion 1988/89:A204 yrkandena 2 och 5 i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1988/89:A255 yrkandena 1 i motsvarande del, 2 och 3, 1988/89:A276 yrkande 1 i motsvarande del, 1988/89:A285 yrkandena 1 i motsvarande del, 3, 5 och 8 samt 1988/89:Sf370 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

5. Arbetsmarknadspolitikens inriktning (möm. 2)

Kersti Johansson och Göran Engström (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar med "Utskottet ställer" och på s. 20 slutar med "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill i likhet med centerpartiets motion A276 betona att arbetsmarknadsinsatserna måste inriktas på att ge förutsättningar för arbete och utbildning över hela landet. Den internationellt betingade högkonjunkturen måste utnyttjas för att främja kapacitetsutnyttjande och ökad sysselsättning i alla regioner. Män och kvinnor bör ha samma möjligheter och samma rätt till utveckling på arbetsmarknaden. "Arbetslinjen" bör även gälla för de arbetshandikappade. Både för den enskilde arbetshandikappade och för samhället har deltagande i arbetslivet en positiv betydelse.

Småföretagen intar en nyckelroll för sysselsättningen. Enligt utskottets uppfattning ger en satsning på småföretagen ett mer varaktigt resultat än kortsiktiga arbetsmarknadspolitiska åtgärder i AMS regi. För att säkra framtiden måste samhället bättre hantera nyföretagandet, små- och egenföretagandet, entreprenörskapet och kunskapsuppbyggnaden över hela landet.

I ett läge med arbetskraftsbrist i många yrken och i flera regioner talar ekonomiska och sociala skäl för att inrikta arbetsmarknadspolitiken mot att ge arbetssökande arbete eller utbildning framför kontantstöd. De lokala arbetsförmedlarna måste aktivt verka för att anvisat arbete tas på hemorten. Med en sådan politik bör nuvarande besvärliga vakanslägen inom vård, service och tillverkning förbättras. Det gäller att driva en regional-, närings- och utbildningspolitik som stimulerar och utvecklar arbetsmarknaden över hela landet. Förslag läggs på olika områden i syfte att bredda arbetsmarknaden och skapa fler arbetstillfällen.

Sådana förslag gäller bl.a.

- regionalpolitiska satsningar genom uppräknig av länsanslagen
- särskilda medel för att främja landsbygdens utveckling
- ett tioårigt program för förstärkning av grusvägar
- återförande av del av vinst från vattenkraften till de regioner där den produceras
- ökad kommunal skatteutjämning
- ökat bostadsbyggande, inte minst av ungdomsbostäder, samt upprustning av va-nätet
- betydande satsningar på småföretagsamheten bl.a. genom sänkta arbetsgivaravgifter m.m.

Dessa offensiva satsningar beräknas till mer än 5 miljarder kronor.

Förslag som har lagts av centerpartiet leder till att arbetslösheten minskar. Överskottet i arbetslöshetsförsäkringen för år 1989 kan därför beräknas uppgå till drygt 5 miljarder kronor. Enligt utskottets uppfattning bör en del av dessa medel kunna utnyttjas för att finansiera de ovan nämnda offensiva satsningarna.

Sammanfattningsvis leder den förordade politiken till en minskad arbetslöshet, högre produktivitet, en bättre regional balans och en jämnare fördelning av välfärden. Handikappade personer kommer i större utsträckning ut i arbetslivet. Hela Sveriges ekonomi gynnas av denna politik.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet vad som anförs i motion A276 (c) i fråga om arbetsmarknadspolitikens inriktning. Övriga i sammanhanget behandlade motioner avstyrks i tillämpliga delar.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. *beträffande arbetsmarknadspolitikens inriktning*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:A276 yrkande 1 i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1988/89:A204 yrkandena 2 och 5 i motsvarande del, 1988/89:A255 yrkandena 1 i motsvarande del, 2 och 3, 1988/89:A285 yrkandena 1 i motsvarande del, 3, 5 och 8 samt 1988/89:Sf370 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

6. Arbetsmarknadspolitikens inriktning (mom. 2)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar med "Utskottet ställer" och på s. 20 slutar med "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i vpk-motionen A255 att allas rätt till ett meningsfullt arbete i en god miljö är en huvudfråga för dagens samhällsutveckling. Det är en orimlig utveckling att arbetsmarknaden kännetecknas av brist på folk till industri och vårdsektor samtidigt som många utsorteras från arbetslivet genom den totala arbetsmiljöns effekter.

Arbetsmarknadspolitikerna måste utgå från att en lågkonjunktur innebär arbetslöshet och ytterligare regional obalans. En alternativ politik måste se över sårbarheten i det svenska näringslivet. Statsföretag, löntagarfonder, regionalpolitik m.m. måste omvandlas till redskap för en arbetsskapande politik.

Enligt utskottets uppfattning bör målet om arbete åt alla förverkligas i samklang med social nytta, bra miljö, regional balans och ett samhälle utan utslagning och klassklyftor. Därför bör ett nationellt industrialiseringsprogram i samhällelig regi upprättas, med sikte på att ge industrin en ny struktur. En allmän arbetstidsförkortning är också ett led i en politik om arbete åt alla förutom att denna åtgärd även tillgodoser väsentliga sociala behov.

AMS är förvaltaren av dagens arbetsmarknadspolitik. Den s.k. serviceinriktningen hos AMS är att se som service åt företagen och näringslivet – inte åt de arbetslösa. Tesen att arbetsgivare som får en snabb och bra service från arbetsförmedlingen skulle bli mer disponerade att anställa sökande i utsatta positioner stämmer inte med verkligheten. Tvärtom tenderar arbetsgivarna att ta ett allt mindre ansvar för de utsatta grupperna. Enligt utskottets uppfattning är det nödvändigt att samhället går in för att konsekvent tillämpa främjandelagen, jämställdhetslagen, arbetsmiljölagen osv.

Utskottet ansluter sig till förslaget i motion A255 (vpk) om en kraftig satsning inom den offentliga sektorn. Syftet är att förbättra arbetsmiljön, öka personaltätheten och värdera upp arbetena inom vård, omsorg och skola. Under det första budgetåret bör 2 miljarder kronor anslås till ett sådant program i form av statsbidrag till kommuner och landsting.

Det anförda innebär ett tillstyrkande av motion A255 i fråga om arbetsmarknadspolitikens inriktning m.m. Övriga i sammanhanget behandlade motioner bör lämnas utan bifall.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *arbetsmarknadspolitikens inriktning*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:A255 yrkandena 1 i motsvarande del, 2 och 3 samt med avslag på motionerna 1988/89:A204 yrkandena 2 och 5 i motsvarande del, 1988/89:A276 yrkande 1 i motsvarande del, 1988/89:A285 yrkandena 1 i motsvarande del, 3, 5 och 8 samt 1988/89:Sf370 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

7. Arbetsmarknadspolitikens inriktning (mom. 2, motiveringen)

Anna Horn av Rantzen (mp) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar med "Utskottet ställer" och på s. 20 slutar med "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i målet "arbete åt alla" med den reflexionen att detta mål också gömmer en problematisk verklighet. Utskottet konstaterar att i ett land med Sveriges höga levnadsomkostnader tvingas ibland båda parter i ett hushåll att skaffa sig lönearbete för att få tillräckliga inkomster. Kanske hade man hellre velat ha kortare arbetstid för att bättre kunna ta hand om barn och hushåll, arbeta ideellt eller med konstnärlig verksamhet.

Det informella arbetet, vilket kommer att få allt större betydelse, bör enligt utskottets uppfattning ses som en tillgång och ett komplement till lönearbetet. Det är fråga om viktiga humanitära och livsfrämjande insatser för nuet och för framtiden. I linje därmed borde termen "full sysselsättning" ersättas med "meningsfullt arbete". En god avvägning mellan lönearbete och

informellt arbete, understött genom skattelättnader, skulle kunna medföra en minskning av många problem som stress, ungdomsbrottslighet, vantrivsel och ansvarslöshet.

Att andelen heltidsarbetande kvinnor har ökat och att pensionärerna nu ses som en arbetskraftsresurs får inte ges en ensidigt positiv betoning. Det skall finnas utrymme för att *inte vilja* såväl som att *vilja* och ha möjlighet att delta i lönearbetet.

Den ökande sjukfrånvaron inger utskottet oro. En sannolik orsak till sjukfrånvaron är det dubbelarbete som många kvinnor (och män) tvingas klara av ekonomiska skäl. Enligt utskottets uppfattning bör samhället bättre ta till vara de anställdas initiativkraft och arbetsglädje genom att uppmuntra en alternativ norm med fritt vald kortare arbetstid i kombination med skattefritt arbete inom den informella sektorn.

Med det anförda avstyrker utskottet behandlade motioner i aktuella delar.

8. Arbetsmarknadsverkets organisation m.m. (mom. 3)

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 22 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "bland invandrare" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i moderata samlingspartiets kommittémotion A285 att den pågående förändringsprocessen måste fortgå och i framtiden leda till en mindre men effektivare och mer flexibel organisation. Arbetsmarknadsverket har i dag inom central förvaltning, länsförvaltning och arbetsförmedling ca 7 800 årsarbetare. Den siffran bör ställas i relation till ca 125 000 öppet arbetslösa. Mot denna bakgrund bör arbetsmarknadsverket kunna minska sin personal på sätt som anförts i motionen.

Utskottet kan inte dela regeringens uppfattning att det behövs 50 extra tjänster under nästa budgetår för att förstärka förmedlingsinsatserna för hjälp åt flyktingar och andra invandrare som vistas på mottagningsförläggningar att komma in på arbetsmarknaden. Denna uppgift bör som framhålls i motion A285 (m) arbetsförmedlingen klara av inom ramen för ordinarie resurser med hänsyn till det mer gynnsamma läget på arbetsmarknaden i stort.

Vad utskottet har anförts om arbetsmarknadsverkets organisation kan sägas tillgodose kraven på personalminskning i motion A276 (c). Övriga i sammanhanget upptagna motionsyrkanden avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *arbetsmarknadsverkets organisation m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:A285 yrkande 14, med anledning av motion 1988/89:A276 yrkande 4 samt med avslag på propositionen i motsvarande del och motionerna 1988/89:A221 och 1988/89:A276 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anförts.

Kersti Johansson och Göran Engström (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 22 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "bland invandrare" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill i likhet med vad som anförs i centerpartiets partimotion A276 framhålla betydelsen av att decentraliseringen av AMS fortsätter. Antalet anställda på centrala AMS och länsarbetsnämnderna bör kunna minska med ytterligare 300 tjänster.

Det är vidare enligt utskottets mening angeläget att arbetsförmedlingen aktivt och kontinuerligt undersöker vilka arbeten som finns att tillgå och inte enbart är mottagare av uppgifter om tillgängliga arbeten.

Vad utskottet anfört om personalminskning bör även kunna tillgodose kraven härpå i motion A285 (m). Motion A221 avstyrks.

Vad utskottet anfört om decentralisering inom arbetsmarknadsverket och arbetsförmedlingen bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *arbetsmarknadsverkets organisation m.m.* att riksdagen med bifall till motion 1988/89:A276 yrkandena 4 och 6, med anledning av motion 1988/89:A285 yrkande 14 samt med avslag på motion 1988/89:A221 ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

10. Sammansättningen av AMS styrelse (mom. 4)

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 22 börjar med "Utskottet har vid" och slutar med "föreliggande del" bort ha följande lydelse:

Som anförs i moderata samlingspartiets kommittémotion A285 (m) i aktuell del har parterna på arbetsmarknaden en helt dominerande roll i AMS styrelse. Det är knappast lämpligt att samma parter som sluter avtal på arbetsmarknaden och därmed påverkar sysselsättningen också har ett dominerande inflytande i AMS styrelse och därmed direkt påverkar inriktningen och omfattningen av de offentliga åtagandena för att motverka arbetslöshet. Parternas möjligheter att utöva inflytande och bidra med kunskaper och erfarenheter kan tryggas på annat sätt än genom direkt styrelserepresentation. Styrelsen bör därför rekryteras utanför den krets av arbetsmarknadsparter som nu dominerar styrelsen.

Vad utskottet med tillstyrkan av motion A285 (m) i aktuell del anfört om sammansättningen av AMS styrelse bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *sammansättningen av AMS styrelse* att riksdagen med bifall till motion 1988/89:A285 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

11. Rekryteringen till hantverksyrkena (mom. 5)

1988/89:AU11

Elver Jonsson och Charlotte Branting (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 23 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Hantverket är relativt okänt på arbetsförmedlingarna och inom länsarbetsnämnderna, framhåller folkpartiet i sin kommittémotion A243. Utskottet anser därför i likhet med folkpartiet att regeringen bör låta se över frågan hur rekryteringen till hantverksyrkena skall kunna förstärkas. Vid en sådan översyn bör särskilt beaktas att yrkesrådgivning och arbetsförmedling är viktiga målgrupper.

Vad utskottet med tillstyrkan till motion A243 (fp) anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *rekryteringen till hantverksyrkena*
att riksdagen med bifall till motion 1988/89:A243 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

12. Arbetsförmedlingens arbete med att bereda de anställda inom Samhall anställning hos andra arbetsgivare (mom. 6)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 23 som börjar med "Det rådande" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Det finns fortfarande stora grupper som behöver den arbetsträning som Samhall kan ge men som ännu inte har kunnat beredas anställning där. Detta talar enligt utskottets mening i och för sig för en utökning av antalet anställda. Om andelen som övergår till anställning hos andra arbetsgivare i väsentlig grad kan ökas skapas också utrymme för att ta emot nya anställda. Utskottet är därför i likhet med vänsterpartiet kommunisterna berett att acceptera ett oförändrat antal anställda med funktionsnedsättning inom Samhall. Detta förutsätter emellertid enligt utskottets uppfattning att arbetet på att bereda anställda inom Samhall anställning hos andra arbetsgivare prioriteras.

Vad utskottet sålunda anfört med tillstyrkan till motion A254 i aktuell del bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *arbetsförmedlingens arbete med att bereda de anställda inom Samhall anställning hos andra arbetsgivare*
att riksdagen med bifall till motion 1988/89:A254 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

13. Invandrarnas problem att komma in på den svenska arbetsmarknaden (mom. 8)

1988/89:AU11

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 25 börjar med "Utskottet har" och på s. 26 slutar med "vinna bifall" bort ha följande lydelse:

Det finns enligt utskottets uppfattning anledning att särskilt uppmärksamma de höga arbetslöshetstalen bland de utländska arbetstagarna på den svenska arbetsmarknaden. Arbetslöshetssiffrorna visar att invandrare – även under en högkonjunktur – möter speciella problem på arbetsmarknaden.

Utskottet anser i likhet med motion A285 (m) att bristande kunskaper i svenska språket är ett avgörande hinder för invandrare att komma in på arbetsmarknaden. Invandrar- och arbetsmarknadsmyndigheter måste intensifiera sina ansträngningar att undanröja detta hinder för att ge invandrarna bättre förutsättningar att få fast fot på arbetsmarknaden.

Bland de utländska medborgarnas och särskilt bland flyktingarna är många välutbildade. Högutbildade flyktingar som har kommit till Sverige under senare år möter stora svårigheter att få acceptans på den utbildning de har fått i hemlandet. Ofta möter de en tvivlande inställning till kvaliteten på och användbarheten av sin utbildning på grund av svårigheter att utvärdera och jämföra utbildningar i olika länder.

Även om det är mycket viktigt att utvärdera och jämföra utbildningar är det enligt utskottets uppfattning inte realistiskt att tro att man enbart härigenom skall kunna lösa problem med arbetsgivares bristande tilltro till okända läroanstalter. För att höja sin trovärdighet inför potentiella arbetsgivare måste en arbetslös invandrarakademiker med utländsk utbildning få hjälp. Även för denna grupp måste därför arbetsmarknadsmyndigheterna hjälpa till med språkräning. Provanställning är en annan åtgärd som myndigheterna kan medverka till genom att tiden för en sådan anställning förlängs till ett år. Slutligen vill utskottet peka på det värdefulla i att ge dessa personer möjlighet att genom objektiva tester visa sina kunskaper. Förutsättningarna för ett system med tester bör undersökas av arbetsmarknadsverket.

Med det anförda tillstyrker utskottet motion A285 (m) i föreliggande del. Utskottets ställningstagande tillgodoser även motion A288 (m).

Övriga motioner som i olika delar kan sägas ha samma syfte bör inte påkalla någon riksdagens åtgärd.

Vad utskottet sålunda anført bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *invandrarnas problem att komma in på den svenska arbetsmarknaden*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:A285 yrkande 13, med anledning av motion 1988/89:A288 samt med avslag på motionerna 1988/89:A227, 1988/89:A240, 1988/89:A268 samt 1988/89:A286 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført.

14. Invandrarnas problem att komma in på den svenska arbetsmarknaden (mom. 8)

1988/89:AU11

Elver Jonsson och Charlotte Branting (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 25 börjar med "Utskottet har" och på s. 26 slutar med "vinna bifall" bort ha följande lydelse:

Det är enligt utskottets mening slöseri med mänskliga resurser att invandrade akademiker inte har fått bättre möjligheter att erhålla anställningar som de är kvalificerade för. Liknande synpunkter framförs i motion A227 (fp). Enligt vad utskottet har inhämtat torde minst hälften av de invandrade akademikerna vara sysselsatta med arbetsuppgifter som ligger långt under deras utbildnings- och kunskapsnivå. Detta gäller även många invandrare som varit bosatta i Sverige under lång tid och även har skaffat sig viss svensk utbildning.

Det saknas för närvarande uppgifter om hur många invandrade akademiker det finns i Sverige. Inte heller finns det uppgifter om i vilken utsträckning dessa har arbete som motsvarar deras utbildning.

Mot den bakgrunden anser utskottet i likhet med vad som framförs i motion A227 att en riksomfattande inventering bör göras om invandrade akademiker. Inventeringen bör omfatta antalet invandrade akademiker med utländsk resp. svensk examen samt en jämförelse mellan kvalifikationer och arbetsuppgifter som de båda grupperna nu har.

Förslag till åtgärder för att öka möjligheterna för asylsökande att komma in på den svenska arbetsmarknaden tas upp i folkpartimotion 1988/89:Sf502 som behandlas i socialförsäkringsutskottet.

Med det anförda tillstyrks motion A227 (fp). Övriga motioner som i viss utsträckning kan sägas ha samma syfte bör inte påkalla någon riksdagens åtgärd.

Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *invandrarnas problem att komma in på den svenska arbetsmarknaden*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:A227 samt med avslag på motionerna 1988/89:A240, 1988/89:A268, 1988/89:A285 yrkande 13, 1988/89:A286 och 1988/89:A288 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

15. Invandrarnas problem att komma in på den svenska arbetsmarknaden (mom. 8)

Kersti Johansson och Göran Engström (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 25 börjar med "Utskottet har" och på s. 26 slutar med "vinna bifall" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motion A240 (c) att flyktingars och invandrades resurser i arbetslivet inte tillräckligt tas till vara. I själva verket är det fråga om ett underutnyttjande av deras kunskaper och kompetens i övrigt genom att de anställs i befattningar för vilka de är överkvalificerade.

Utskottet anser att regeringen bör återkomma med förslag till riksdagen hur flyktingar och invandrare lättare skall kunna hitta vägar in på arbetsmarknaden i relevanta befattningar.

Med det anförda tillstyrks motion A240 (c).

Övriga motioner som till vissa delar kan sägas ha samma syfte bör inte påkalla någon riksdagens åtgärd.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *invandrarnas problem att komma in på den svenska arbetsmarknaden*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:A240 samt med avslag på motionerna 1988/89:A227, 1988/89:A268, 1988/89:A285 yrkande 13, 1988/89:A286 samt 1988/89:A288 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

16. Medelsanvisning till Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader (mom. 9)

Under förutsättning av bifall till reservation 8

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 26 som börjar med "Som en" och slutar med "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

Som en konsekvens av att utskottet tidigare i framställningen tillstyrkt förslaget i motion A285 (m) om minskning av antalet tjänster inom arbetsmarknadsverket bör det förevarande anslaget räknas ned med 37,5 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag.

Förslaget om medelsanvisning i motion A276 (c) avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *medelsanvisning till Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:A285 yrkande 15, med anledning av propositionen i motsvarande del samt med avslag på motion 1988/89:A276 yrkande 5 till Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader för budgetåret 1989/90 anvisar ett ramanslag på 1 957 928 000 kr.,

17. Medelsanvisning till Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader (mom. 9)

Under förutsättning av bifall till reservation 9

Kersti Johansson och Göran Engström (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 26 som börjar med "Som en" och slutar med "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet har tidigare i framställningen ställt sig bakom förslagen i motion A276 (c) om en minskning med sammanlagt 300 tjänster vid centrala AMS och vid länsarbetsnämnderna. Som en konsekvens härav bör det förevarande anslaget räknas ned med 75 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag.

Förslaget om medelstildelning i motion A285 (m) avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

1988/89:AU11

9. beträffande *medelsanvisning till Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:A276 yrkande 5, med anledning av propositionen i motsvarande del samt med avslag på motion 1988/89:A285 yrkande 15 till Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader för budgetåret 1989/90 anvisar ett ramanslag på 1 920 428 000 kr.,

18. Nya riktlinjer för flyttningsbidragen m.m. (mom. 12)

Kersti Johansson och Göran Engström (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 27 som börjar med "Utskottet framhåll" och på s. 28 slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i centerpartiets kommittémotion A489 beträffande flyttningsbidragen. Dessa bidrag bör utformas på sådant sätt att de både främjar en bättre regional balans och ytterligare minskar belastningen på statsbudgeten. Enligt utskottets uppfattning bör arbetsgivarna i expansionsorterna svara för kostnaderna vid rekrytering av arbetskraft från utflyttningsorter. Flyttningsbidrag bör därför i framtiden bara utgå vid flyttningar till regionalpolitiskt prioriterade områden.

Regeringen bör därför fatta beslut om riktlinjer och regler för ett sådant bidragssystem.

Vad utskottet anfört med tillstyrkan av motion A489 (c) i motsvarande del bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 12 bort ha följande lydelse:

12. beträffande *nya riktlinjer för flyttningsbidragen m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:A489 yrkande 19 i motsvarande del ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

19. Merkostnadsbidraget (mom. 13)

Elver Jonsson och Charlotte Branting (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 28 som börjar med "Beträffande yrkandet" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

I likhet med folkpartiet anser utskottet att det regelverk som knutits till merkostnadsbidraget inte ger tydlig ledning för tillämpningen. Utskottet delar därför uppfattningen i motion A225 (fp) att regeringen senare bör återkomma till riksdagen med en redovisning av hur merkostnadsbidraget har fungerat och, om så behövs, föreslå erforderliga åtgärder.

Motion A489 (c) avstyrks i aktuell del.

Vad utskottet med tillstyrkan till motion A225 i aktuell del anfört om en utvärdering av merkostnadsbidraget bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. beträffande *merkostnadsbidraget*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:A225 yrkande 7 samt med avslag på motion 1988/89:A489 yrkande 18 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

20. Merkostnadsbidraget (mom. 13) 1988/89:AU11

Kersti Johansson och Göran Engström (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 28 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "föreliggande del" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning är det av vikt att politiken utformas så att det sker en återinflyttning till de utsatta regionerna. I likhet med centerpartiets motion A489 befarar dock utskottet att den pågående koncentrationsutvecklingen riskerar att ytterligare förstärkas med den utformning som merkostnadsbidraget har fått. Enligt bestämmelserna kan merkostnadsbidraget även utgå till expansiva kommuner med undantag för Stockholms län samt Göteborgs och Malmö kommuner. En sådan ordning är enligt utskottets uppfattning otillfredsställande. Redan utsatta kommuner får härigenom ännu svårare att skapa förutsättningar för en inflyttning.

Merkostnadsbidrag bör därför enligt utskottets mening endast utgå för flyttning till stödområdena, Bergslagskommunerna och sydöstra Sverige dock med undantag för de mest expansiva kommunerna inom dessa områden. Genom en sådan begränsning kan bidraget fördubblas till 10 000 kr.

Motion A225 (fp) avstyrks i aktuell del.

Utskottets ställningstagande med tillstyrkan av motion A489 (c) i aktuell del bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. beträffande *merkostnadsbidraget*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:A489 yrkande 18 samt med avslag på motion 1988/89:A225 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

21. Bidraget för medflyttande (mom. 14)

Kersti Johansson och Göran Engström (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 28 börjar med "Utskottet anser" och slutar med "aktuella motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

Det är positivt att medflyttandebidraget fortsätter att utgå under nästa budgetår. Utskottet anser i likhet med vad som anförs i centerpartiets kommittémotion A489 att möjligheterna att rekrytera s.k. nyckelpersoner ofta är avhängiga av om en medflyttande maka eller make kan beredas arbete på orten. Bidraget bör dock göras effektivare än i dag. Utskottet biträder därför förslaget i motionen att höja bidraget till 90 % av den totala lönesumman för den anställde under det första året och att det skall utgå till arbetsgivare inom stödområdet. Förändringen bedöms inte innebära något ökat anslagsbehov.

Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. beträffande *bidraget för medflyttande*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:A489 yrkande 17 i

Motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad 1988/89:AU11
utskottet anfört,

22. Avskrivning av den årliga studiemedelsavgiften (mom. 15)

Kersti Johansson och Göran Engström (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 28 som börjar med "Riksdagen behandlade" och på s. 29 slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning som ges uttryck för i centerpartiets motion A489 beträffande förslaget att främja rekrytering av kvalificerad arbetskraft till näringsliv och offentlig tjänst genom avskrivning av den årliga studiemedelsavgiften. Ett sådant system skulle tillämpas så länge man bor och arbetar inom stödområdena A och B. För den enskilde individen skulle det dessutom innebära en förstärkning av den disponibla inkomsten för den som har de största studieskulden med ca 10 000 kr. årligen.

Utskottet tillstyrker mot bakgrund av det anförda motion A489 (c) i föreliggande del.

dels att utskottets hemställan under 15 bort ha följande lydelse:

15. beträffande *avskrivning av den årliga studiemedelsavgiften*
att riksdagen med bifall till motion 1988/89:A489 yrkande 17 i
motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad
utskottet anfört,

23. Flyttningsbidrag i samband med tandläkares AT-tjänstgöring (mom. 17)

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) samt Kersti Johansson och Göran Engström (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 29 som börjar med "Flyttningsbidrag kan" och slutar med "motion A239" bort ha följande lydelse:

Ett av syftena när AT-tjänstgöring för tandläkare infördes var att underlätta spridningen av tandläkare över landet. Utskottet delar uppfattningen som motion A239 (m) ger uttryck för, nämligen att det ligger i samhällets intresse att i så stor utsträckning som möjligt få AT-tjänsterna tillsatta med tandläkare – liksom läkare – som också bosätter sig i närheten av tjänstgöringsorterna. Chanserna är därmed större att tandläkarna/läkarna efter erhållen legitimation stannar kvar ute i landet och inte söker sig tillbaka till utbildningsorterna där tandläkartillgången är god. Reglerna för flyttningsbidrag bör enligt utskottets mening inte motverka detta syfte.

Vad utskottet anfört med tillstyrkan till motion A239 (m) bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 17 bort ha följande lydelse:

17. beträffande *flyttningsbidrag i samband med tandläkares AT-tjänstgöring*
att riksdagen med bifall till motion 1988/89:A239 som sin mening ger
regeringen till känna vad utskottet anfört,

Under förutsättning av bifall till reservation 18

Kersti Johansson och Göran Engström (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 29 börjar med "Centerpartiets förslag" och slutar med "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet har tidigare i framställningen ställt sig bakom förslagen i motion A489 (c) om bl.a. inskränkningar i de nuvarande flyttningsbidragen vilket innebär att bidragen inriktas mot att gälla flyttningar från expansionsorterna till avfolkningsbygderna. Som en följd av utskottets ställningstagande bör till anslaget Arbetsmarknadsservice för budgetåret 1989/90 anvisas 137 601 000 kr.

dels att utskottets hemställan under 18 bort ha följande lydelse:

18. beträffande *medelsanvisning till Arbetsmarknadsservice* att riksdagen med bifall till motion 1988/89:A489 yrkande 19 i motsvarande del samt med anledning av propositionen i motsvarande del till Arbetsmarknadsservice för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 137 601 000 kr.,

25. Arbetsmarknadsutbildningens inriktning m.m. (mom. 19)

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 32 börjar med "När det" och slutar med "förevarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser – i likhet med vad moderata samlingspartiet anför i kommittémotion A285 – att de enskilda individernas kompetens och kunskaper är helt avgörande för deras möjligheter att med framgång söka sig ut på arbetsmarknaden. I dagens samhälle är kontinuerlig och återkommande utbildning betydelsefull för individernas förmåga att anpassa sig till de förändringar som sker, och sådan utbildning är också av stor betydelse för företags och förvaltningars utveckling. Det ligger således i arbetsgivarens intresse att se till att den egna arbetskraften har den kompetens som krävs för verksamhetens aktuella och kommande behov. Arbetsgivaren bör därför ansvara för att kontinuerlig företagsintern utbildning genomförs och i huvudsak även bekosta den. I de fall det föreligger ett allmänt intresse av att utbildningen kommer till stånd, t.ex. i fråga om flaskhalsutbildning, bör dock statsbidrag kunna utgå för utbildningen.

När det gäller en arbetslös person har denne ofta stort behov att få nya eller fördjupade kunskaper och färdigheter. Den mest effektiva metoden att motverka långvarig arbetslöshet är utbildning. Den viktigaste statliga insatsen för att bekämpa existerande arbetslöshet är därför utbildning i olika former, bl.a. arbetsmarknadsutbildning. Utbildning kan ofta ge en individ de kvalifikationer som radikalt förbättrar möjligheterna att få arbete.

Det måste ställas höga krav på flexibilitet på arbetsmarknadsutbildningen. En region kan ha hög arbetslöshet men samtidigt en betydande brist på

1988/89:AU11
utbildad arbetskraft inom vissa arbetsområden. Arbetsmarknadsutbildning-
en måste medverka till att fylla denna efterfrågan. En arbetslös måste av
arbetsförmedlingen styras in mot utbildningar som dels motsvarar arbetsgi-
varens behov, dels svarar mot intressen och förutsättningar hos den
enskilde.

Arbetsmarknadsverkets nya frihet att upphandla utbildning måste användas till att ge också andra utbildningsanordnare än AMU möjligheter att genomföra arbetsmarknadsutbildning. Genom att uppträda som högt kvalificerade upphandlare på marknaden, kan arbetsmarknadsverket bidra till att inriktningen av arbetsmarknadsutbildningen breddas och utvecklas. Härigenom kan den totala kompetensuppbyggnaden i landet påskyndas.

AMU, som har stora fasta resurser i form av personal, byggnader och maskinell utrustning, har i likhet med all offentlig utbildning med stora fasta resurser svårigheter att följa med i den tekniska utvecklingen. Det ställs stora krav på investeringar i en utrustning som tämligen fort blir inaktuell. Detta medför att väsentliga delar av AMU:s utbildning riskerar att förlora i attraktionskraft för såväl arbetstagare som arbetsgivare. Stora krav måste därför ställas på AMU att planera utbildningen. Den nuvarande länsvisa organisationsformen får inte bli ett hinder för samarbete över länsgränserna. AMU måste också pröva olika vägar att samarbeta med det lokala näringslivet för att ge eleverna möjlighet att få en utbildning som är anpassad till sådan modern teknik som företagen utnyttjar. I takt med att den återkommande utbildningens betydelse ökar öppnas nya vägar för finansiering av AMU:s verksamhet.

Vad utskottet med tillstyrkan av motion A285 i motsvarande del anfört om arbetsmarknadsutbildningens inriktning bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 19 bort ha följande lydelse:

19. beträffande *arbetsmarknadsutbildningens inriktning m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:A285 yrkande 9 och med avslag på motion 1988/89:A255 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

26. Arbetsmarknadsutbildningens inriktning m.m. (mom. 19)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 32 börjar med "I fråga" och på s. 33 slutar med "behandlad del" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med vad vänsterpartiet kommunisterna anför i partimotion 1988/89:A255 att tillkomsten av arbetsmarknadsutbildningens nya organisation medfört en kvalitativ förändring av AMU:s verksamhet och målinriktning till ännu större företagsanpassning än tidigare, vilket innebär att AMU helt omvandlats till ett serviceorgan för näringslivet.

Arbetsmarknadsutbildningens högtidligt proklamerade fördelningspolitiska mål, som innebär stöd till dem som har den svagaste ställningen på arbetsmarknaden, skjuts i bakgrunden till förmån för de tillväxtpolitiska målen.

Utskottet finner att förläggningen av hela utbildningar eller delar av

utbildningar till reguljära arbetsplatser innebär att man stegvis suddar ut gränserna mellan arbetsgivarnas och samhällets ansvar för fort- och vidareutbildning av de anställda. Därigenom överför man en större del av personalutbildningskostnaderna på samhället.

Det betyder att arbetsmarknadsutbildningens primära målsättning blir åtgärder som stimulerar, underlättar och påskyndar industrins strukturella omvandling i stället för åtgärder som tillvaratar de arbetslösas och riskgruppernas intressen under denna omvandlingsprocess.

Utskottet anser att arbetsmarknadsutbildningen är en del av samhällets vuxenutbildning och att den bör verka för att stödja dem som har den svagaste ställningen på arbetsmarknaden. Det bör ske genom åtgärder som syftar till att överbygga utbildningsklyftorna och därigenom verkar för ökad jämlikhet och social rättvisa. Därför bör utbildningen vara allsidig och bred, och den bör hållas på så hög nivå som möjligt. Den nuvarande inriktningen, med en kraftig företagsanpassning, står i direkt strid mot kraven på utbildningens kvalitet.

Utskottet ser – i likhet med vänsterpartiet kommunisterna – de beslutade förändringarna av AMU:s verksamhet som ett led i raden av åtgärder för intimare samarbete mellan staten och kapitalet. Det måste också ses som ett led i en djupgående accelererande och oroväckande korporativistisk process, där samhället spelar en alltmer aktiv roll när det gäller att stödja det privata näringslivets förändringar. Oavsett vilka de sociala konsekvenserna blir får det privata näringslivets egna villkor och kalkyler vara bestämmande för de förändringar som sker. Staten verkar numera som ett instrument som garanterar individens fullständiga och oreserverade anpassning till industrins lönsamhetskrav. Därför skjuts arbetsmarknadsutbildningens fördelningspolitiska och sociala mål åt sidan, och arbetsmarknadsutbildningen omvandlas till ett serviceorgan för det privata näringslivet.

Utskottet anser att AMU bör frigöras från den markanta företagsanpassning den har i dag. Den bör som en del av vuxenutbildningen verka för uppfyllelsen av fördelningspolitiska och sociala mål, genom en allsidig och bred utbildning som syftar till att överbygga utbildningsklyftorna. Enligt utskottets mening bör följaktligen målgrupperna för verksamheten i första hand vara de arbetslösa eller de som riskerar att bli det.

Med det anförda har utskottet ställt sig bakom den inriktning av arbetsmarknadsutbildningen som kommer till uttryck i vänsterpartiet kommunisternas partimotion A255.

dels att utskottets hemställan under moment 19 bort ha följande lydelse:

19. beträffande *arbetsmarknadsutbildningens inriktning m.m.*
att riksdagen med bifall till motion 1988/89:A255 yrkande 4 och med avslag på motion 1988/89:A285 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

27. Utbildning för vårdpersonal inom hemtjänsten (mom. 21)

1988/89:AU11

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 34 börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "motion A260." bort ha följande lydelse:

Såsom framhålls i vänsterpartiet kommunisternas partimotion A260 är arbete i den sociala hemtjänsten för många ett genomgångsyrke. Personalomsättningen är hög, och den vanligaste anställningsformen är deltid.

För att arbetet inom hemtjänsten skall bli attraktivare måste enligt utskottets mening vårdbiträdena få större ansvar och mer inflytande över arbetet. För detta krävs dock att vårdbiträdena får tid och möjlighet att skaffa sig kunskaper. Utöver basutbildning behövs kontinuerliga personliga utbildningsplaner. Genom att förkorta arbetstiden med en till två timmar per dag, med bibehållen lön, kan utrymme skapas för utbildning och även för utveckling av arbetslaget genom kamratstöd. Arbetet blir också mindre fysiskt tungt genom att det varvas med utbildning. En möjlighet till utbildning skulle vidare utgöra en stimulans för deltidsanställda att öka sin tjänstgöring.

Med de föreslagna utbildningarna kommer på sikt kommunernas kostnader att minska på grund av en lägre personalomsättning, men till en början kommer givetvis utgifterna att öka. Staten bör därför under en övergångsperiod svara för viss del av kostnaderna genom att AMU svarar för utbildningen.

Vad utskottet anfört bör med bifall till motion A260 ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 21 bort ha följande lydelse:

21. beträffande *utbildning för vårdpersonal inom hemtjänsten*
att riksdagen med bifall till motion 1988/89:A260 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

28. Utbildning för avbytare i jordbruket (mom. 22)

Elver Jonsson (fp), Charlotte Branting (fp), Kersti Johansson (c) och Göran Engström (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 34 börjar med "Utskottet är" och slutar med "behandlade delar." bort ha följande lydelse:

Utskottet vill inledningsvis framhålla att avbytaryrket ställer stora krav på kompetens och förmåga att arbeta självständigt. Därför måste en avbytare ha såväl goda teoretiska kunskaper som praktiska erfarenheter. De teoretiska kunskaperna kan för närvarande erhållas vid en gymnasial utbildning vid lantbruksskola eller vid en särskild avbyttarkurs på 20 veckor.

Tillgången på avbytare har under de senaste åren varit betydligt lägre än behovet. Lantbrukets Avbyttartjänst AB omfattar med sitt abonnemangssystem endast 30 % av landets mjölkproducenter. Många kretsar saknar ordinarie avbytare, och ett stort antal lantbrukare står i kö för att komma med i en krets. Länsarbetsnämnderna genomför i många län särskilda avbyttarkurser på 6 eller 20 veckor. Omfattningen av utbildningen svarar

emellertid inte mot vare sig behovet av eller tillgången på sökande, och ytterligare utbildning bör därför anordnas. Vidare är kravet på praktik före den teoretiska utbildningen en försvarande omständighet vid rekryteringen till kurserna. En förberedande praktik i erforderlig omfattning bör därför ingå i utbildningen, och utbildningen bör i dessa fall förlängas till 40 veckor. För att inte några av ekonomiska skäl skall tvingas avstå från utbildningen bör även denna förberedande praktik betraktas som arbetsmarknadsutbildning.

Vad utskottet anfört bör med bifall till motion A284 och motion Jo214 i denna del ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 22 bort ha följande lydelse:

22. beträffande *utbildning för avbytare i jordbruket*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:A284 och 1988/89:Jo214 yrkandena 3 och 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

29. Antalet utbildningsplatser inom det reguljära utbildningsväsendet m.m. (mom. 24)

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 36 börjar med "Det i" och slutar med "och A265." bort ha följande lydelse:

Såsom framhålls i motion A285 är det i nu rådande arbetsmarknadsläge troligt att efterfrågan på utbildning som har allmänt kompetenshöjande karaktär får stå tillbaka för utbildningar som är mera inriktade på specifika yrkeställämpningar. Med hänsyn härtill bedömer utskottet att antalet personer som kan behöva beviljas utbildningsbidrag för utbildning inom det reguljära utbildningsväsendet kommer att uppgå till 15 000, vilket innebär en minskning med 5 000 i förhållande till regeringens förslag. Vad utskottet anfört bör med bifall till motion A285 i denna del ges regeringen till känna.

När det sedan gäller den regionala fördelningen av utbildningsplatser med utbildningsbidrag ankommer det på arbetsmarknadsverket att inom ramen för tilldelade medel avgöra hur platserna skall fördelas. Utskottet avstyrker därmed motionerna A247 och A265.

dels att utskottets hemställan under moment 24 bort ha följande lydelse:

24. beträffande *antalet utbildningsplatser inom det reguljära utbildningsväsendet m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:A285 yrkande 18 i motsvarande del och med avslag på motionerna 1988/89:A276 yrkande 9 i motsvarande del, 1988/89:A247 och 1988/89:A265 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

30. Antalet utbildningsplatser inom det reguljära utbildningsväsendet m.m. (mom. 24)

1988/89:AU11

Kersti Johansson och Göran Engström (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 36 börjar med "Det i" och slutar med "och A265." bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att det för innevarande budgetår beräknats att 25 000 personer kan beviljas utbildningsbidrag för utbildning inom det reguljära utbildningsväsendet. I propositionen görs den bedömningen att det förväntade behovet kan beräknas till 20 000 personer för nästa budgetår. Enligt utskottets mening saknas det dock anledning att förmoda att efterfrågan på dessa utbildningsplatser blir lägre under nästa budgetår än under innevarande budgetår. Utskottet tillstyrker därför yrkandet i motion A276 om ytterligare 5 000 utbildningsplatser inom det reguljära utbildningsväsendet. Kostnaden härför bör enligt utskottets mening beräknas till 150 milj. kr. och belasta anslaget B 4 Kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag.

När det sedan gäller fördelningen av utbildningsplatser inom det reguljära utbildningsväsendet vill utskottet understryka behovet av minst oförändrat antal platser i Norrlandslänen. Detta bör med anledning av motionerna A265 och A247 ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 24 bort ha följande lydelse:

24. beträffande *antalet utbildningsplatser inom det reguljära utbildningsväsendet m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:A276 yrkande 9 i motsvarande del och med anledning av motionerna 1988/89:A247 och 1988/89:A265 samt med avslag på motion 1988/89:A285 yrkande 18 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

31. Bidrag till utbildning inom den offentliga sektorn (mom. 26)

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 37 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "behandlad del." bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning som förs fram i motion A285 om att den del av anslaget till utbildning i företag som får utnyttjas av offentliga arbetsgivare har dåliga förutsättningar att skapa varaktiga arbeten för arbetslösa. Med hänsyn till att sysselsättningsökningen inom den offentliga sektorn styrs av budgetanslag tenderar bidraget snarast att bli ett bidrag från en del av den offentliga sektorn till en annan. Utskottet anser därför att reglerna bör förändras så att bidrag inte längre utgår till den offentliga sektorn. Därmed minskar också kostnaden för bidrag till utbildning i företag, och denna minskning uppgår till 36.8 milj. kr.

dels att utskottets hemställan under moment 26 bort ha följande lydelse:

26. beträffande *bidrag till utbildning inom den offentliga sektorn* att riksdagen med bifall till motion 1988/89:A285 yrkande 16 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

32. Medelsanvisning till Arbetsmarknadsutbildning (mom. 28)

1988/89:AU11

Under förutsättning av bifall till reservation 31

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 38 börjar med "Utskottet har" och slutar med "budgetåret 1988/89." bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan tillstyrkt förslaget i motion 1988/89:A285 om att bidrag inte längre skall utgå till utbildning inom den offentliga sektorn. Detta medför en minskning av kostnaden för bidrag till utbildning i företag med 36,8 milj. kr. Följaktligen bör den i propositionen begärda medelstillelningen minskas med motsvarande belopp. Utskottet föreslår sålunda att till Arbetsmarknadsutbildning för budgetåret 1989/90 anvisas ett reservationsanslag av 2 432 434 000 kr.

dels att utskottets hemställan under moment 28 bort ha följande lydelse:

28. beträffande *medelsanvisning till Arbetsmarknadsutbildning* att riksdagen med anledning av motion 1988/89:A285 yrkande 17 och propositionen i motsvarande del till Arbetsmarknadsutbildning för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag av 2 432 434 000 kr.,

33. Lokalisering av KAS-administrationen (mom. 29)

Kersti Johansson och Göran Engström (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 40 börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "och A406." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning är det angeläget att arbetsmarknadsverket fortsätter på den inslagna linjen att rationalisera och effektivisera administrationen så att resurser frigörs för mer direkt förmedlingsservice. Utskottet är därför positivt till förslaget i propositionen om KAS-administrationen.

När det sedan gäller ställningstagandet i frågan om var KAS-administrationen skall lokaliseras vill utskottet understryka att stor hänsyn bör tas till regionalpolitiska skäl. Det finns därför anledning att – såsom framförts i motionerna A406 och A211 – överväga en lokalisering till såväl Åsele kommun som Gotland. AMS bör därför vid sitt ställningstagande till lokaliseringsort förlägga KAS-administrationen så att den bidrar till en bättre regional utveckling. Förläggs administrationen till två orter så är såväl Åsele som Gotland fullgoda lokaliseringsalternativ.

dels att utskottets hemställan under moment 29 bort ha följande lydelse:

29. beträffande *lokalisering av KAS-administrationen* att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:A211 och 1988/89:A406 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

34. Statsbidraget till KAS (mom. 31)

1988/89:AU11

Kersti Johansson och Göran Engström (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 41 börjar med "Såsom framgår" och slutar med "förevarande del." bort ha följande lydelse:

Såsom framhålls i partimotionen A276 (c) innebär de förslag som motionärerna lägger fram inom olika områden i syfte att utveckla och stimulera arbetsmarknaden att antalet stöddagar inom såväl arbetslöshetsförsäkringen som KAS kommer att minska väsentligt. För nästa budgetår beräknar utskottet således att antalet stöddagar med KAS kommer att uppgå till 2,3 miljoner. Detta innebär att anslaget till KAS kan minskas med 60 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag.

dels att utskottets hemställan under moment 31 bort ha följande lydelse:

31. beträffande statsbidraget till KAS

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:A276 yrkande 11 i motsvarande del och med anledning av propositionen i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

35. Medelsanvisning till Kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag (mom. 32)

Under förutsättning av bifall till reservation 29

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 41 börjar med "Utskottet har" och slutar med "3 914 132 000 kr." bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan under avsnittet Arbetsmarknadsutbildning inom det reguljära utbildningsväsendet anslutit sig till bedömningen i motion 1988/89:A285 om att antalet personer som kan behöva beviljas utbildningsbidrag för sådan utbildning kommer att uppgå till 15 000, vilket innebär en minskning med 5 000 i förhållande till regeringens förslag. Detta medför en minskning av kostnaderna för utbildningsbidrag, och utskottet beräknar att denna minskning uppgår till 220 milj. kr. Följaktligen bör den i propositionen begärda medelstillelningen minskas med motsvarande belopp. Utskottet föreslår sålunda att till Kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag för budgetåret 1989/90 anvisas ett förslagsanslag av 3 694 132 000 kr.

dels att utskottets hemställan under moment 32 bort ha följande lydelse:

32. beträffande medelsanvisning till Kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:A285 yrkande 18 i motsvarande del och med anledning av propositionen i motsvarande del samt med avslag på motion 1988/89:A276 yrkande 9 i motsvarande del och yrkande 11 i motsvarande del till Kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag av 3 694 132 000 kr.,

36. Medelsanvisning till Kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag (mom. 32)

1988/89:AU11

Under förutsättning av bifall till reservationerna 30 och 34

Kersti Johansson och Göran Engström (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 41 börjar med "Utskottet har" och slutar med "3 914 132 000 kr." bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan under avsnittet Arbetsmarknadsutbildning inom det reguljära utbildningsväsendet anslutit sig till bedömningen i motion 1988/89:A276 om att antalet personer som kan behöva beviljas utbildningsbidrag för sådan utbildning kommer att uppgå till 25 000, vilket innebär en ökning med 5 000 i förhållande till regeringens förslag. Detta medför en ökning av kostnaderna för utbildningsbidrag, och utskottet beräknar att denna ökning uppgår till 150 milj. kr.

Vidare har utskottet ovan beräknat att antalet stöddagar med KAS kommer att minska väsentligt och uppgå till 2,3 miljoner, vilket innebär att anslaget till KAS bör minskas med 60 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag.

Sammanfattningsvis innebär det anförda att den i propositionen begärda medelstillelningen bör höjas med 90 milj. kr. Utskottet förslår sålunda att till Kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag för budgetåret 1989/90 anvisas ett förslagsanslag av 4 004 132 000 kr.

dels att utskottets hemställan under moment 32 bort ha följande lydelse:

32. beträffande *medelsanvisning till Kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:A276 yrkande 9 i motsvarande del och yrkande 11 i motsvarande del och med anledning av propositionen i motsvarande del samt med avslag på motion 1988/89:A285 yrkande 18 i motsvarande del till Kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag av 4 004 132 000 kr.,

37. Balansering av avgiftsmedel mot statsbudgeten (mom. 33)

Kersti Johansson och Göran Engström (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 42 börjar med "Såsom framhålls" och slutar med "denna del." bort ha följande lydelse:

Såsom framhålls i centerpartiets motion A276 föreslog a-kassekommittén att över- eller underskott av avgiftsmedel skulle balanseras mot statsbudgeten. Förslagets närmare innebörd var att uttagsprocenten för avgiften skulle sättas på en sådan nivå att det fanns utrymme för stegrade kostnader och minskad tillväxt i avgiftsunderlaget. Inkomsterna från avgifterna skulle på så sätt ge vissa överskott under högkonjunkturer, men kunde ge otillräckliga inkomster under lågkonjunktur. Överskott borde därför tillföras statsbudgetens inkomstsida, medan underskott borde bekostas över statsbudgeten. Sett över en längre tidsperiod skulle därigenom en 100-procentig finansiering av statsbidragen med arbetsgivaravgifter uppnås. Något extra uttag av avgifter

för uppbyggnad av en fond skulle inte behöva göras. Vidare kunde uttagsprocenten vara oförändrad under en längre tid, samtidigt som utbetalningarna garanterades. – Förslaget avvisades emellertid av departementschefen i proposition 1987/88:114.

Utskottet anser – i likhet med motionärerna – att det med hänsyn till den överfinansiering av arbetslöshetsförsäkringen som nu uppenbarligen sker på nytt bör prövas om intäkterna kan balanseras mot statsbudgeten i syfte att få ett effektivt utnyttjande av inbetalda medel. Vad utskottet anfört bör med bifall till motion A276 i nu behandlad del ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 33 bort ha följande lydelse:

33. beträffande *balansering av avgiftsmedel mot statsbudgeten*
att riksdagen med bifall till motion 1988/89:A276 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

38. Överföring av avgiftsmedel till statsbudgeten (mom. 34)

Kersti Johansson och Göran Engström (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 42 börjar med "Även när" och på s. 43 slutar med "denna del." bort ha följande lydelse:

Som vidare framhålls i partimotionen A276 (c) innebär de förslag som motionärerna lägger fram inom olika områden i syfte att utveckla och stimulera arbetsmarknaden att överskottet i arbetslöshetsförsäkringen för år 1989 kan beräknas uppgå till drygt 5 miljarder kronor. Utskottet anser – i likhet med motionärerna – att arbetsmarknadsavgiften nu inte bör sänkas utan i stället bör 2 500 milj. kr. som en engångsförstärkning överföras från berört konto i riksgäldskontoret till statsbudgetens inkomsttitel. Riksdagen bör således godkänna den i motion A276 förordade överföringen.

dels att utskottets hemställan under moment 34 bort ha följande lydelse:

34. beträffande *överföring av avgiftsmedel till statsbudgeten*
att riksdagen godkänner vad som förordats i motion 1988/89:A276 yrkande 12 om överföring av avgiftsmedel till statsbudgeten,

39. Överföring av avgiftsmedel till statsbudgeten (mom. 34)

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 42 börjar med "Även när" och på s. 43 slutar med "denna del." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening förefaller arbetsmarknadsläget att förbli gott under år 1989. Det finns därför anledning att förmoda att efterfrågan på arbetskraft kommer att öka ytterligare, vilket medför lägre arbetslöshet. Utskottet anser – i likhet med vad moderata samlingspartiet framhållit i motion 1988/89:A285 – att den genomsnittliga arbetslösheten för det kommande budgetåret kan beräknas uppgå till 5,5 dagar per medlem. Detta medför att kostnaderna för arbetslöshetsförsäkringen kommer att minska med 1,2 miljarder kronor i förhållande till regeringens beräkning. Med hänsyn till att överskottet i A-fonden redan är – och kan förväntas bli än mer

– betydande bör enligt utskottets mening den ovan beräknade minskningen av medel tillgodogöras statsbudgeten genom en överföring av medlen. Riksdagen bör därför godkänna att 1,2 miljarder kronor av avgiftsmedlen överförs till statsbudgeten.

dels att utskottets hemställan under moment 34 bort ha följande lydelse:

34. beträffande *överföring av avgiftsmedel till statsbudgeten* att riksdagen med anledning av motion 1988/89:A276 yrkande 12 godkänner att 1,2 miljarder kronor av avgiftsmedlen överförs till statsbudgeten,

40. Ökade egenavgifter m.m. i arbetslöshetsförsäkringen (mom. 35)

Elver Jonsson och Charlotte Branting (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 43 börjar med "Utskottet behandlade" och slutar med "och A754." bort ha följande lydelse:

Utskottet kan konstatera att utvecklingen efter 1973 års reformering av arbetslöshetsförsäkringen på finansieringssidan har inneburit allt större statliga åtaganden, samtidigt som medlemmarnas egna insatser relativt sett har sjunkit i motsvarande grad. Enligt utskottets mening bör finansieringen utgå från att ökade egenavgifter skapar ett mer direkt hänsynstagande till konsekvenserna för sysselsättningen av löneförhandlingarnas utfall. Inom ramen för det nu gällande systemet skulle sådana hänsynstaganden kunna få ökad tyngd genom att man återgår till den finansieringsandel via egenavgifter som låg till grund för den nysnämnda reformeringen av försäkringen. Det bör uppdras åt regeringen att lägga fram förslag härom.

dels att utskottets hemställan under moment 35 bort ha följande lydelse:

35. beträffande *ökade egenavgifter m.m. i arbetslöshetsförsäkringen* att riksdagen med bifall till motion 1988/89:A283 och med anledning av motion 1988/89:A754 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

41. En allmän arbetslöshetsförsäkring (mom. 36)

Elver Jonsson (fp), Sonja Rembo (m), Anders G Högmark (m), Mona Saint Cyr (m), Charlotte Branting (fp), Kersti Johansson (c) och Göran Engström (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 44 börjar med "I samband" och på s. 45 slutar med "riksdagens åtgärd." bort ha följande lydelse:

På grund av de strukturförändringar som ständigt pågår inom näringsliv och förvaltningar och de rörelser som alltid förekommer på en väl fungerande arbetsmarknad kan man inte ens med omfattande arbetsmarknadspolitiska insatser helt undvika att människor blir arbetslösa. Därför är en arbetslöshetsförsäkring ett väsentligt inslag i en fungerande arbetsmarknadspolitik genom det ekonomiska skydd den ger åt den enskilde vid det inkomstbortfall som arbetslöshet medför.

I dag är detta ekonomiska skydd fortfarande ofullständigt. Närmare en

tredjedel av de arbetssökande hos arbetsförmedlingen har inte någon rätt alls till ersättning. Därtill kommer en del sökande som enbart har rätt till kontant arbetsmarknadsstöd (KAS). Andelen arbetssökande utan någon ersättningsrätt eller med endast rätt till den begränsade ersättning som KAS ger har under åren varit påfallande konstant.

Det system som nu gäller innebär sammanfattningsvis att merparten av de arbetssökande via arbetslöshetsförsäkringen har ett statsfinansierat ekonomiskt skydd som täcker en god del av inkomstbortfallet. Men som nyss sagts är det samtidigt betydande grupper av de arbetslösa som får ersättning enligt KAS på låg nivå eller inte ens har rätt till sådan ersättning utan är hänvisade till socialhjälp för sin försörjning. Detta är inte en rimlig uppdelning av de arbetslösa, och den nuvarande arbetslöshetsförsäkringen kan därmed inte sägas uppfylla moderna krav på socialt skydd. En socialförsäkring som praktiskt taget helt finansieras av allmänna medel bör komma alla till del på likvärdiga villkor.

Mot den nu angivna bakgrunden anser utskottet att det nuvarande systemet för ersättningar vid arbetslöshet inför 1990-talets arbetsmarknad bör ersättas med en allmän arbetslöshetsförsäkring. Ett utredningsarbete med det syftet bör komma till stånd.

Det är naturligt att den nya utredningen tar till vara ALF-utredningens synpunkter och förslag. En allmän arbetslöshetsförsäkring bör vara obligatorisk och således omfatta alla förvärvsverksamma, löntagare såväl som företagare. Ersättning skall i princip utgå till arbetslösa som inte kan erbjudas arbete. Ersättningen skall garantera en rimlig grundtrygghet anpassad efter den inkomst som den arbetslöse hade före arbetslösheten. Därtill bör prövas möjligheterna till frivilliga tilläggsförsäkringar.

I fråga om finansieringen anser utskottet att en allmän arbetslöshetsförsäkring inte kan ses som en fristående anordning. Försäkringen skall förbli ett led i det arbetsmarknadspolitiska åtgärdssystemet men får också betydelse för socialförsäkringssystemet. Därför kommer finansieringsfrågorna att få behandlas ur ett brett perspektiv.

Den föreslagna utredningen bör vara parlamentariskt sammansatt.

Med det anförda har utskottet i allt väsentligt biträtt de föreliggande motionsyrkandena. Ställningstagandet bör delges regeringen.

dels att utskottets hemställan under moment 36 bort ha följande lydelse:

36. beträffande *en allmän arbetslöshetsförsäkring*
att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:A204 yrkande 4, 1988/89:A219 och 1988/89:A285 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

42. En allmän arbetslöshetsförsäkring (mom. 36, motiveringen)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 44 börjar med "I samband" och på s. 45 slutar med "riksdagens åtgärd." bort ha följande lydelse:

De förbättringar som införts när det gäller ersättningarna vid arbetslöshet är ett steg i rätt riktning, men fortfarande är ersättningsystemet behäftat

med allvarliga brister. Man kan bl.a. peka på att omkring en fjärdedel av de arbetsökande vid arbetsförmedlingen inte har någon rätt till arbetslöshetsersättning. Därtill kommer en del arbetssökande som enbart har rätt till kontant arbetsmarknadsstöd (KAS) och den minimiersättning som den stödformen ger. Detta motiverar att man inför 1990-talets arbetsmarknad ser över dagens ersättningssystem.

Den nuvarande arbetslöshetsförsäkringen bygger på principen att den skall ge kompensation för inkomstbortfall. En konsekvens av detta är att grupper som ny- och återinträdande på arbetsmarknaden behandlas mycket snävt i ersättningshänseende. Enligt utskottets mening bör en framtida försäkring utformas som en social trygghetsförsäkring som täcker alla former av inkomstbortfall eller oförmåga att skaffa inkomst.

När det gäller ersättningsnivåerna är det som redan antytts en allvarlig brist i det system som nu råder att KAS ger en ersättning som det inte går att leva på. Inom arbetslöshetsförsäkringen leder redan högst måttliga inkomstförbättringar utöver låglönenivåerna till försämringar av kompensationsnivån i förhållande till vad som gäller inom sjukförsäkringen. Dessa brister kan rättas genom en kraftig förbättring av KAS och högre dagpenningbelopp inom arbetslöshetsförsäkringen. En annan, inom ALF-utredningen diskuterad lösning är att basera ersättningsrätten på ett grundbelopp lika för alla och per dag motsvarande en hundradel av basbeloppet. Detta belopp skulle sedan enligt ALF-utredningens modell kompletteras med tilläggsbelopp för personer som på grund av arbetslösheten går miste om tidigare arbetsinkomst.

För både arbetslöshetsförsäkringen och KAS gäller att ersättningstiden är begränsad. När denna tid har löpt ut blir den utförsäkrade hänvisad till att söka socialbidrag för sin försörjning. Begränsningen kan måhända ha varit motiverad under den tid då kostnaderna för kassornas verksamhet huvudsakligen betalades av medlemmarna själva. Detta motiv kvarstår inte i en allmän försäkring som finansieras på annat sätt. Begränsningar av ersättningstiden bör sålunda slopas på sikt. Ett annat problematiskt inslag i dagens system är reglerna om avstängning vid s.k. självförvårdad arbetslöshet. Detta tvångsinslag hör inte hemma i ett socialt trygghetssystem och bör utmönstras.

Statens kostnader för arbetslöshetsförsäkringen har sedan 1970-talet till 65 % täckts av arbetsgivaravgifter. Med nuvarande regler är försäkringen helt och hållet finansierad på detta sätt, bortsett från det tillskott som lämnas av kassamedlemmarna avgiftsvägen. I ett framtida försäkringssystem som omfattar alla i arbetsför ålder får kostnaderna förutsättas bli helt täckta av en skatt på produktionen utan den delfinansiering genom höjda egenavgifter som skisseras i några av de borgerliga motionerna.

Sammanfattningsvis anser utskottet att en utredning om en allmän arbetslöshetsförsäkring på sikt bör komma till stånd. Ett sådant utredningsarbete bör ha den inriktning som utskottet ovan angivit. De nu föreliggande motionsyrkandena om utredning har emellertid andra utgångspunkter, vilka utskottet inte kan godta, och utskottet avstyrker därför motionerna A285, A204 och A219 i dessa delar.

43. Inträde i arbetslöshetskassa (mom. 37)

1988/89:AU11

Elver Jonsson (fp), Sonja Rembo (m), Anders G Högmark (m), Mona Saint Cyr (m), Charlotte Branting (fp), Kersti Johansson (c) och Göran Engström (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 45 börjar med "Vid tidigare" och slutar med "motion A215." bort ha följande lydelse:

Av bestämmelserna i lagen om arbetslöshetsförsäkring följer att var och en som arbetar inom en arbetslöshetskassas verksamhetsområde har rätt att bli medlem utan att samtidigt vara fackligt ansluten. Det har emellertid i praktiken visat sig att arbetstagare som inte är medlemmar i en facklig organisation kan få avsevärda svårigheter att vinna medlemskap i kassan. Likaså är servicen till dessa medlemmar många gånger otillräcklig.

Eftersom kassornas verksamhet i stort sett helt finansieras av allmänna medel borde det vara ett oavvisligt krav att alla arbetstagare behandlas på ett likvärdigt sätt. Med hänsyn härtill bör det ankomma på regeringen att uppdra åt AMS att göra sådana ändringar i anvisningarna för kassornas verksamhet att ansökningsförfarandet underlättas för sådana sökande som endast önskar medlemskap i arbetslöshetskassa, t.ex. genom att arbetsförmedlingen tillhandahåller en blankett för ändamålet.

Vad utskottet anfört med anledning av motion A215 (m, fp, c) bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 37 bort ha följande lydelse:

37. beträffande *inträde i arbetslöshetskassa*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89:A215 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

44. Rekryteringsstöd (mom. 38)

Kersti Johansson och Göran Engström (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 47 som börjar med "Även utskottet" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående konstaterat att arbetsmarknadsläget för närvarande är gynnsamt och att arbetslösheten totalt sett är låg i Sverige. I denna situation anser utskottet att möjligheterna att bredda arbetsmarknaden och skapa fler arbetstillfällen – särskilt med hänsyn till de svårplacerade – bör tas till vara. I enlighet med förslag i centerpartiets motion A276 bör det nuvarande rekryteringsstödet bibehållas och 100 milj. kr. reserveras för detta ändamål.

Vad utskottet har anfört med tillstyrkan av motion A276 (c) i aktuell del innebär att propositionen i motsvarande del bör avslås.

dels att utskottets hemställan under 38 bort ha följande lydelse:

38. beträffande *rekryteringsstöd*
att riksdagen med bifall till motion 1988/89:A276 yrkande 8 avslår propositionen i fråga om begärt godkännande av att avveckla rekryteringsstödet för svårplacerade,

45. Statsbidrag till sysselsättningsskapande åtgärder (mom. 39)

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 47 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "föreliggande del" bort ha följande lydelse:

En stor del av AMV:s resurser har använts för beredskapsarbeten trots att traditionella offentliga beredskapsarbeten sällan ger den enskilde arbetslöse möjlighet till fast anställning. Formen beredskapsarbete kan dock motiveras bl.a. av sociala skäl.

Som anförs i motion A285 (m) bör dock kommuner och andra som får arbeten utförda genom beredskapsarbete svara för minst halva kostnaden. Generellt bör statens bidragsandel minska till högst 50 % för sysselsättnings-
skapande åtgärder i AMV:s regi.

Utskottets ställningstagande, som sålunda innebär en tillstyrkan av motion A285 i aktuell del, bör delges regeringen.

dels att utskottets hemställan under 39 bort ha följande lydelse:

39. beträffande *statsbidrag till sysselsättningskapande åtgärder* att riksdagen med bifall till motion 1988/89:A285 yrkande 19 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

46. Landskapsvård i samband med arbetsmarknadspolitiska insatser (mom. 42)

Elver Jonsson och Charlotte Branting (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 49 som börjar med "Som ovan" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Som tidigare anförts är det riksdagens uppfattning att vård av kulturlandskap är ett av de områden inom kulturmiljövården som skall prioriteras för ökade insatser.

Enligt utskottets uppfattning måste samhället känna sitt ansvar inför kommande generationer och bevara det äldre odlingslandskapet. Beredskapsarbete är en del av de statliga resurserna för detta ändamål. I takt med arbetsmarknadsläget förbättring har dessa resurser emellertid minskat, vilket har hämmat arbetet med att bevara odlingslandskapet. I likhet med motionärerna i kommittémotion A205 (fp) anser utskottet att samhället har en viktig uppgift med att prioritera långsiktigt angelägna ändamål som t.ex. restauration av äldre odlingslandskap. Regeringen bör snarast komma tillbaka till riksdagen med förslag om hur vården av kulturlandskap kan förstärkas och samtidigt bli mindre beroende av de arbetsmarknadspolitiska medlen.

Vad utskottet anfört med anledning av motion A205 bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 42 bort ha följande lydelse:

42. beträffande *landskapsvård i samband med arbetsmarknadspolitiska insatser* att riksdagen med anledning av motion 1988/89:A205 samt med avslag på motion 1988/89:A407 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

47. Starta-eget-bidrag till jordbrukare (mom. 47)

1988/89:AU11

Kersti Johansson och Göran Engström (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 54 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill peka på att den omställning som pågår inom jordbruket kommer att innebära att många jordbrukare måste minska ned eller helt sluta sin verksamhet inom jordbruket. Intresse kan då finnas att starta ny eller kompletterande verksamhet till den egna gården. Förutsättningen för att kunna få starta-eget-bidrag är i dag att man är berättigad till a-kassa eller KAS. Jordbrukarna i allmänhet uppfyller emellertid inte detta krav.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att inom ramen för åtgärdsprogrammet för Norrlandsjordbruket kan jordbrukare i de sju nordligaste länen få bidrag för att starta verksamhet som kompletterar deras sysselsättning inom jordbruket. Reglerna bör nu ändras så att jordbrukare i hela landet kan få sådana bidrag. Utskottet delar uppfattningen i motion Jo214 (c) att en utvidgning av starta-eget-bidraget till jordbruket skulle innebära stora fördelar för landsbygden genom de utökade möjligheterna till sysselsättning. Detta är ett förslag som ligger väl i linje med landsbygd 90-kampanjen. Motion Jo214 i förevarande del tillstyrks sålunda av utskottet. Det bör uppdras åt regeringen att återkomma med förslag i denna fråga.

dels att utskottets hemställan under 47 bort ha följande lydelse:

47. beträffande *starta-eget-bidrag till jordbrukare*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Jo214 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

48. Översyn av möjligheterna att förlänga tiden för starta-eget-bidrag (mom. 48)

Elver Jonsson och Charlotte Branting (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 54 börjar med "Som utskottet" och slutar med "motion A202" bort ha följande lydelse:

Starta-eget-bidrag kan för närvarande utgå under sex månader. Som påpekas i motion A202 (fp) är det svårt att få ett nystartat företag lönsamt på så kort tid som sex månader. Statens industriverk har visat att antalet konkurser har stigit kraftigt de senaste åren samt att den övervägande delen är att hänföra till enmansföretag eller företag med få anställda. Flertalet av företagen som gick i konkurs var nystartade.

Utskottet delar därför den uppfattning som förs fram i motion A202 att man bör undersöka möjligheterna att förlänga den tid under vilken bidraget kan utgå. Det bör uppdras åt regeringen att överväga denna fråga och återkomma med förslag i nästa års budgetproposition. Vad utskottet med tillstyrkan av motion A202 anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 48 bort ha följande lydelse:

48. beträffande *översyn av möjligheterna att förlänga tiden för starta-eget-bidrag*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:A202 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

49. Reglerna för strukturstöd för byggnadsarbetare (mom. 49)

1988/89:AU11

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 55 börjar med "Utskottet anser" och på s. 56 slutar med "bör avslås" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att Galaxenverksamheten är ett värdefullt komplement till övriga arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Dock bör tillämpningen av regelverket stramas upp i enlighet med statsmakternas intentioner. I förordningen (1986:421) om strukturstöd inom byggarbetsmarknaden stadgas att strukturstöd får lämnas med *högst 75 %* av hela lönekostnaden under högst tre år för samma arbetstagare. I RRV:s uppföljningsrapport beskrivs den nuvarande tillämpningen på följande sätt:

"För närvarande utgår fullt bidrag, dvs 75 % för samtliga personer som anställts i Galaxen. Avsikten är visserligen att bidragsstorleken skall stå i proportion till arbetsprestationerna hos de anställda. Någon genomgående prövning av detta slag görs dock uppenbarligen inte i anpassningsgrupperna."

Med hänsyn till det anförda och till det nuvarande goda konjunkturläget anser utskottet i likhet med motion A285 (m) att statsbidraget till Galaxen successivt bör trappas ner. För nästa budgetår bör bidraget fastställas till högst 50 %, varvid Galaxen skall kunna disponera bidraget flexibelt så att det i största möjliga utsträckning motsvarar den faktiskt nedsatta arbetsförmågan i varje enskilt fall. Vad utskottet anför med tillstyrkan av motion A285 i aktuell del bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 49 bort ha följande lydelse:

49. beträffande *reglerna för strukturstöd till byggnadsarbetare* att riksdagen med bifall till motion 1988/89:A285 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

50. Medelsanvisning till Sysselsättningskapande åtgärder (mom. 51)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 45 och 49

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 57 börjar med "Utskottet har" och slutar med "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående ställt sig bakom moderata samlingspartiets förslag om statsbidrag på maximalt 50 % av lönekostnaden till kommunala beredskapsarbeten och andra former av sysselsättningskapande åtgärder i AMV:s regi liksom till strukturstöd till byggnadsarbetare. Med hänsyn härtill och till det goda läget på arbetsmarknaden tillstyrker utskottet förslaget i motion A285 (m) att anslaget till sysselsättningskapande åtgärder bör uppgå till 1 523 000 000 kr.

dels att utskottets hemställan under 51 bort ha följande lydelse:

51. beträffande *medelsanvisning till Sysselsättningskapande åtgärder*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:A285 yrkande 20 samt med

anledning av propositionen i motsvarande del till Sysselsättningskassapande åtgärder för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 1 523 000 000 kr.,

1988/89:AU11

51. Lagen (1971:1204) om byggnadstillstånd m.m. (mom. 52)

Elver Jonsson (fp), Sonja Rembo (m), Anders G Högmark (m), Mona Saint Cyr (m) och Charlotte Branting (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 59 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "aktuella motionerna" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till uppfattningen i partimotioner från moderata samlingspartiet (A217) och folkpartiet (A259) samt i motionerna A287 (m) och A459 (m) att lagen om byggnadstillstånd är ett ineffektivt instrument och därför bör avskaffas. Förutom att regleringen leder till utökad byråkrati och ineffektivitet i resursanvändningen har bostadsbyggandet inte kunnat ökas avsevärt över bottenivån för ett par år sedan. Dessutom tillämpas inte lagen längre utanför Stockholms samt Göteborgs och Bohus län. Detta är enligt utskottet ett belägg för att det finns andra instrument för de arbetsmarknadspolitiska övervägandena i sammanhanget.

I likhet med vad moderata samlingspartiets och folkpartiets företrädare har anfört i finansutskottets betänkande 1988/89:FiU20 anser utskottet att det är fel att bromsa produktiva investeringar med regleringar. Dessa investeringar är naturligtvis till gagn för hela landet oavsett var de kommer till stånd. Ingrepp av detta slag strider även mot regeringens i andra sammanhang nyväckta intresse för avreglering.

Enligt utskottets mening bör således riksdagen biträda det i ovannämnda motioner framförda kravet på att lagen (1971:1204) om byggnadstillstånd m.m. skall avskaffas. Detta bör ges regeringen till känna. Med utskottets ställningstagande tillgodoses även syftet i motion A231 (m).

dels att utskottets hemställan under 52 bort ha följande lydelse:

52. beträffande *lagen (1971:1204) om byggnadstillstånd m.m.* att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:A217, 1988/89:A259, 1988/89:A287 och 1988/89:A459 samt med anledning av motion 1988/89:A231 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Särskilda yttranden

1. Sammansättningen av AMS styrelse (mom. 4)

Elver Jonsson och Charlotte Branting (båda fp) anför:

Enligt vår uppfattning talar flera skäl för att en trepartssamverkan mellan staten samt arbetsgivar- och arbetstagarorganisationerna avspeglas i AMS styrelse. En lämplig sammansättning av styrelsen kan därför enligt vår bedömning vara att dessa parter får samma tyngd och representation.

2. Sammansättningen av AMS styrelse (mom. 4)

1988/89:AU11

Kersti Johansson och Göran Engström (båda c) anför:

Rent principiellt måste utgångspunkten vara att korporativt sammansatta styrelser inte skall förekomma. Med tanke på den mycket omfattande verksamhet som AMS bedriver borde det enligt vår uppfattning övervägas att ge styrelsen en klar parlamentarisk sammansättning.

Om man likväl accepterar en ordning där parterna på arbetsmarknaden ingår i styrelsen borde denna ha en sammansättning där paritet råder mellan arbetsgivar- och arbetstagarrepresentanter.

3. Nya riktlinjer för flyttningsbidragen m.m. (mom. 12)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anför:

Det är i och för sig rimligt att en arbetslös som vill ta arbete på annan ort inte hindras av ekonomiska svårigheter på grund av flyttningen.

Från vpk:s sida anser vi emellertid att det är viktigare att ge människor bättre möjligheter till arbete på hemorten snarare än att betala deras flyttning till annan ort. En sådan flyttningskarusell kan – som vpk vid flera tillfällen tidigare pekat på – gynna den kortsiktiga profitjakten. På längre sikt är detta dock inte något bra alternativ för människorna eller samhället.

4. Avskrivning av den årliga studiemedelsavgiften (mom. 15)

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anför:

Regionalpolitiska kommittén har enligt sina direktiv (dir. 1987:48) att undersöka behovet av och lämna förslag som kan underlätta rekryteringen av kvalificerad arbetskraft till regionalpolitiskt prioriterade områden. Det förslag som ligger i motion 1988/89:A489 (c) om avskrivning av studiemedelsavgiften som en åtgärd att främja rekryteringen av kvalificerad arbetskraft till stödområden ligger således inom ramen för kommitténs uppdrag. Kommitténs förslag i fråga om åtgärder för att främja sådan rekrytering bör enligt vår mening avvaktas.

5. Avveckling av tillfälligt sysselsättningsbidrag (mom. 55)

Kersti Johansson och Göran Engström (båda c) anför:

Centerpartiet behandlar i sin motion 1988/89:N305 om tekopolitiken bl.a. frågan om det framtida sysselsättningsläget för de anställda inom tekoindustrin. Vi hänvisar till förslagen i den motionen, som behandlas i näringsutskottet.

1 Förslag till

1988/89:AU11

Bilaga 1

Lag om ändring i lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs att 6–8 och 23 §§ lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §

Rätt till ersättning vid arbetslöshet föreligger, för försäkrad som efter senaste inträdet i arbetslöshetskassan,

1. varit medlem i kassan under minst tolv månader, om han haft sin huvudsakliga försörjning genom avlönat arbete för annans räkning, eller under minst 24 månader, om han haft sin huvudsakliga försörjning som självständig företagare (medlemsvillkor),

2. under en ramtid av tolv månader omedelbart före arbetslöshetens inträde utfört förvärvsarbete i minst fem månader (arbetsvillkor).

2. under en ramtid av tolv månader omedelbart före arbetslöshetens inträde utfört förvärvsarbete i minst 75 dagar fördelade på minst fyra månader (arbetsvillkor). Endast dag då förvärvsarbete har utförts i minst tre timmar får härvid räknas in.

Föreligger särskilda skäl får arbetsmarknadsstyrelsen medge att medlemsvillkoret bestäms till tolv månader för försäkrad, som haft sin huvudsakliga försörjning som självständig företagare.

Arbetsmarknadsstyrelsen får medge att tid då förvärvsarbete skall vara utfört beräknas i annan tidsenhet än månad.

Tid då förvärvsarbete har utförts får icke räknas mer än en gång för uppfyllande av arbetsvillkoret.

7 §²

Med tid under vilken en försäkrad enligt 6 § skall ha utfört förvärvsarbete jämställs tid då den försäkrade

1. genomgått arbetsmarknadsutbildning eller yrkesinriktad rehabilitering för vilken statligt utbildningsbidrag utgått,

2. fullgjort värnplikt eller åtnjutit föräldrapenning enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring, i båda fallen dock tillsammans högst två månader,

1. deltagit i och, om inte särskilda skäl hindrat det, fullföljt arbetsmarknadsutbildning eller yrkesinriktad rehabilitering för vilken statligt utbildningsbidrag utgått,

2. fullgjort värnplikt eller åtnjutit föräldrapenningförmån enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring, i båda fallen dock tillsammans högst två månader,

¹ Lagen omtryckt 1982: 432.

² Senaste lydelse 1986: 409.

3. haft semester, eller

4. eljest varit ledig av annan anledning än sjukdom, värnpliktstjänstgöring eller barns födelse med helt eller delvis bibehållen lön.

8 §³

Vid bestämmande av ramtid enligt 6 § *inräknas icke* tid då försäkrad varit hindrad att arbeta på grund av *styrkt sjukdom, värnpliktstjänstgöring, vuxenutbildning, yrkesinriktad rehabilitering, nykterhetsvård på anstalt, frihetsberövande på kriminalvårdens område eller vård av eget barn eller adoptivbarn som ej fyllt två år, i den mån sådan tid ej enligt 7 § jämföras med tid under vilken förvärvsarbete utförts.*

Vid bestämmande av ramtid enligt 6 § *räknas inte* tid då försäkrad varit hindrad att arbeta på grund av

1. styrkt sjukdom,

2. heltidsutbildning som den försäkrade har avslutat efter fyllda 25 år eller som har föregåtts av sammanhängande förvärvsarbete på heltid i minst fem månader,

3. nykterhetsvård på anstalt,

4. frihetsberövande på kriminalvårdens område,

5. vård av eget barn eller adoptivbarn som inte har fyllt två år.

Detsamma gäller tid då försäkrad har åtnjutit föräldrapenningförmån enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring eller varit hindrad att arbeta på grund av

1. värnpliktstjänstgöring,

2. arbetsmarknadsutbildning,

3. yrkesinriktad rehabilitering,

i den mån sådan tid inte enligt 7 § jämföras med tid under vilken förvärvsarbete har utförts.

23 §

Är någon arbetslös under del av vecka i annat fall än som avses i 22 §, utgår ersättning med det antal dagpenningbelopp per vecka som svarar mot den arbetslöshet som skall ersättas enligt tabell som avses i 22 § första stycket.

Vid beräkning av arbetslöshet enligt första stycket tages icke hänsyn till bisyssla som försäkrad före arbetslöshetens inträde varaktigt utfört vid sidan av heltidsarbete, om bisysslan ej utvidgas under arbetslösheten och ej hindrar den försäkrade från att antaga erbjudet lämpligt arbete *samt ej heller omfattar mer än fem timmar under dag som vanligen varit arbetsfri i den försäkrades ordinarie arbete före arbetslösheten.*

Vid beräkning av arbetslöshet enligt första stycket tages icke hänsyn till bisyssla som försäkrad före arbetslöshetens inträde varaktigt utfört vid sidan av heltidsarbete, om bisysslan ej utvidgas under arbetslösheten och ej hindrar den försäkrade från att antaga erbjudet lämpligt arbete.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

³ Senaste lydelse 1982:432.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1973: 371) om kontant arbetsmarknadsstöd

1988/89:AU11

Bilaga 2

Häri genom föreskrivs att 7, 8 och 30 §§ lagen (1973: 371) om kontant arbetsmarknadsstöd¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §²

Med tid under vilken sökanden enligt 6 § skall ha utfört förvärvsarbete jämställs tid då sökanden

1. i enskilt hem vårdat åldring eller handikappad i sådan utsträckning att sökanden varit förhindrad att stå till arbetsmarknadens förfogande,

2. genomgått arbetsmarknadsutbildning eller yrkesinriktad rehabilitering för vilken statligt utbildningsbidrag utgått,

3. fullgjort värnplikt eller åtnjutit föräldrapenning enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring, i båda fallen dock tillsammans högst två månader,

4. haft semester, eller

5. eljest varit ledig av annan anledning än sjukdom, värnpliktstjänstgöring eller barns födelse med helt eller delvis bibehållen lön.

2. deltagit i och, om inte särskilda skäl hindrat det, fullföljt arbetsmarknadsutbildning eller yrkesinriktad rehabilitering för vilken statligt utbildningsbidrag utgått,

3. fullgjort värnplikt eller åtnjutit föräldrapenningförmån enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring, i båda fallen dock tillsammans högst två månader,

8 §³

Vid bestämmande av ramtid enligt 6 § *inräknas icke* tid då sökanden varit hindrad att arbeta på grund av *styrkt sjukdom, värnpliktstjänstgöring, vuxenutbildning, yrkesinriktad rehabilitering, nykterhetsvård på anstalt, frihetsberövande på kriminalvårdens område eller vård av eget barn eller adoptivbarn som ej fyllt två år, i den mån sådan tid ej enligt 7 § jämställs med tid under vilken förvärvsarbete utförts. Den tid som inte räknas in i ramtiden får dock inte överstiga två år.*

Vid bestämmande av ramtid enligt 6 § *räknas inte* tid då sökanden varit hindrad att arbeta på grund av

1. styrkt sjukdom,

2. heltidsutbildning som den sökande har avslutat efter fyllda 25 år eller som har föregåtts av sammanhängande förvärvsarbete på heltid i minst fem månader,

3. nykterhetsvård på anstalt,

4. frihetsberövande på kriminalvårdens område,

5. vård av eget barn eller adoptivbarn som inte har fyllt två år.

Detsamma gäller tid då sökanden har åtnjutit föräldrapenningförmån enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring eller varit hindrad att arbeta på grund av

¹ Lagen omtryckt 1982: 433.

² Senaste lydelse 1986: 410.

³ Senaste lydelse 1984: 514.

1. värnpliktstjänstgöring,
2. arbetsmarknadsutbildning,
3. yrkesinriktad rehabilitering,
i den mån sådan tid inte enligt 7 §
jämfställs med tid under vilken för-
värvsarbete har utförts.

Den tid som inte räknas in i ram-
tiden får dock inte överstiga två år.

30 §⁴

Ansökan om kontant arbets-
marknadsstöd göres skriftligen hos
länsarbetsnämnden i det län där
sökanden är bosatt. Vid ansökning-
en skall fogas intyg av arbetsgiva-
ren om sökandens arbetsförhållan-
den samt de uppgifter i övrigt som
behövs för bedömning av hans rätt
till stöd. Kan sådant intyg endast
med stora svårigheter införskaffas,
får arbetsförhållandena och övriga
uppgifter styrkas på annat sätt.

Ansökan om kontant arbets-
marknadsstöd görs skriftligen hos
länsarbetsnämnd som regeringen
bestämmer. Vid ansökningen skall
fogas intyg av arbetsgivaren om sö-
kandens arbetsförhållanden samt
de uppgifter i övrigt som behövs för
bedömning av hans rätt till stöd.
Kan sådant intyg endast med stora
svårigheter införskaffas, får arbets-
förhållandena och övriga uppgifter
styrkas på annat sätt.

Arbetsgivare skall på begäran utfärda intyg som avses i första stycket
enligt formulär som fastställs av arbetsmarknadsstyrelsen.

Utbetalning av kontant arbets-
marknadsstöd göres av den allmän-
na försäkringskassa i vilken sökan-
den är inskriven.

Utbetalning av kontant arbets-
marknadsstöd görs av den allmän-
na försäkringskassa i vilken sökan-
den är inskriven.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

Ärenden som vid utgången av juni 1989 kommit in till länsarbetsnämnd-
erna men ännu inte avgjorts handläggs enligt äldre föreskrifter.

⁴ Senaste lydelse 1984: 514.

Innehållsförteckning

1988/89:AU11

Sammanfattning	1
Propositionen	4
Motionerna	5
Utskottet	11
Uppgifter om arbetsmarknadsläget	11
Förutsättningar för arbetsmarknadspolitiken	12
Propositionen	12
Motionerna	13
Utskottets överväganden	14
Arbetsmarknadspolitikens inriktning	15
Propositionen	15
Motionerna	16
Utskottets överväganden	18
Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader	20
Arbetsmarknadsverkets organisation m.m.	21
Arbetsförmedlingens verksamhetsinriktning m.m.	23
Medelsanvisning	26
Arbetsmarknadsservice	26
Utredningskostnader	27
Flyttningsbidrag	27
Inlösen av egna hem m.m.	29
Medelsanvisning	29
Arbetsmarknadsutbildning	30
Arbetsmarknadsutbildningens allmänna inriktning	31
Särskilt anordnad arbetsmarknadsutbildning	33
Elevsocial verksamhet	35
Arbetsmarknadsutbildning inom det reguljära utbildningsväsendet m.m.	36
Yrkesförberedande praktik inom försvaret	36
Bidrag till utbildning i företag m.m.	37
Medelsanvisning	38
Kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag	38
Lagändringar m.m.	39
Medelsanvisning	40
Arbetslöshetsförsäkringen	42
Sysselsättningsskapande åtgärder	45
Allmänna frågor	46
Beredskapsarbeten	48
Demografiska databasen och excerperingscentralerna i Pajala, Jokkmokk och Jörn	51
Bidrag till arbetslösa för att starta egen verksamhet	53
Strukturstöd för byggarbetsmarknaden m.m.	55
Insatser för flyktingar och invandrare	56
Medelsanvisning	57
Lagen (1971:1204) om byggnadstillstånd m.m.	57
Statsbidrag till frivilliga försvarsorganisationer	59
Arbetsmarknadsverket: Anskaffning av utrustning	59

Tillfälligt sysselsättningsbidrag för textil- och konfektionsindustrierna	60	1988/89:AU11
AMU-gruppen: Uppdragsverksamhet	60	
AMU-gruppen: Bidrag till vissa driftutgifter	61	
AMU-gruppen: Investeringar	61	
Bidrag till vissa affärsverksinvesteringar	61	
Utskottets hemställan	62	
Reservationer	66	
Förutsättningar för arbetsmarknadspolitiken (reservationerna 1-2)	66	
Arbetsmarknadspolitikens inriktning (reservationerna 3-7)	69	
Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader (reservationerna 8-17)	74	
Arbetsmarknadsservice (reservationerna 18-24)	80	
Arbetsmarknadsutbildning (reservationerna 25-32)	83	
Kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag (reservationerna 33-43)	89	
Sysselsättningskapande åtgärder (reservationerna 44-51)	96	
Särskilda yttranden 1-5	100	
Lagförslag bilaga 1 och 2	102	

